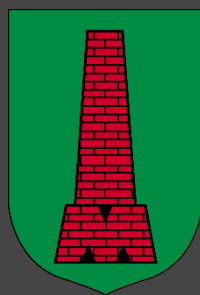

Strategia Rozwoju Gminy Mokrsko

na lata 2023-2033

Opracowanie:

Urząd Gminy Mokrsko

we współpracy z Wielkopolską Akademią Nauki i Rozwoju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Spółka komandytowa oraz Krajowym Instytutem Jakości.

Strategię Rozwoju Gminy Mokrsko na lata 2023-2033 opracowano w oparciu o materiały źródłowe referatów Urzędu Gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych.

Strategia Rozwoju Gminy Mokrsko na lata 2023-2033 zawiera dane według stanu na 31 grudnia 2021 roku, o ile nie zaznaczono inaczej.

 Wielkopolska Akademia
Nauki i Rozwoju

 KRAJOWY
INSTYTUT
JAKOŚCI

WPROWADZENIE.....	4
CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY MOKRSKO	7
1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej	7
2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej	11
3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej.....	15
4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych.....	19
4.1. Ocena sytuacji Gminy	20
4.2. Pożądane priorytety rozwojowe	23
5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej	25
CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY MOKRSKO	29
1. Misja i wizja	29
2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia.....	31
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Mokrsko. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.....	41
3. Spójność kierunków rozwoju gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.....	50
4. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych.....	54
5. Ramy finansowe i źródła finansowania	57
Załącznik 2: Wzór ankiety.....	119
Załącznik 3: Tabela ewaluacyjna	125

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Mokrsko na lata 2023-2033 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania Gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju Gminy w perspektywie do 2033 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz Gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Mokrsko na lata 2023-2033 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznym obowiązującym w Gminie Mokrsko, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu – Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w Gminie podczas jej obowiązywania.

Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców. Ważnym źródłem informacji byli członkowie Zespołu Strategicznego, pracujący pod przewodnictwem Wójta Gminy Mokrsko, w skład którego wchodziłi reprezentanci władz, jednostek organizacyjnych gminy i społeczności lokalnej:

- Kamil Piekarski – Zastępca Wójta Gminy Mokrsko i Kierownik Referatu Zamówień, Funduszy, Inwestycji, Drogownictwa i Spraw Społecznych w Urzędzie Gminy Mokrsko – Zastępca Przewodniczącego Zespołu,
- Natalia Zwierz – Inspektor ds. pozyskiwania funduszy i zamówień publicznych w Urzędzie Gminy Mokrsko i Dyrektor Domu Kultury w Ożarowie – Członek Zespołu,
- Tadeusz Kik – Kierownik Referatu Gospodarki, Komunalnej i Nieruchomości, Ochrony Środowiska i Rolnictwa – Członek Zespołu,
- Agnieszka Sola – Zastępca Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego i Inspektor ds. społecznych, kancelaryjnych i BHP w Urzędzie Gminy Mokrsko – Członek Zespołu,
- Małgorzata Gruszka – Inspektor ds. księgowości budżetowej w Urzędzie Gminy Mokrsko – Członek Zespołu,
- Halina Maślanka – Przewodnicząca Rady Gminy Mokrsko – Członek Zespołu,
- Renata Cieślak – Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Mokrsku – Członek Zespołu,

- Marta Kaczor – Zastępca Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mokrsku – Członek Zespołu,
- Agata Skoczylas – Kierownik Środowiskowego Domu Samopomocy w Mokrsku – Członek Zespołu,
- Halina Gniłka – Dyrektor Zespołu Szkoły i Przedszkola w Ożarowie – Członek Zespołu,
- Edyta Jarzabek – Sołtys Mątevek – Członek Zespołu,
- Rajmund Kieler – Prezes Klubu Pasjonatów Historii Wsi Mokrsko – Członek Zespołu.

Dodatkowo Zespół Strategiczny wspierali eksperci z Wielkopolskiej Akademii Nauki i Rozwoju z Poznania:

- Irma Kuznetsova – Dyrektor Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Iwona Nowacka – Z-ca Dyrektora Działu Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Joanna Cieślińska – Ekspertka merytoryczna w Dziale Strategii i Rozwoju Lokalnego,
- Klaudia Świrska – Starsza Specjalistka ds. strategii i rozwoju lokalnego.

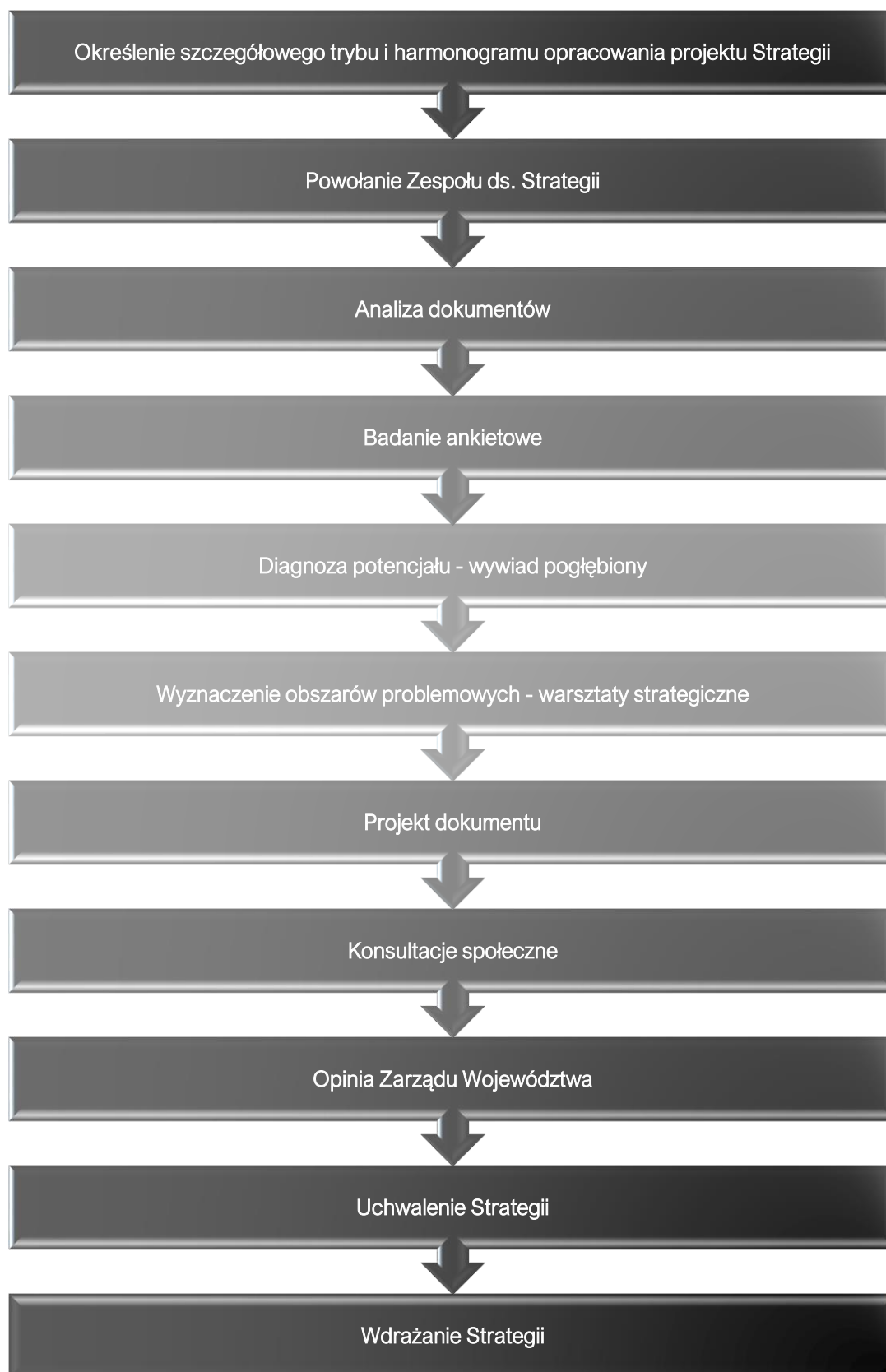
Prace nad Strategią rozpoczęto we wrześniu 2022 roku, kiedy to Wójt Gminy Mokrsko podjął decyzję o przystąpieniu do opracowywania dokumentu. Kolejnym krokiem było podjęcie uchwały nr XLIX/263/22 Rady Gminy Mokrsko z dnia 20 września 2022 r. w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Mokrsko na lata 2023-2033, w tym trybu konsultacji.

Proces tworzenia Strategii poprzedzono analizą sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy, którą pogłębiono podczas spotkania z kierownictwem Urzędu, warsztatów strategicznych z pracownikami Urzędu i mieszkańcami Gminy oraz badania ankietowego. Podczas warsztatów uczestnicy pracowali w grupach nad misją i wizją Gminy Mokrsko oraz celami operacyjnymi i kierunkami działań w wyznaczonych obszarach problemowych. W maju 2023 roku przygotowano projekt Strategii. Następnie projekt dokumentu strategicznego został wyłożony do publicznego wglądu, a w późniejszym etapie zaopiniowany przez Zarząd Województwa Łódzkiego.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowym dokumentem prawnym określającym zadania Gminy, na którym opierano się podczas przygotowywania Strategii była ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ponadto wzięto również pod uwagę zapisy poprzedniej Strategii Rozwoju Gminy Mokrsko, obowiązującej do 2022 roku.

Powyższe działania miały na celu ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii. Dokument został sporządzony z uwzględnieniem zapisów ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

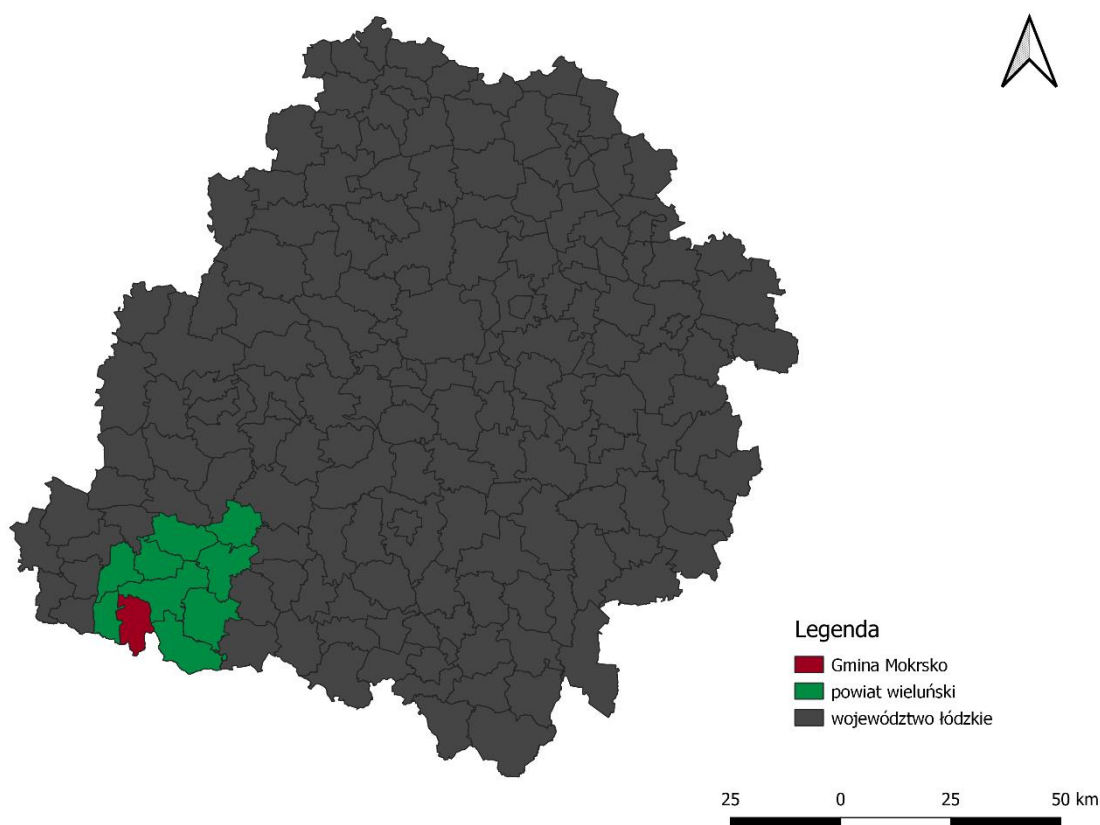
Poniżej przedstawiono poszczególne etapy procesu prac nad Strategią:

CZĘŚĆ I: STAN I WYZWANIA ROZWOJU GMINY MOKRSKO

1. Wnioski z diagnozy sytuacji przestrzennej

Gmina Mokrsko jest gminą o charakterze wiejskim, położoną w południowo-zachodniej części województwa łódzkiego, w południowej części powiatu wieluńskiego. Według danych GUS Gmina Mokrsko w roku 2021 liczyła 5 144 mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosiła 66 os./km². Powierzchnia Gminy wynosi ok. 77,7 km², z czego powierzchnia użytków rolnych stanowi 76,4%, zaś powierzchnia leśna 18,9%. Gmina graniczy z 3 jednostkami samorządowymi powiatu wieluńskiego (gminy: Wieluń, Pątnów, Skomlin) oraz jedną jednostką samorządową z powiatu oleskiego województwa opolskiego (Gmina Praszka). W skład gminy wchodzi 12 sołectw.

Ryc. 1. Położenie Gminy Mokrsko na tle województwa łódzkiego i powiatu wieluńskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Na sieć komunikacyjną w Gminie składają się przede wszystkim drogi powiatowe o łącznej długości 28 km oraz drogi gminne o łącznej długości 66,6 km. Ich stan można określić jako dobry. W granicach Gminy przebiega droga krajowa Nr 45, chociaż nie odgrywa ona znaczącej roli w systemie komunikacyjnym Gminy. Jest to droga relacji Złoczew – Wieluń

– Kluczbork – Opole, która prowadzi ruch tranzytowy i zapewnia powiązanie Gminy z sąsiednimi terenami.

Niektóre fragmenty szlaków komunikacyjnych wymagają jednak rozbudowy lub poprawy ich jakości, polegającej na budowie chodnika, rozbudowie oświetlenia ulicznego, przebudowie lub poprawie stanu nawierzchni. Szczególnie trudna sytuacja dotyczy miejscowości Komorniki, Ożarów, Krzyworzeka oraz Mokrsko, natomiast ścieżki rowerowe i chodniki podniosłyby bezpieczeństwo na szczególnie istotnych z perspektywy wewnątrzgminnego ruchu odcinkach: Krzyworzeka, Chotów, Mokrsko, Ożarów, Słupsko, Komorniki. Drogi gminne poddawane są przeglądowi ich stanu technicznego raz na rok.

Odległości drogowe do ważniejszych dużych miast są następujące: stolica województwa opolskiego – Opole – oddalona jest o ok. 85 km (ok. 1 h 30 min jazdy samochodem), stolica województwa łódzkiego – Łódź – oddalone jest o ok. 112 km (ok. 1 h 30 min), najbliższe duże miasto – Kluczbork – oddalone jest o ok. 37 km (ok. 40 min) od centrum Gminy, z kolei miasto powiatowe – Wieluń – oddalone jest o ok. 8 km (ok. 12 min).

Gmina Mokrsko położona jest na peryferiach województwa łódzkiego. Mieszkańcy zatem mają bliżej do Opola, stolicy województwa opolskiego, niż do miasta wojewódzkiego – Łodzi.

Zadania z zakresu publicznego transportu zbiorowego realizuje przede wszystkim PKS Wieluń Sp. z o.o., umożliwiając mieszkańcom przejazd do wielu większych miast, w tym Łodzi, Wielunia, Wieruszowa czy Opola. Przejazdy realizują także prywatni przewoźnicy.

Przez obszar Gminy nie przebiegają linie kolejowe. Najbliższa stacja kolejowa zlokalizowana jest w Wieluniu. Z uwagi na odległość od linii kolejowej nie odgrywa ona żadnej roli w systemie komunikacyjnym Gminy.

Nadrzędnym dokumentem planistycznym Gminy jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Obowiązujące Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mokrsko zostało przyjęte Uchwałą Nr XX/112/16 Rady Gminy Mokrsko z dnia 30 maja 2016 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Mokrsko.

Dokumentami określającymi szczególne warunki zagospodarowania są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na terenie Gminy Mokrsko obowiązuje 5 takich planów, z czego 1 z nich uchwalono przed 2003 rokiem. Plany te obejmują swoim zasięgiem powierzchnię całej Gminy. Wszystkie z obowiązujących aktów prawa miejscowego są aktualizowane, natomiast dodatkowo w trakcie przygotowania są 4 nowe plany, dotyczą już objętych MZP. Jest to zmiana sposobu zagospodarowania.

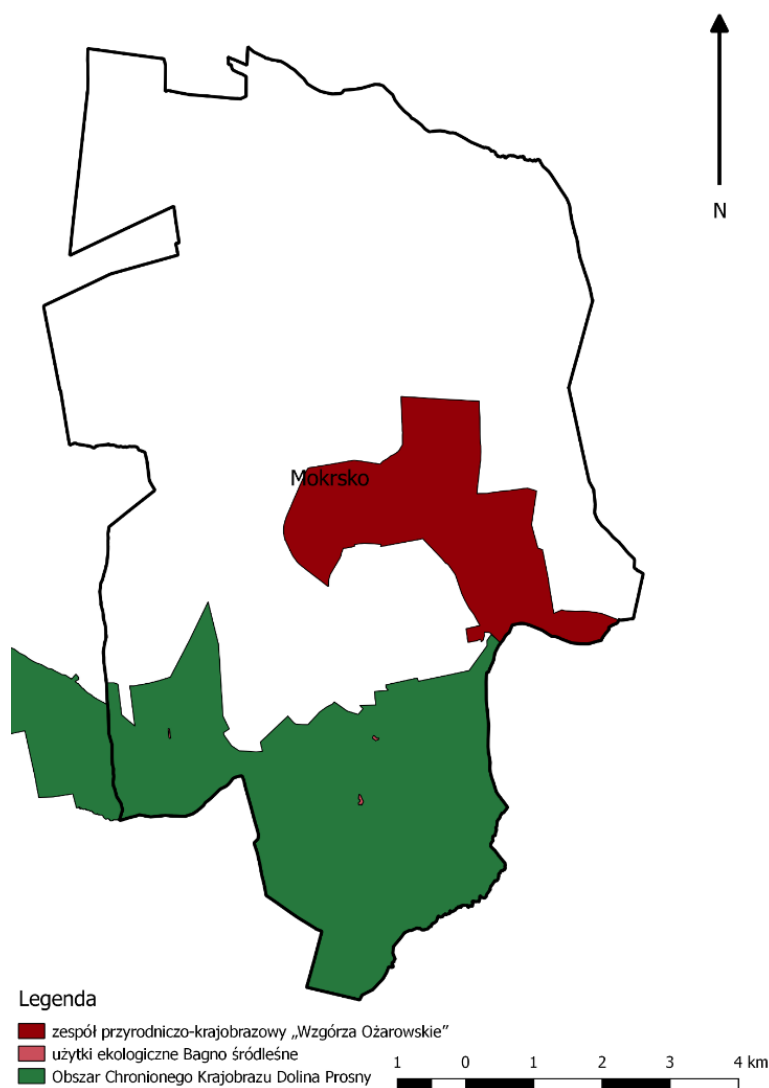
Z uwagi na objęcie 100% powierzchni Gminy Mokrsko miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, nie występuje na jej terenie proceder wydawania decyzji o warunkach zabudowy – polityka przestrzenna prowadzona jest świadomie i w perspektywie długoterminowej. Jest to sytuacja bardzo pozytywna, szczególnie w porównaniu z sytuacją występującą w wielu jednostkach samorządu terytorialnego w Polsce, gdzie udział po-

wierzchni objętej MPZP jest znikomy, a wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego jest podstawowym narzędziem prowadzenia gospodarki przestrzennej. Niski udział planów miejscowych w całkowitej powierzchni Gminy i tym samym korzystanie z alternatywy w postaci decyzji o warunkach zabudowy, może utrudniać władzom samorządowym racjonalną politykę przestrzenną. Rodzi to niebezpieczeństwo chaotycznego rozproszenia lokalizacji inwestycji, niekoniecznie zgodnego z założeniami ładu przestrzennego w gminie. Aktualnie takowe niebezpieczeństwo nie występuje w obszarze Gminy Mokrsko.

Na terenie Gminy występują formy ochrony przyrody tj.:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Proсны,
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Wzgórze Ożarówskie,
- 3 użytki ekologiczne,
- 15 pomników przyrody.

Ryc. 2. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Mokrsko

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Tereny Gminy Mokrsko charakteryzują się dużą atrakcyjnością turystyczną. Wpływ na to mają ukształtowanie rzeźby terenu, nieprzekształcone środowisko przyrodnicze o dużym stopniu naturalności oraz obecność wielu obiektów zabytkowych. Liczne zabytki kultury powodują, że na teren Gminy napływa wielu turystów. Wystarczy tu wspomnieć Muzeum Wnętrz Dworskich w Ożarowie, które rocznie odwiedza około 8 000 osób. Rozwój ruchu turystycznego jest jednak hamowany przez słabo rozwinięte zaplecze gastronomiczne oraz bazę noclegową.

Potwierdzeniem predyspozycji do rozwoju turystycznego jest zaliczenie Gminy Mokrsko do Obszaru Zielonej Gospodarki. Gminy wchodzące w skład tego obszaru charakteryzują się dominującą funkcją rolniczą oraz przyrodniczą, a ze względu na swój potencjał endogeniczny środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego predysponowane są do rozwoju funkcji turystycznej.

Na obszarze Gminy wytyczone są następujące szlaki turystyczne: Łódzki Szlak Konny im. mjr Henryka Dobrzańskiego „Hubala”, szlak rowerowy EWI 1 Wieluń – Ożarów – Wieluń oraz szlak rowerowy EWI 4 Ożarów – Skomlin – Mokrsko – Ożarów.

2. Wnioski z diagnozy sytuacji gospodarczej

Na sytuację gospodarczą Gminy składa się wiele aspektów. Są to między innymi sytuacja finansowa gminy jako jednostki samorządu terytorialnego, w tym jej możliwości inwestycyjne, poziom przedsiębiorczości na terenie gminy, a także kwestie infrastrukturalne – stopień rozwoju i jakość urządzeń sieciowych i obiektów kubaturowych oraz dostęp mieszkańców do tej infrastruktury.

O poziomie przedsiębiorczości na terenie danej jednostki stanowi między innymi liczba przedsiębiorstw działających na jej terenie. Przedsiębiorstwa zarejestrowane w Gminie Mokrsko w roku 2021 stanowiły 5,4% (403 podmiotów) wśród wszystkich przedsiębiorstw prowadzących swoją działalność w powiecie wieluńskim. Liczby te corocznie wzrastają. W 2017 roku na terenie Gminy działało 321 przedsiębiorstw i do 2021 roku liczba ta wzrosła o 82. Ponadto obserwacja liczby nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy pokazuje, że corocznie liczba nowych przedsiębiorstw przewyższa liczby wyrejestrowywanych firm. W 2021 roku nowo zarejestrowanych firm było 36, a wyrejestrowanych 18.

Wśród podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy Mokrsko, największa część podmiotów działa w budownictwie (90 podmiotów) oraz handlu hurtowym i detalicznym oraz naprawie pojazdów samochodowych (87 podmiotów). Ich udział w ogólnej liczbie podmiotów wyniósł po 22%. Warto także wyszczególnić liczbę 56 podmiotów działających w przetwórstwie przemysłowym, stanowiących 14% wszystkich podmiotów ujętych w REGON w Gminie.

Gmina Mokrsko wyróżnia się niższym niż w powiecie poziomem bezrobocia, co jest sytuacją pozytywną. Mimo to, mieszkańcy bardzo nisko oceniają możliwości uzyskania zatrudnienia na jej terenie. Część mieszkańców dojeżdża do pracy poza granice Gminy, np. do Wielunia, który oferuje większe możliwości pod względem pozyskania satysfakcjonującej pracy i stanowi pod tym względem ośrodek konkurencyjny w stosunku do Gminy.

W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie wieluńskim wynosiło 4 994,12 zł, co odpowiada 83,2% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Rozwój gospodarczy wiąże się także z jakością i dostępnością infrastruktury gminnej: kubaturowej i sieciowej. Wpisuje się w nią dostęp do sieci wodno-kanalizacyjnej. Podmiotem odpowiedzialnym za zaopatrywanie (pobór, uzdatnianie, dystrybucję) mieszkańców Gminy w wodę i odprowadzanie ścieków komunalnych z jej terenu jest Gmina Mokrsko.

Według danych GUS na 2021 rok udział mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej wynosił 94,6%. Do najważniejszych planowanych działań w zakresie rozwoju sieci wodociągowej na terenie Gminy należy przebudowa stacji uzdatniania wody w Ożarowie, przebudowa stacji uzdatniania wody w Mokrsku wraz z budową dwóch zbiorników na wodę oraz modernizacja przyłączy wodociągowych w miejscowości Ożarów (150 szt.).

Na terenie Gminy znajdują się dwa ujęcia wody – dwie stacje uzdatniania wody w miejscowościach Mokrsko i Ożarów, które zaopatrują w wodę także gospodarstwa z gmin ościennych.

Na terenie Gminy została wyznaczona na podstawie uchwały Nr XXV/149/20 Rady Gminy Mokrsko z dnia 21 grudnia 2020 r. aglomeracja Mokrsko. W skład aglomeracji Mokrsko weszły miejscowości Mokrsko i Krzyworzeka. Równoważna liczba mieszkańców aglomeracji (RLM) dla Aglomeracji Mokrsko wynosi 2 616 RLM.

Stopień skanalizowania aglomeracji Mokrsko wynosi 75,5%, natomiast w odniesieniu do całej Gminy udział mieszkańców posiadających dostęp do sieci kanalizacyjnej w 2021 roku wynosił 34,1%, co świadczy o tym, że prawie 65% mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej bez usług kanalizacyjnych. Mieszkańcy, którzy nie mają możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej gromadzą ścieki w zbiornikach bezodpływowych i przydomowych oczyszczalniach ścieków, dla których Gmina Mokrsko wspomaga przy zakupie, przyznając dotacje oraz odbiera ścieki ze zbiorników bezodpływowych. Gmina prowadzi inwentaryzację szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadza kontrole.

Na terenie Gminy zlokalizowana jest oczyszczalnia ścieków w Mokrsku, Mokrsko 200B. Do oczyszczalni trafia 522 m³/d. Obecna przepustowość jest wystarczająca przy aktualnym poziomie liczby mieszkańców, jednak w przypadku zwiększenia się tej liczby nie będzie ona przepustowa. Do najważniejszych działań w zakresie rozwoju sieci kanalizacyjnej należy rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Mokrsku oraz rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Mokrsku, a także w okolicznych miejscowościach.

Na terenie Gminy Mokrsko istnieje sieć gazowa, której podmiotem odpowiedzialnym jest EWE Energia Sp. z o.o. Miejscowościami z dostępem do tejże sieci są Mokrsko, Krzyworzeka i Ożarów. Według danych GUS w 2021 roku tylko 2,6% mieszkańców korzystało z sieci gazowej.

Podmiotem odpowiedzialnym za odbiór i wywóz odpadów komunalnych z terenu Gminy Mokrsko jest przedsiębiorstwo wybierane przez gminę w drodze postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Pod względem liczby mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi wartość ta co roku się zmniejszała. W 2021 roku objętych odbiorem odpadów było 4 464 osób i było to mniej o 170 osób w porównaniu do roku 2017. W 2021 roku udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów wyniósł 48% i wzrósł od 2017 roku o 11 pp. Przypadająca ilość zebranych odpadów na mieszkańca co roku się zwiększała i w 2021 roku wyniosła 0,33 Mg. Zgodnie z unijnymi wymogami w sprawie odpadów Gmina Mokrsko mieści się w wyznaczonych ramach przetwarzania odpadów.

Postępujące zanieczyszczanie środowiska oraz wynikające z niego zmiany klimatyczne, będące skutkiem nadmiernej antropopresji zmuszają do podejmowania działań ograniczających jego degradację oraz służących poprawie jego składowych. Działania te związane są w szczególności z ochroną powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i pod-

ziemnych oraz gleb. Gmina Mokrsko włączyła się w realizację rządowego programu Czyste Powietrze, którego podstawowym celem jest poprawa efektywności energetycznej oraz zmniejszenie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń do atmosfery z istniejących jednorodzinnych budynków mieszkalnych. Program oferuje dofinansowania dla mieszkańców w zakresie termomodernizacji budynków, wymiany pieców oraz instalacji OZE.

Gmina Mokrsko w ostatnich latach zrealizowała kilka projektów związanych z edukacją ekologiczną, skierowanych do dzieci i młodzieży ze szkół na terenie Gminy oraz do mieszkańców. W ramach tych działań przeprowadzono liczne zajęcia edukacyjne oraz stworzono pracownie ekologiczne.

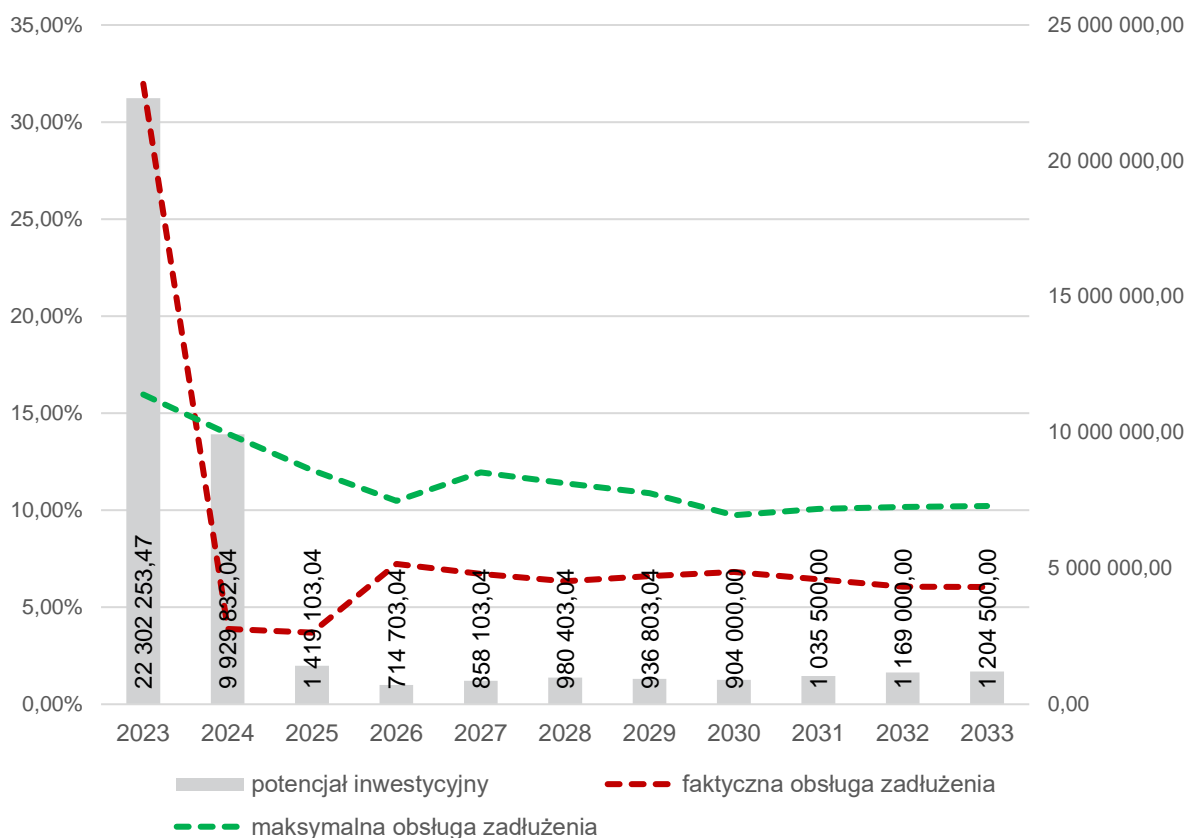
W latach 2017-2021 dochody Gminy Mokrsko ulegały corocznemu wzrostowi – z poziomu 23,3 mln zł w 2017 roku do 33,4 mln zł w 2021 roku. W przeliczeniu na mieszkańca dochody Gminy kształtowały się na poziomie wyższym od średniej dla powiatu i niższym od średniej dla województwa. W 2021 roku dochody na mieszkańca w Gminie osiągnęły poziom 6 445,75 zł, w powiecie wieluńskim 6 130,86 zł, a w województwie łódzkim 6 993,49 zł.

W 2021 roku ponad 86% wszystkich dochodów stanowiły dochody bieżące, wśród których największy udział stanowiła subwencja ogólna (37,11% dochodów bieżących). Wysoki udział posiadały dotacje i środki przeznaczone na cele bieżące (35,04%). Istotnym źródłem dochodu były dochody z udziału PIT, które w 2021 roku stanowiły 11,13% dochodów bieżących Gminy.

Corocznie wzrastają również wydatki bieżące Gminy. W 2017 roku wydatki bieżące kształtowały się na poziomie 24,4 mln zł i do 2021 roku wzrosły o ponad 7,2 mln zł. Tendencja ta jest zjawiskiem naturalnym, typowym dla gmin w Polsce. Ważne jest jednak, aby wzrost wydatków bieżących był współmierny do wzrostu uzyskiwanych dochodów bieżących. W Gminie Mokrsko w latach 2017-2021 dynamika wzrostu dochodów i wydatków bieżących była na tyle stabilna, że poziom uzyskiwanej nadwyżki operacyjnej (różnicy między dochodami a wydatkami bieżącymi) corocznie wzrastał z poziomu 1,2 mln zł w 2017 roku do poziomu 2,4 mln zł w 2021 roku.

Biorąc pod uwagę wydatki w latach 2017-2021, największy udział przypadają w działach: oświata i wychowanie (33%), rodzina (28%), pomoc społeczna (9%), administracja publiczna (8%), gospodarka komunalna i ochrona środowiska (6%) oraz transport i łączność (6%).

Analizując kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia w kolejnych latach, stwierdza się możliwość obsługi dodatkowych zobowiązań. Ponadto na wykresie poniżej przedstawiono potencjał inwestycyjny gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2023-2033. Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny w okresie prognozy wyniesie około 41,45 mln zł.

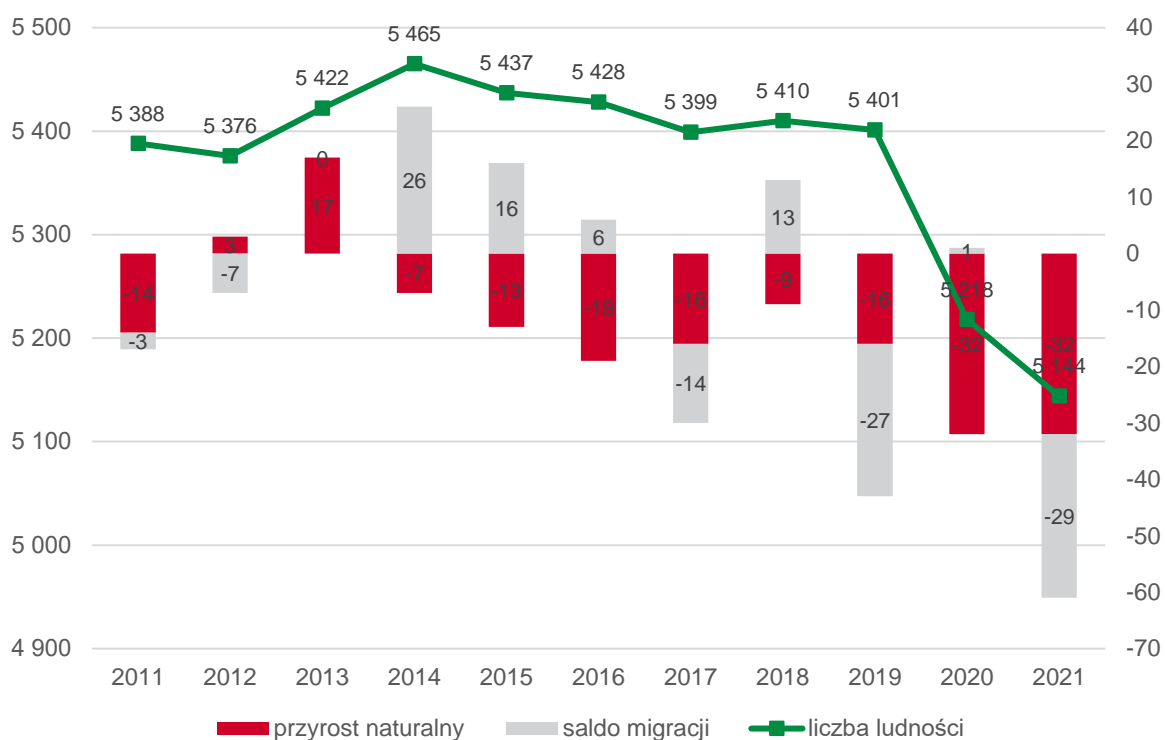

Ryc. 3. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Mokrsko na lata 2023-2033

Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały Nr LVII/288/23 Rady Gminy Mokrsko z dnia 18 stycznia 2023 roku w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Mokrsko na lata 2023-2035

3. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej

Gmina Mokrsko w roku 2021 liczyła 5 144 mieszkańców, co stanowiło 7% społeczności powiatu wieluńskiego. Analizując zmiany liczby ludności w latach 2018-2021, zauważalna jest tendencja spadkowa. Wynika z tego, że Gmina Mokrsko się wyludnia i jest to sytuacja charakterystyczna w tym regionie (dynamika zmiany liczby ludności wynosi poniżej 100%, co oznacza zmniejszającą się liczbę ludności). Największy wpływ na zmniejszającą się liczbę mieszkańców Gminy Mokrsko ma ujemny przyrost naturalny.

Ryc. 4. Zmiany liczby ludności w Gminie Mokrsko w latach 2011-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Istotną informacją w zakresie struktury demograficznej jest liczba osób w wieku kreatywnym (25-34 lata) w stosunku do ludności ogółem. Osoby w wieku kreatywnym to te, które mogą stanowić główną siłę napędową rozwoju ekonomicznego Gminy. Udział osób w tym wieku w ogólnej liczbie ludności spada, zarówno w Gminie, jak i powiecie wieluńskim. W Gminie Mokrsko w 2017 roku udział ten wynosił 14,13, a w 2021 roku 11,47, w powiecie wieluńskim udział ten odpowiednio wyniósł 14,57 i 11,93. Negatywną informacją jest jednak większa dynamika występująca w Gminie Mokrsko – spadek udziału najbardziej pożądanej grupy wiekowej zachodzi szybciej niż terytorialnego skali całego powiatu. Dynamika spadku tego wskaźnika w latach 2017-2021 w Gminie była na poziomie 81%, a w powiecie 82%. Należy jednak zwrócić uwagę na wymiar długofalowy, w efekcie, którego zmniejszy się liczba osób aktywnych zawodowo, zakładających rodziny i osiedlających się: kupujących mieszkania, budujących domy, aktywnych zawodowo, co może mieć negatywne skutki dla funkcjonowania Gminy.

Zwiększa się natomiast udział osób starszych w ogólnej liczbie mieszkańców, przy spadku liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i w wieku produkcyjnym. Widoczny jest więc trend społeczny związany ze starzeniem się społeczeństwa, charakterystyczny dla całego regionu. Należy mieć na uwadze, iż zwiększać się będzie zapotrzebowanie na usługi skierowane do seniorów i dostosowanie oferty społecznej i infrastrukturalnej do ich potrzeb.

Jednym z najważniejszych aspektów mających wpływ na jakość życia w Gminie jest poziom usług społecznych, w tym zapewnienie odpowiedniej opieki dla najmłodszych oraz zagwarantowanie dobrego startu w przyszłość dla młodzieży. Niestety obecnie na terenie Gminy Mokrsko nie funkcjonuje ani jeden żłobek.

Na terenie Gminy Mokrsko funkcjonuje 5 przedszkoli publicznych wchodzących w skład zespołów szkół i przedszkoli, dla których organem prowadzącym jest Gmina (Publiczne Przedszkole w Mokrsku, Publiczne Przedszkole w Komornikach, Publiczne Przedszkole w Ożarowie, Publiczne Przedszkole w Krzyworzece, Przedszkole w Chotowie). Poziom upowszechnienia edukacji przedszkolnej w Gminie w latach 2017-2021 utrzymywał się na podobny poziomie (78%-95%). W 2021 roku wyniósł 78%.

System oświatowy w Gminie opiera się na działalności 4 Zespołów Szkół i Przedszkoli. W szkołach podstawowych w roku 2021 uczyło się łącznie 446 dzieci, a średnia wielkość oddziału wynosiła 13,95. Największą szkołą podstawową na terenie Gminy jest Publiczna Szkoła Podstawowa w Mokrsku, do której uczęszczało 184 uczniów w 10 oddziałach. W szkole było zatrudnionych 25,64 etatów. Druga pod względem liczby uczniów w roku szkolnym 2020/2021 była Szkoła Podstawowa w Krzyworzece do której uczęszczało 107 uczniów w podziale na 7 oddziałów o średniej wielkości 15 osób. Do szkół w Ożarowie i Komornikach uczęszczało odpowiednio 77 i 78 uczniów w podziale na 7 oddziałów o średniej wielkości 12 osób. Zmianowy system pracy nie dotyczy żadnej z ww. szkół.

Badanie postępów edukacyjnych i osiągnięć uczniów może przybierać różne formy. Najczęściej są to sprawdziany wewnętrzne i zewnętrzne oraz konkursy przedmiotowe. Wyniki klas VIII szkół podstawowych z egzaminu na zakończenie szkoły podstawowej latach 2020-2022 kształtowały się na porównywalnym poziomie z wszystkich przedmiotów w porównaniu do powiatu i województwa.

Corocznie wzrastają wydatki w dziale oświata i wychowanie. Wzrasta również subwencja oświatowa, jednak w sposób niewystarczający, co powoduje zwiększającą się różnicę między subwencją oświatową a wydatkami w tym dziale. Stopień pokrycia wydatków w dziale oświata i wychowanie subwencją oświatową corocznie zmniejsza się, z poziomu 60% w 2017 roku do 51% w 2021 roku.

Instytucjami odpowiedzialnymi za rozwój sfery kulturalnej na terenie Gminy Mokrsko są Gminna Biblioteka Publiczna w Mokrsku, w strukturach której znajdują się filie biblioteczne w Komornikach, Krzyworzece i w Ożarowie, świetlica wiejska w Komornikach, sekcja szachowa, oraz Dom Kultury w Ożarowie, w skład którego wchodzi świetlice wiejskie w Chotowie i w Słupsku, zespoły ludowe i orkiestry dęte. Działania kulturalne organizują i współorganizują także urząd gminy, placówki oświatowe, środowiskowy dom samopomocy oraz grupy nieformalne.

Wśród najważniejszych wydarzeń kulturalnych organizowanych na terenie Gminy Mokrsko wyróżnia się m.in.: Gminny Przegląd Kolęd w Ożarowie, Sejmik Wiejskich Zespołów Teatralnych w Ożarowie, Rajd Rekreacyjny Szlakiem Kolejki Wąskotorowej oraz Bieg Rolnika.

Z kolei bazę sportową Gminy stanowi: kompleks sportowy Orlik w Mokrsku, boisko wielofunkcyjne w Krzyworzece, boiska sportowe, siłownie zewnętrzne oraz place zabaw.

W celu zwiększenia poziomu zadowolenia mieszkańców dostrzega się potrzebę zwiększenia liczby odbywających się wydarzeń i zajęć kulturalno-sportowych. Konieczna jest również ich szeroka promocja i informowanie o nich mieszkańców. Niska ocena mieszkańców w zakresie możliwości spędzania wolnego czasu na terenie Gminy wynikać może po części z ich niewiedzy o organizowanych do tej pory imprezach i w konsekwencji niewielkiej frekwencji.

Działalność kulturalną i sportową prowadzą także funkcjonujące na terenie gminy stowarzyszenia i organizacje pozarządowe. Organizacje te działają w różnych dziedzinach, umożliwiając ich członkom rozwój swoich pasji, integrację oraz wsparcie. Do organizacji tych zalicza się m.in.: jednostki OSP, stowarzyszenia, fundacje oraz kluby sportowe.

Gmina Mokrsko jest członkiem Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Wieluńsko-Sieradzka”, dzięki czemu możliwe jest podejmowanie wspólnych inicjatyw z innymi społecznościami samorządowymi, mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców, a także pozyskiwanie środków zewnętrznych.

Działają ponadto grupy niezarejestrowane a zrzeszające mieszkańców: Klub Seniora w Komornikach, Klub Seniora w Słupsku, Zespół Śpiewaczo-Obrzędowy z Ożarowa, Zespół Śpiewaczy „Włościanie” z Chotowa, Zespół Śpiewaczy „Dworzanki” z Mokrska, Dziecięcy Zespół Obrzędowy w Ożarowa, Orkiestra Dęta z Ożarowa i Orkiestra Dęta OSP Słupsko.

Nad bezpieczeństwem w Gminie czuwa straż pożarna. Na terenie Gminy zlokalizowano 6 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. OSP w Mokrsku i w Ożarowie ujęte zostały w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym.

Jednostki OSP oprócz współpracy z Urzędem Gminy oraz gminnymi jednostkami organizacyjnymi podejmują również wiele indywidualnych inicjatyw, uczestniczą w projektach zewnętrznych i pozyskują dodatkowe środki finansowe na swoją działalność, m.in. z WFOŚiGW w Łodzi, Funduszu Składowego Ubezpieczenia Społecznego Rolników, Urzędu Marszałkowskiego czy od osób i przedsiębiorców prywatnych, wspierają również Urząd w upamiętnianiu ważnych dat w dziejach Polski, jak odzyskanie przez Polskę niepodległości. Jednostki starają się również angażować we wszelkie zbiórki dla chorych dzieci m.in. poprzez zbiórki złomu, nakrętek, wpłatę darowizn.

Gmina Mokrsko nie posiada na swoim terenie komisariatu policji. Zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku publicznego zajmuje się Komenda Powiatowa Policji w Wieluniu. Obszar Gminy należy do rejonu nr 9, który obsługuje 1 dzielnicowy.

Opiekę zdrowotną w Gminie zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „KAMED” oraz Przychodnia Lekarzy Specjalistów „SANMED”. Najbliższe placówki opieki specjalistycznej znajdują się w Wieluniu, choć widoczny jest ubytek personelu medycznego, a także deficyt placówek oferujących opiekę specjalistyczną. Biorąc pod uwagę dodatkowo główne powody pobierania świadczeń z pomocy społecznej w Gminie (niepełnosprawność i długotrwała choroba) zachodzi konieczność zwiększenia dostępu do opieki specjalistycznej, w tym przede wszystkim rehabilitacyjnej. Biorąc pod uwagę również trendy demograficzne i ogólne starzenie się społeczeństwa, zwiększenie dostępu do tego typu usług jest kluczowym wyzwaniem stojącym przed samorządem.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mokrsku, realizując zadania ustawy o pomocy społecznej w 2021 r., udzielił pomocy bez względu na rodzaj, źródło finansowania i formę dla 81 rodzin, o liczbie 275 osób w rodzinach. Najczęściej była przyznawana pomoc z powodu bezrobocia. Drugim ważnym powodem przyznawania pomocy była niepełnosprawność.

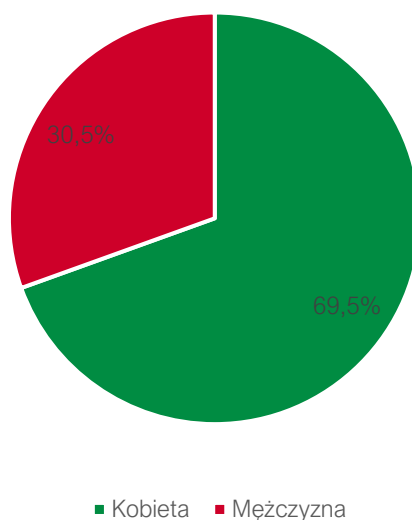
Na terenie Gminy funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w kompleksie budynków przy ZSiP w Mokrsku. Siedzibą ŚDS jest zaadoptowana część budynku Szkoły Podstawowej w Mokrsku. Środowiskowy Dom Samopomocy obejmuje zasięgiem 2 gminy: Mokrsko i Skomlin. Obecnie w ŚDS przebywają 34 osoby, od 2021 roku dokonano zmiany dotyczącej typu ŚDS i obok dotychczasowych typów ABC dodano typ D.

Osoby o niskich dochodach mogą ubiegać się o zapewnienie im lokalu w postaci mieszkania komunalnego. W 2021 roku Gmina Mokrsko dysponowała 16 mieszkaniami komunalnymi.

4. Jakość życia w Gminie – wyniki badań ankietowych

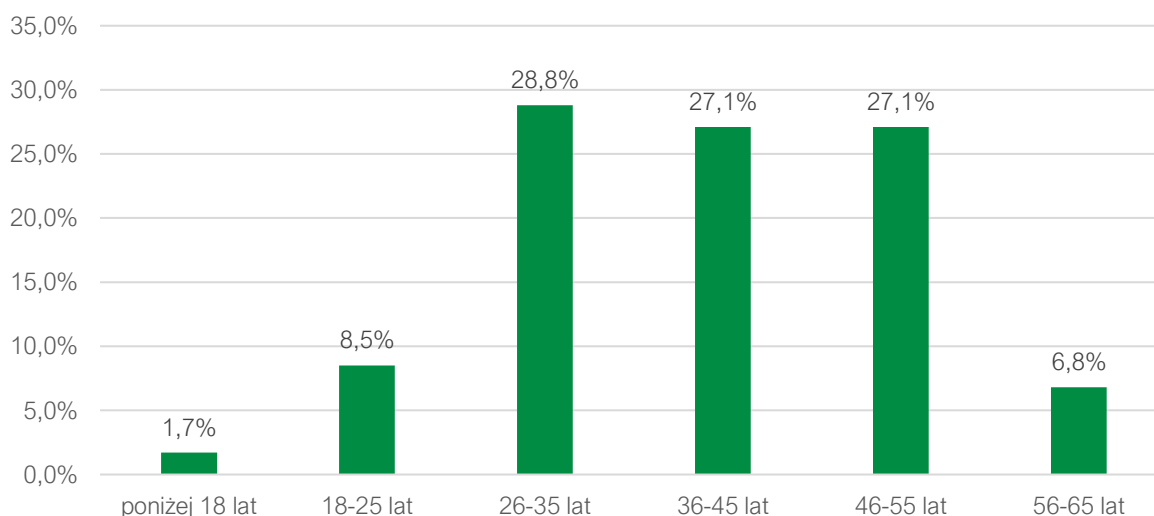
Na potrzeby diagnozy stanu społeczno-gospodarczego Gminy Mokrsko przeprowadzone zostały badania ankietowe wśród mieszkańców w formie kwestionariusza on-line oraz papierowej. Ich celem było poznanie opinii dotyczącej jakości życia w Gminie, potrzeb mieszkańców oraz określenia priorytetów rozwojowych na najbliższe lata. Badania prowadzone były od 10 października 2022 r. do 10 listopada 2022 r. Łącznie wpłynęło 59 ankiet.

Respondenci odpowiadali na 8 pytań z zakresu społeczeństwa, gospodarki, przestrzeni i środowiska, infrastruktury technicznej, turystyki i rekreacji, edukacji i kultury. W większości odpowiedzi udzielały kobiety, osoby w wieku 26-35 lat oraz osoby pracujące.

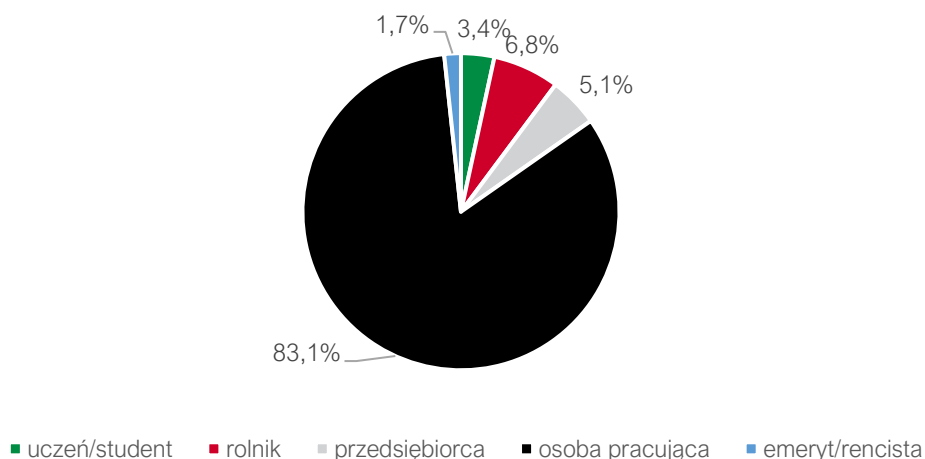
Ryc. 5. Podział respondentów ze względu na płeć

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Ryc. 6. Podział respondentów ze względu na wiek

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Ryc. 7. Podział respondentów ze względu na status

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

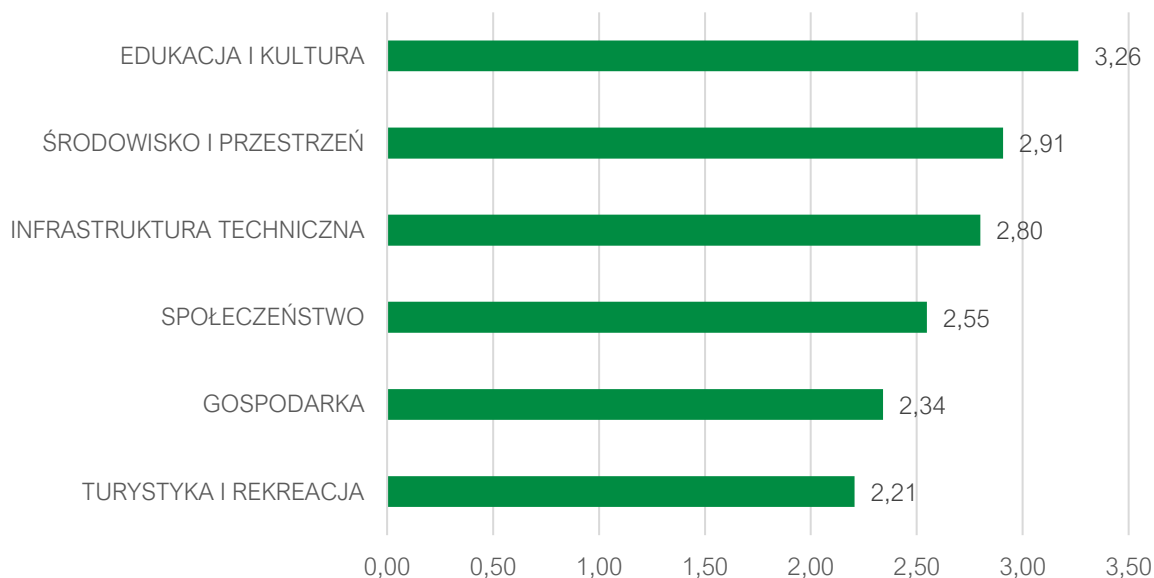

Ryc. 8. Podział respondentów ze względu na miejsce zamieszkania

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

4.1. Ocena sytuacji Gminy

W Gminie Mokrsko w skali od 1 do 5, gdzie 1 to ocena bardzo zła, a 5 to ocena bardzo dobra, mieszkańcy najlepiej oceniają działania w zakresie edukacji i kultury (średnia ocena wynosiła 3,26), z kolei najgorzej oceniono obszar turystyki i rekreacji (ocena wynosiła 2,21). Pozostałe obszary ocenione zostały w przedziale od 2,34 do 2,91. Średni wynik gminy dla wszystkich badanych kategorii wyniósł 2,69.

Ryc. 9. Ocena poszczególnych obszarów według ankietowanych w Gminie Mokrsko

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

Tabela poniżej przedstawia średnie oceny poszczególnych elementów znajdujących się w danym obszarze.

Najniżej oceniony ze wszystkich obszarów został dostęp do żłobków i klubów malucha (1,18), co jest związane z brakiem takiej placówki na terenie gminy. Mieszkańcy wskazywali również na duży problem w zakresie poziomu bazy gastronomicznej i turystyczno-wypoczynkowej, działań promocyjnych mających na celu pozyskanie potencjalnych turystów, dostępu do specjalistycznej opieki medycznej, możliwości uzyskania zatrudnienia na terenie gminy, wsparcia osób starszych oferowane przez gminę oraz w zakresie połączeń komunikacyjnych z innymi gminami i miastami. Wszystkie z wyżej wymienionych aspektów otrzymały oceny poniżej 2,00, co oznacza, że mieszkańcy są niezadowoleni i zwracają uwagę, iż pewne elementy muszą ulec poprawie.

Tab. 1. Oceny poszczególnych podobszarów w Gminie Mokrsko

Społeczeństwo		Ocena
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy		3,26
Dostęp do podstawowej opieki medycznej		3,13
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy		3,02
Skuteczność działania pomocy społecznej		3,00
Funkcjonalność budynków administracji publicznej		2,95
Wsparcie osób niesamodzielnych		2,78
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy		2,57
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę (Klub Seniora, współpraca z organizacjami zrzeszającymi seniorów)		1,86
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej		1,74
Dostęp do żłobków / klubów malucha		1,18
Gospodarka		Ocena

Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w Gminie	2,80
Atrakcyjność inwestycyjna obszaru gminy	2,56
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy	2,52
Dostępność usług na terenie Gminy	2,44
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji	2,34
Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym	2,32
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami	1,93
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy	1,82
Środowisko i przestrzeń	Ocena
Walory środowiska przyrodniczego w gminie	3,64
Jakość powietrza w gminie	3,31
Estetyka swojej gminy	3,24
Czystość terenów zieleni (lasów, parków)	3,22
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających	3,22
System odbioru odpadów na terenie gminy	2,95
Efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)	2,80
Infrastruktura melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenażowa, przepusty itp.)	2,68
Oferta gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska	2,45
Świadomość ekologiczna mieszkańców	2,43
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy	2,06
Infrastruktura techniczna	Ocena
Jakość sieci wodociągowej	3,46
Dostęp do Internetu w gminie	3,22
Jakość sieci kanalizacyjnej	2,65
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych	2,64
Jakość sieci gazowej	2,57
Mała infrastruktura drogowa (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)	2,56
Stan dróg w gminie	2,49
Turystyka i rekreacja	Ocena
Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych	3,09
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie	2,81
Atrakcyjność turystyczna gminy	2,72
Oferta spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci	2,51
Oferta spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów	2,20
Oferta spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych	2,19
Oferta spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży	2,18
System ścieżek rowerowych	2,03
Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów	1,58
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej	1,58
Poziom bazy gastronomicznej	1,38
Edukacja i Kultura	Ocena
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych	4,13
Działalność domu kultury i biblioteki	3,81
Jakość edukacji przedszkolnej w gminie	3,76

Dostęp do edukacji przedszkolnej	3,62
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie	3,60
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)	3,53
Działalność świetlic wiejskich	3,37
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy	3,26
Organizacja dowozu dzieci do szkół	3,07
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy	2,93
Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie (godziny i dni otwarcia, itp.)	2,93
Dodatkowa oferta (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy	2,84
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie	2,78
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy	2,76
Dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (w tym dojazd)	2,57

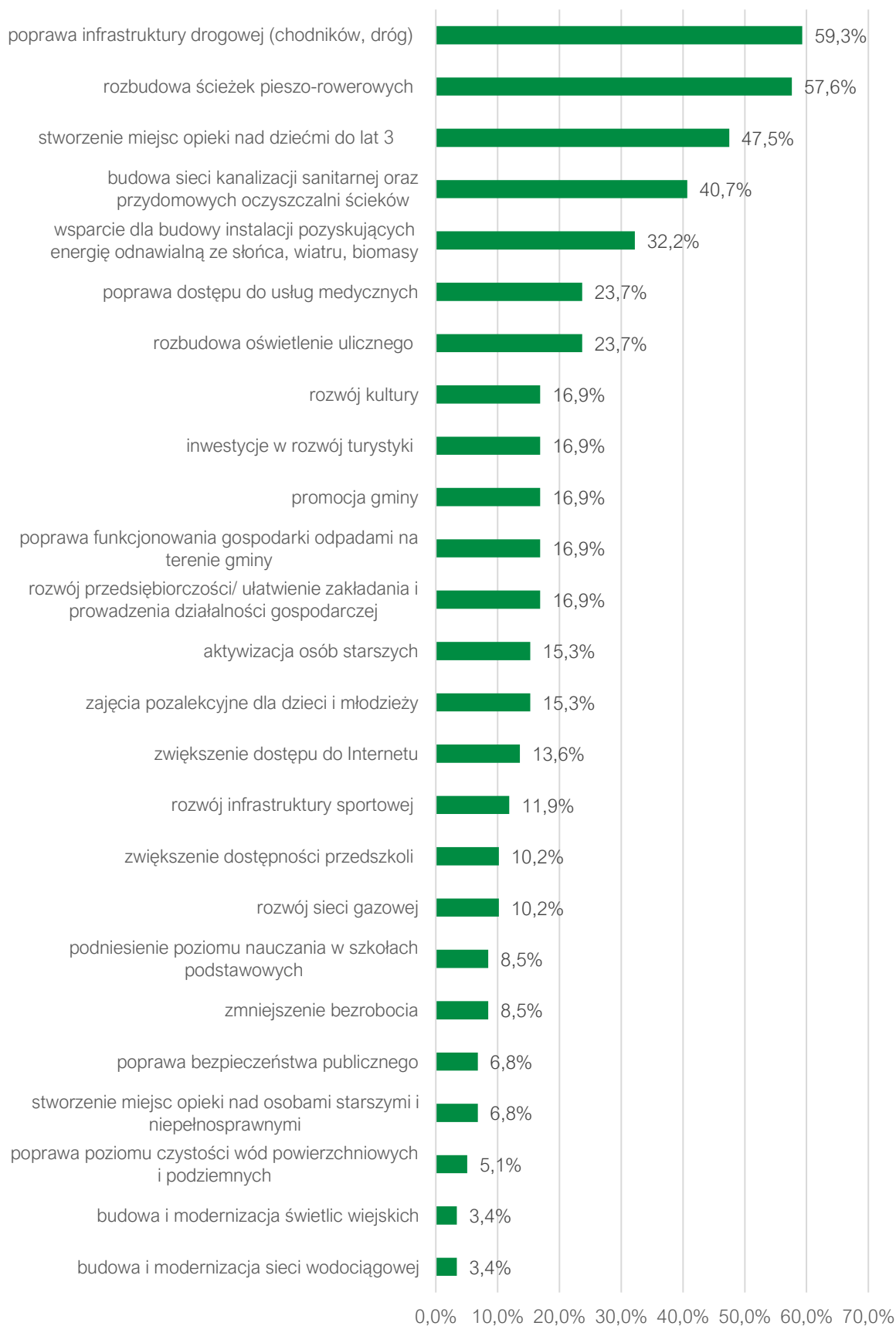
Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet

Wskazać należy, że żadna dziedzina funkcjonowania Gminy nie została wyróżniona oceną bardzo dobrą. Najwyższą ocenę wśród mieszkańców zdobył dostęp do edukacji w szkołach podstawowych, działalność domu kultury i biblioteki, jakość edukacji przedszkolnej w gminie oraz walory środowiska przyrodniczego w gminie.

4.2. Pożądane priorytety rozwojowe

W ankiecie należało również wskazać główne priorytety rozwojowe Gminy Mokrsko. Wśród najczęściej wskazywanych znalazła się poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg), rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych, stworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków oraz wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy.

Ostatnim pytaniem zadany w ankiecie było wskazanie elementu, który miałby zostać wizytówką Gminy. Wskazuje ono również na pożądane priorytety rozwoju według mieszkańców. Najczęściej mieszkańcy wskazywali na zabytki, sieć ścieżek rowerowych, Park Wiejski w Mokrsku, Dworek w Ożarowie, budynek Gminy oraz piękne zielone tereny.

Ryc. 10. Główne priorytety rozwoju według ankietowanych

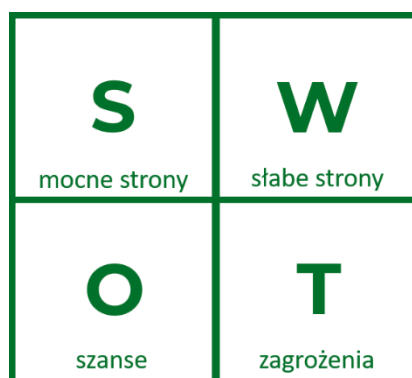
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników ankiet

5. Analiza SWOT z uwzględnieniem elementów partycypacji społecznej

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana w jednostkach administracji publicznej jako narzędzie analizy strategicznej. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie. Podczas analizy danych, dokonano podziału zebranych informacji na cztery grupy:

- **S (ang. strengths)** – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę, na które bezpośredni wpływ ma gmina;
- **W (ang. weaknesses)** – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę, na które bezpośredni wpływ ma gmina;
- **O (ang. opportunities)** – szanse: wszystko to, co stwarza szansę korzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu gminy
- **T (ang. threats)** – zagrożenia: wszystko to, co stwarza warunki dla niekorzystnej zmiany, których występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu gminy.

Informacje te pochodziły z:

- wniosków zawartych w Diagnozie sytuacji przestrzennej, gospodarczej i społecznej Gminy Mokrsko,
- danych liczbowych, opisowych i przestrzennych pozyskanych z Urzędu Gminy Mokrsko, a także ze źródeł zewnętrznych,
- wyników badań ankietowych,
- wywiadu pogłębionego, który odbył się w dniu 7 lutego 2023 roku.

Analizę SWOT dla Gminy Mokrsko przedstawia poniższe zestawienie.

MOCNE STRONY

- potencjał do rozwoju turystyki i rekreacji dzięki cennym pod względem przyrodniczo-krajobrazowym terenom Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Proсны,
- szlaki turystyczne przebiegające przez teren Gminy (piesze, rowerowe, konne),
- całkowite pokrycie obszaru Gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
- rosnąca liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON prowadzących działalność na terenie Gminy oferujących zróżnicowane miejsca pracy dla mieszkańców oraz spadająca liczba podmiotów wyrejestrowanych,
- niski udział bezrobotnych w Gminie (wskaźnik udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 roku w Gminie wynosił 3,2 na tle powiatu (3,3) i województwa (3,4),
- współpraca z WFOŚiGW w zakresie dofinansowań do wymiany źródeł ciepła oraz wsparcie mieszkańców w pozyskiwaniu zewnętrznych funduszy na termomodernizację budynków mieszkalnych,
- funkcjonowanie Gminnej Biblioteki Publicznej w Mokrsku oraz Domu Kultury w Ożarowie na terenie Gminy, które organizują wydarzenia kulturalne i zajęcia dla dzieci i młodzieży, dorosłych oraz seniorów,
- prężne działania podmiotów tzw. trzeciego sektora, w tym Klubu Seniora, które zmniejszają poczucie wykluczenia i pozytywnie wpływają na integrację społeczną,
- członkostwo gminy w wielu stowarzyszeniach i związkach międzygminnych stymulujących rozwój gospodarczy ich członków (m.in. LGD „Ziemia Wieluńsko-Sieradzka”),
- funkcjonujące na terenie Gminy jednostki OSP wpływające na poziom bezpieczeństwa mieszkańców, ale też integrację społeczeństwa oraz kształtowanie zaangażowanych postaw i wymianę doświadczeń pomiędzy pokoleniami,
- funkcjonowanie świetlic wiejskich na terenie Gminy, które pełnią funkcję kulturalno-rekreacyjną,
- wysoki poziom upowszechnienia opieki przedszkolnej,
- działalność na terenie Gminy Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej oraz Przychodni Lekarzy Specjalistów zapewniających dostęp do usług z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej,

SŁABE STRONY

- niekorzystne trendy demograficzne i zmniejszająca się liczba mieszkańców Gminy (zmniejszający się udział mieszkańców w wieku kreatywnym, ujemne saldo migracji oraz ujemny przyrost naturalny),
- postępujący wzrost senioralnego obciążenia demograficznego skutkujący koniecznością dostosowania usług społecznych dla seniorów,
- niski odsetek mieszkańców mających dostęp do sieci gazowej,
- niski poziom skanalizowania Gminy, skutkujący zagrożeniami zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb oraz obniżający jakość życia na obszarze gminy,
- malejący udział dochodów własnych w dochodach ogółem Gminy, przez co zmniejsza się samodzielność Gminy w kształtowaniu własnych dochodów,
- niska świadomość ekologiczna mieszkańców, przejawiająca się niskim udziałem odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów w Gminie (w 2021 roku wskaźnik ten kształtował się na poziomie 48%),
- zmniejszanie się stopnia pokrycia wydatków na oświatę subwencją oświatową; rosnące koszty utrzymania oświaty mimo wysokich wyników nauczania,
- brak form opieki nad dziećmi do lat 3 wpływający na możliwość powrotu na rynek pracy rodzicom,
- odległość w stosunku do innych większych ośrodków oraz długi czas dojazdu utrudniający traktowanie tych miejsc jako potencjalnego miejsca pracy / nauki i zaspokajania innych potrzeb,
- niezadawalająca jakość dróg i infrastruktury towarzyszącej (chodniki, oświetlenie, itd.) i wynikające z tego obniżenie bezpieczeństwa drogowego,
- słabo rozwinięta funkcja turystyczno-rekreacyjna gminy, w tym baza gastronomiczna i hotelowa oraz infrastruktura sportowo-rekreacyjna,
- niezaspokojone potrzeby mieszkańców w zakresie opieki zdrowotnej,
- niewystarczająca jakość niektórych obiektów gminnych i konieczność ich remontów i modernizacji,
- niewystarczająca działalność w zakresie promocji Gminy.

SZANSE

- zwiększająca się świadomość ekologiczna mieszkańców oraz i postawy przyjazne środowisku i rozwój alternatywnych źródeł energii wspierane ogólnopolskimi, w tym rządowymi, programami wsparcia działań proekologicznych,
- pozytywne trendy społeczne w zakresie zwiększania się świadomości środowiskowej, głównie wśród najmłodszych grup społecznych,
- stopniowa zmiana mentalnego nastawienia społeczności do współodpowiedzialności za lokalną wspólnotę, partycypowania i aktywności społecznej,
- dofinansowania wewnętrzne i zewnętrzne wspierające rozwój OZE (m.in. program „Czyste powietrze”) i wymianę źródeł ciepła na ekologiczne; dofinansowanie inwestycji dotyczących małej retencji,
- nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej 2021-2027 jako źródło finansowania priorytetowych dla rozwoju Gminy zadań,
- dalsza współpraca w ramach LGD oraz stowarzyszeń międzygminnych (rozwój gospodarczy, aktywizacja mieszkańców, promocja Gminy),

ZAGROŻENIA

- spadek liczby mieszkańców (ujemny przyrost naturalny i saldo migracji),
- starzejące się społeczeństwo,
- postępujące zmiany klimatu skutkujące m.in. anomaliami pogodowymi, suszą, powodzią, co silnie oddziałuje na branżę rolniczą,
- wpływ czynników zewnętrznych o zasięgu globalnym na sytuację społeczno-gospodarczą regionu (np. epidemia, konflikty zbrojne),
- dalszy wzrost liczby bezrobotnych oraz zjawiska ubóstwa ekonomicznego w społeczeństwie polskim, spowodowane słabnącym tempem rozwoju gospodarczego kraju,
- zmiany systemu prawnego dotyczącego funkcjonowania i finansowania jednostek samorządu terytorialnego w Polsce,
- zwiększanie się kosztów gospodarowania odpadami komunalnymi m.in. w związku z rosnącą inflacją, stałymi wzrostami kosztów energii elektrycznej i gazu oraz kosztów pracowniczych,
- ograniczony wpływ na infrastrukturę drogową powiatową – potencjalne trudności w skomunikowaniu i modernizacji dróg,

CZĘŚĆ II: STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY MOKRSKO

1. Misja i wizja

Strategia Rozwoju Gminy Mokrsko na lata 2023-2033 została opracowana na podstawie wniosków z przeprowadzonej diagnozy aktualnej sytuacji gminy, analizy SWOT i badań ankietowych oraz przeprowadzonego: wywiadu pogłębionego i warsztatów strategicznych. Podczas przeprowadzanych prac zwracano uwagę zarówno na potencjały Gminy (jej strony silne, pozwalające na wykorzystanie szans dla przyszłego rozwoju), jak również problemy (strony słabe, stanowiące zagrożenia dla jej dalszego rozwoju). W procesie strategicznym określono także MISJĘ oraz WIZJĘ Gminy Mokrsko, które na późniejszym etapie prac stanowiły drogowskaz dla wyznaczania celów strategicznych i operacyjnych.

MISJA jest to element Strategii, który wskazuje na najważniejsze kierunki rozwoju gminy. Skupione są w niej wszystkie podstawowe wartości, które przyświecają władzom Gminy Mokrsko i jej mieszkańcom w procesach rozwojowych. Wskazuje także na czynniki uzasadniające przyjęcie określonych wartości jako nadrzędnych. Jest to ścieżka, jaką należy podjąć do osiągnięcia wizji. Zawiera w sobie odpowiedź na pytania: Kim jesteśmy? Czym się zajmujemy? Co jest naszym priorytetem?

Uwzględniając przyjęte założenia **misja Gminy Mokrsko** brzmi następująco:

Tworzenie odpowiednich warunków do kreowania atrakcyjnej i przedsiębiorczej Gminy o bezpiecznej i przyjaznej przestrzeni łączącej tradycję i rozwój przy współdziałaniu prężnie działających instytucji, zaangażowanych grup społecznych i aktywnych mieszkańców.

W procesie powstawania dokumentu istotne było również stworzenie WIZJI, czyli obrazu Gminy, który będzie efektem realizacji przyjętej strategii rozwoju. WIZJA ukazuje Mokrsko w perspektywie strategicznej – zmienionej dzięki realizacji przyjętych działań i osiągnięciu zamierzonych przez władze celów.

Wizja Gminy:

- ❖ obrazuje stan docelowy Gminy w 2033 roku,
- ❖ ukazuje aspiracje władz i mieszkańców Gminy,
- ❖ jednoczy społeczność lokalną wokół określonej idei.

Wizja Gminy Mokrsko brzmi następująco:

Gmina Mokrsko – nasza mała ojczyzna,
historią sięgająca panowania Piastów.
Dbająca o lokalne dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, z szeroką ofertą
edukacyjną, kulturalną i społeczną. Nastawiona na zrównoważony rozwój
oparty na wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń.
Gmina bezpieczna i ekologiczna.

2. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Na podstawie diagnozy aktualnego stanu Gminy Mokrsko, jej sytuacji gospodarczej, społecznej i przestrzennej oraz uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także dążąc do osiągnięcia stanu gminy opisanego w wizji rozwoju, określono cele strategiczne odnoszące się do głównych obszarów rozwojowych:

CEL I:	WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW BAZUJĄCA NA ROZWIŃIĘTEJ INFRASTRUKTURZE, CZYSTYM ŚRODOWISKU I PRZYJAZNEJ PRZESTRZENI
CEL II:	ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY
CEL III:	WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA DZIĘKI KOMPLEKSOWEJ OFERCIE SPOŁECZNEJ

Powyższe postulaty stanowią odzwierciedlenie wizji Gminy Mokrsko, jaka ma zostać osiągnięta w 2033 roku. Cele strategiczne odwzorowują obszary rozwojowe w trzech sferach: przestrzennej, gospodarczej i społecznej, które budują wizerunek jednostki terytorialnej. Sfery te cechuje wzajemne przenikanie się – podejmowane działania w sferze przestrzennej będą wpływały na gospodarkę lokalną, a ta z kolei na sytuację społeczną. Aktywne i świadome społeczeństwo lokalne w dobrej sytuacji materialnej będzie z kolei wpływało na jakość środowiska przyrodniczego. Dla osiągnięcia równowagi konieczne jest równoległe realizowanie zadań w każdej z wymienionych sfer. Aby urzeczywistnić realizację celów strategicznych, dla każdego z nich ustanowiono szereg celów operacyjnych, porządkujących poszczególne działania. Cele operacyjne przedstawiono w tabeli poniżej.

CELE STRATEGICZNE:					
CEL I: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW BAZUJĄCA NA ROZWIŃIĘTEJ INFRASTRUKTURZE, CZYSTYM ŚRODOWISKU I PRZYJAZNEJ PRZESTRZENI		CEL II: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY		CEL III: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA DZIĘKI KOMPLEKSOWEJ OFERCIE SPOŁECZNEJ	
CELE OPERACYJNE:					
1.1.	Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i sieciowej	2.1.	Rozwój sfery gospodarczej Gminy	3.1.	Wysoka jakość systemu oświaty i opieki nad dziećmi
1.2.	Poprawa jakości stanu środowiska naturalnego	2.2.	Rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej	3.2.	Usprawnienie działania systemu opieki zdrowotnej i pomocy społecznej
1.3.	Świadoma i aktywna polityka przestrzenna	2.3.	Promocja Gminy	3.3.	Działania na rzecz rozwoju kultury i integracji mieszkańców Gminy

CEL STRATEGICZNY I: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW BAZUJĄCA NA ROZWIĄTEJ INFRASTRUKTURZE, CZYSTYM ŚRODOWISKU I PRZYJAZNEJ PRZESTRZENI

Cele operacyjne:

- 1.1 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i sieciowej
- 1.2 Poprawa jakości stanu środowiska naturalnego
- 1.3 Świadoma i aktywna polityka przestrzenna

Atrakcyjna i bezpieczna przestrzeń do życia, pracy, nauki i wypoczynku jest kluczowa dla zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców. Rozwinięta infrastruktura techniczna odgrywa istotną rolę w poprawie atrakcyjności danego obszaru oraz jakości życia jego mieszkańców. Modernizacja i rozbudowa dróg, wraz z infrastrukturą towarzyszącą (taką jak oświetlenie, chodniki, ścieżki rowerowe, bezpieczne przejścia dla pieszych i parkingi), zwiększa dostępność przestrzenną, ułatwia przemieszczanie się oraz podnosi poziom bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu drogowego. Poza siecią dróg, na jakość życia mieszkańców wpływa także infrastruktura wodociągowa, kanalizacyjna i gazowa, a także jakość obiektów oświatowych i sportowych oraz infrastruktura rekreacyjna.

Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu stanowią kluczowe elementy tego obszaru strategicznego. W celu poprawy jakości powietrza, wody i gleby, Gmina prowadzi politykę ochrony środowiska, która obejmuje m.in. wymianę źródeł ciepła na proekologiczne, budowę przydomowych oczyszczalni ścieków i oczyszczalni ścieków, a także rozwój sieci kanalizacyjnej. Rozwój odnawialnych źródeł energii również jest priorytetem. Jednak sukces tych działań zależy także od zmiany nawyków mieszkańców, dlatego ważne są działania edukacyjne, mające na celu zwiększenie świadomości ekologicznej oraz wprowadzenie prawidłowej segregacji odpadów komunalnych w codziennym życiu.

Jednym z kluczowych czynników wpływających na jakość życia mieszkańców jest odpowiednie zagospodarowanie przestrzeni. Aby to osiągnąć, niezbędne jest stworzenie odpowiednich uregulowań prawnych dotyczących gospodarowania zasobami przestrzennymi. Dlatego ważne jest, aby posiadać aktualne dokumenty planistyczne oraz regularnie aktualizować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Powyższe cele operacyjne stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli wraz z oczekiwanymi rezultatami ich przeprowadzenia oraz wskaźnikami informującymi o poziomie ich osiągnięcia

CEL STRATEGICZNY I: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW BAZUJĄCA NA ROZWIŃIĘTEJ INFRASTRUKTURZE, CZYSTYM ŚRODOWISKU I PRZYJAZNEJ PRZESTRZENI

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
1.1. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i sieciowej	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa, rozbudowa i przebudowa oraz remonty gminnej infrastruktury drogowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą, • Budowa, rozbudowa i przebudowa ścieżek rowerowych, • Współpraca z zarządcami dróg, które zlokalizowane są na terenie Gminy, • Budowa, rozbudowa i przebudowa oraz remonty oświetlenia ulicznego, budowa przejść dla pieszych, sygnalizacji świetlnej i poprawa stanu oznakowania drogowego, • Budowa, rozbudowa i przebudowa oraz remonty sieci wodociągowej wraz ze stacjami uzdatniania wody, • Wsparcie mieszkańców w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków oraz promowanie tego rozwiązania w miejscach, gdzie nie ma możliwości doprowadzenia sieci kanalizacyjnej, • Budowa, rozbudowa i przebudowa oraz remonty sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przepompowniami, • Budowa, rozbudowa i przebudowa oraz remonty sieci kanalizacji deszczowej wraz z przepompowniami, • Rozbudowa i modernizacja gminnej oczyszczalni ścieków, • Budowa, rozbudowa i przebudowa oraz remonty sieci rowów melioracyjnych i innych urządzeń wodnych, • Remont i przebudowa akwenów wodnych, rekultywacja istniejących zbiorników wodnych, • Wsparcie mieszkańców w zagospodarowaniu wód opadowych i ich magazynowania, • Budowa, rozbudowa sieci gazowej, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowana sieć drogowa na terenie Gminy, • poprawa stanu i jakości dróg już istniejących na terenie Gminy, • zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego, rowerowego oraz pieszego, • poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy, • zwiększenie poziomu objęcia Gminy siecią kanalizacyjną w oparciu o rozbudowaną oczyszczalnię ścieków, • poprawa stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb dzięki uporządkowanej gospodarce kanalizacyjnej, • zwiększenie liczby osób korzystających z sieci kanalizacyjnej, • zwiększenie liczby osób korzystających z sieci gazowej, • wysoka jakość dostępu do Internetu na terenie gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • długość wybudowanych dróg (km), • długość wyremontowanych dróg (km), • długość wybudowanych ścieżek rowerowych (km), • długość wybudowanych chodników (km), • liczba nowych punktów oświetlenia (szt.), • długość rozbudowanej sieci wodociągowej (km), • długość rozbudowanej sieci kanalizacyjnej (km), • liczba przydomowych oczyszczalni ścieków powstałych przy wsparciu Gminy (szt.), • liczba zmodernizowanych/wybudowanych stacji uzdatniania wody (szt.), • długość wybudowanych i przebudowanych rowów melioracyjnych (km), • liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej (szt.), • liczba osób korzystająca z sieci gazowej (szt.), • długość wybudowanej sieci światłowodowej (km), • długość wybudowanej sieci szerokopasmowej (km), • średnia prędkość łącza (Gb/s).

	<ul style="list-style-type: none"> Współpraca z operatorami i wypracowanie rozwiązań ułatwiających rozwój wysokiej jakości Internetu bezprzewodowego na terenie Gminy. 		
<p>1.2. Poprawa jakości stanu środowiska naturalnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> Podniesienie poziomu ochrony powietrza poprzez termomodernizację budynków użyteczności publicznej, Budowa infrastruktury OZE na terenie Gminy (m.in. panele fotowoltaiczne, solarne), zastosowanie rozwiązań energetyki odnawialnej na gminnych budynkach użyteczności publicznej, Wsparcie (finansowe, doradcze) dla mieszkańców i przedsiębiorców w zakresie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła na terenie Gminy, Wsparcie wymiany azbestowych pokryć dachowych oraz innych elementów konstrukcyjnych zawierających azbest, Edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy skierowana i dostosowana do różnych grup społecznych (dorosłych, seniorów, młodzieży, rolników), Regulacja systemu gospodarki odpadami oraz likwidacja dzikich wysypisk odpadów. 	<ul style="list-style-type: none"> zwiększenie atrakcyjności Gminy dla nowych mieszkańców i przedsiębiorców, zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz postępowania z odpadami, podniesienie wymaganych poziomów recyklingu, optymalizacja kosztów systemu gospodarki odpadami, zwiększenie liczby gospodarstw domowych ogrzewanych ekologicznymi źródłami ciepła. 	<ul style="list-style-type: none"> liczba budynków użyteczności publicznej poddana termomodernizacji (szt.), liczba nowych instalacji odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy (szt.), liczba mieszkańców korzystających ze wsparcia w zakresie inicjatyw proekologicznych (os.), liczba usuniętych wysokoemisyjnych źródeł ciepła (szt.), ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy (Mg), liczba przeprowadzonych kampanii społecznych w zakresie edukacji ekologicznej (szt.), liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk odpadów (szt.).
<p>1.3. Świadoma i aktywna polityka przestrzenna</p>	<ul style="list-style-type: none"> Aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania terenu i dostosowanie ich do potrzeb rozwijającej się Gminy, Zagospodarowanie terenów i obiektów użyteczności publicznej na cele społeczne (parki, place, nieużytki). 	<ul style="list-style-type: none"> rozwój zabudowy mieszkaniowej z zachowaniem ładu przestrzennego, ochrona krajobrazu i poprawa estetyki Gminy, zwiększenie funkcjonalności przestrzeni, poprawa atrakcyjności przestrzeni. 	<ul style="list-style-type: none"> udział zaktualizowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w ogólnej liczbie planów (%), liczba terenów i obiektów użyteczności publicznej poddanych rewitalizacji (szt.)

CEL STRATEGICZNY II: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY

Cele operacyjne:

- 2.1 Rozwój sfery gospodarczej Gminy
- 2.2 Rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej
- 2.3 Promocja Gminy

Jednym z kluczowych sektorów wpływających na jakość życia mieszkańców Gminy jest gospodarka: zarówno lokalna, jak i regionalna. Ma to związek nie tylko z sytuacją finansową samorządu, która decyduje o możliwościach inwestycyjnych, ale także z poziomem usług publicznych, w tym usług społecznych, komunalnych, edukacyjnych, zdrowotnych i kulturalnych. Ponadto, istotne jest również wsparcie przedsiębiorców oraz rozwój rynku pracy. Wdrożenie systemu pomocy dla przedsiębiorców może pozytywnie wpłynąć na wzrost liczby firm, ich kondycję, stworzenie nowych i atrakcyjnych miejsc pracy oraz zmniejszenie bezrobocia.

Planuje się dalszy rozwój infrastruktury turystycznej w Gminie Mokrsko, oparty na walorach przyrodniczych i krajobrazowych regionu. Priorytetem jest rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej oraz rozwój oferty aktywnego wypoczynku, tak aby przyciągnąć zarówno mieszkańców Gminy, jak i turystów z zewnątrz. Ważne jest, aby baza wypoczynkowa była zgodna z potrzebami mieszkańców i zapewniała im dostęp do wszelkich potrzebnych usług i atrakcji, co pozytywnie wpłynie na rozwój gospodarczy Gminy. Wszystkie działania mają na celu stworzenie atrakcyjnej oferty turystyczno-rekreacyjnej w Gminie Mokrsko, która będzie przyciągać turystów i pozytywnie wpływać na jakość życia mieszkańców.

W skutecznym rozwoju Gminy ważną rolę odgrywa promocja, zarówno wewnątrz, jak i na zewnątrz jej granic. Z jednej strony promowanie Gminy wśród mieszkańców ma na celu budowanie lokalnej tożsamości oraz zwiększenie poczucia przynależności do społeczności. Z drugiej strony, promocja na zewnątrz ma na celu przyciągnięcie nowych mieszkańców, turystów i inwestorów, co przyczynia się do wzrostu potencjału Gminy.

Gmina stawia na współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz gminami partnerskimi w celu poszerzenia oferty kulturalnej oraz zwiększenia możliwości promocyjnych regionu. Poprzez organizację wspólnych projektów, wymianę doświadczeń oraz współpracę na rzecz dziedzictwa kulturowego regionu, Gmina chce zwiększyć zainteresowanie mieszkańców oraz turystów ofertą kulturalną, co pozytywnie wpłynie na rozwój lokalnej gospodarki i integrację społeczności lokalnej.

Powyższe cele operacyjne stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli wraz z oczekiwanymi rezultatami ich przeprowadzenia oraz wskaźnikami informującymi o poziomie ich osiągnięcia.

CEL STRATEGICZNY II: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
2.1. Rozwój sfery gospodarczej Gminy	<ul style="list-style-type: none"> • Pozyskiwanie nowych inwestorów skłonnych lokalizować przedsięwzięcia na terenie Gminy, • Rozbudowa infrastruktury technicznej w obszarach proinwestycyjnych, • Stworzenie spójnego systemu ulg podatkowych i zachęt inwestycyjnych dla istniejących i nowych firm, • Wspieranie mieszkańców w zakładaniu nowych działalności gospodarczych na terenie Gminy, • Wsparcie idei przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy, w szczególności z wykorzystaniem istniejącego potencjału rolniczego (rodzinne przetwórnictwo, rolniczy handel detaliczny). 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy, • zwiększenie liczby nowych inwestycji na terenie Gminy, • zwiększenie liczby przedsiębiorstw na terenie Gminy, • aktywizacja gospodarcza mieszkańców Gminy i powstawanie nowych działalności gospodarczych, • wzrost dochodów budżetu Gminy, • zmniejszenie bezrobocia. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba nowych podmiotów gospodarczych na terenie Gminy (szt.), • liczba przedsiębiorców korzystających z systemu ulg i zachęt (szt.), • liczba podmiotów działających w branży okołorolniczej (szt.), • udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym (%).
2.2. Rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej przy zachowaniu naturalnych walorów przyrodniczych, • Stworzenie i propagowanie oferty turystyczno-rekreacyjnej wykorzystującej potencjał Gminy i jej mieszkańców, • Adaptacja trasy dawnej kolejki wąskotorowej na szlak turystyczno-rowerowy, • Remont dworku w Mokrsku, • Tworzenie warunków do rozwoju bazy gastronomicznej, • Dbalność o zabytki poprzez ich ochronę, remonty i podejmowanie prac konserwatorskich. 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie bazy i oferty turystycznej w Gminie, • zwiększenie możliwości rekreacyjnego wykorzystania potencjału Gminy, • zwiększenie zainteresowania ofertą turystyczną Gminy, • poprawa stanu zabytków na terenie Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba powstałych obiektów turystycznych i rekreacyjnych (szt.), • liczba rozbudowanych obiektów (szt.), • liczba wyremontowanych zabytków (szt.).

<p>2.3. Promocja Gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Promocja lokalnej twórczości kulturalnej, tradycji rzemieślniczych a także dążenie do wykreowania produktu lokalnego, • Promocja i rozwój gminnej izby tradycji i pamięci w Mokrsku, • Działanie na rzecz wykreowania kierunku Gminy atrakcyjnej, organizacja inicjatyw promujących Gminę, • Współpraca z NGO, gminami partnerskimi w celu zwiększenia możliwości promocyjnych oraz poszerzenia oferty kulturalnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie zainteresowania Gminą i wzrost jej rozpoznawalności, a w konsekwencji napływ nowych mieszkańców, odwiedzających oraz przedsiębiorców, • zwiększenie świadomości dziedzictwa kulturowego, historycznego i ludowego oraz jego utrwalanie, • rozwój współpracy oraz wzajemnej promocji Gminy z organizacjami pozarządowymi, • wzrost rozpoznawalności Gminy dzięki wykorzystywaniu jej produktów lokalnych, • postrzeganie Gminy jako miejsca odpowiedniego do realizacji turystyki weekendowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba przeprowadzonych inicjatyw promujących Gminę (szt.), • liczba wykorzystywanych kanałów do promocji Gminy (szt.), • liczba stowarzyszeń i gmin partnerskich, które współpracują z gminą (szt.), • liczba wykreowanych produktów lokalnych (szt.).
-----------------------------------	--	---	--

CEL STRATEGICZNY III: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA DZIĘKI KOMPLEKSOWEJ OFERCIE SPOŁECZNEJ

Cele operacyjne:

- 3.1 Wysoka jakość systemu oświaty i opieki nad dziećmi
- 3.2 Usprawnienie działania systemu opieki zdrowotnej i pomocy społecznej
- 3.3 Działania na rzecz rozwoju kultury i integracji mieszkańców Gminy

Głównym potencjałem rozwojowym Gminy Mokrsko są jej mieszkańcy. Priorytetem władz samorządowych jest zwiększanie atrakcyjności Gminy dla mieszkańców poprzez podnoszenie jakości życia. Edukacja na wysokim poziomie jest kluczowa dla rozwoju Gminy. Wysoka jakość kształcenia wpływa nie tylko na przyszłość młodych ludzi, ale również na rynek pracy oraz poziom bezrobocia. Aby podnieść jakość nauczania, konieczne jest zwiększenie jakości infrastruktury szkolnej i bazy dydaktycznej oraz podnoszenie kompetencji kadry wychowawczej i oświatowej, np. poprzez kursy i szkolenia. Istotne jest również zapewnienie szerokiej oferty atrakcyjnych zajęć pozalekcyjnych, które odpowiadają oczekiwaniom dzieci i młodzieży, a także wsparcie dla uczniów szczególnie uzdolnionych, co przyczyni się do ich wszechstronnego rozwoju poza podstawową programą nauczania.

Rozwój oferty społeczno-kulturalnej oraz usług społecznych stanowi kluczowy czynnik poprawiający jakość życia mieszkańców Gminy Mokrsko. Istotne jest, aby oferta kulturalna była rozwinięta i dostępna dla wszystkich grup społeczności lokalnej, a infrastruktura rekreacyjna była nowoczesna i dostosowana do potrzeb mieszkańców. Wsparcie instytucji kulturalnych oraz organizacji pozarządowych i klubów sportowych, stanowiących lokalne wizytówki, jest niezwykle ważne. Krzewienie kultury sportu i aktywności fizycznej jest szczególnie istotne dla kondycji zdrowotnej mieszkańców.

Ze względu na starzejące się społeczeństwo, rozwój usług społecznych, w szczególności opiekuńczych, jest niezbędny. W związku z tym istotne jest stworzenie rozbudowanej oferty społecznej, która będzie odpowiadać na potrzeby różnych grup społeczności gminnej. Ważnym elementem jest także zapewnienie mieszkańcom dostępu do kompleksowej opieki medycznej, poprzez dążenie do zapewnienia pomocy lekarzy specjalistów, promocję programów profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia, a także zwiększenie dostępności usług rehabilitacyjnych.

Powyższe cele operacyjne stanowiąc będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w poniższej tabeli wraz z oczekiwanymi rezultatami ich przeprowadzenia oraz wskaźnikami informującymi o poziomie ich osiągnięcia.

CEL STRATEGICZNY III: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA DZIĘKI KOMPLEKSOWEJ OFERCIE SPOŁECZNEJ

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ
3.1. Wysoka jakość systemu oświaty i opieki nad dziećmi	<ul style="list-style-type: none"> Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury żłobkowej, w tym zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3, Modernizacja i doposażenie obiektów przedszkolnych i szkolnych, w tym bazy dydaktycznej i sportowej dedykowanej dzieciom i młodzieży wspomagającej rozwój fizyczny i psychiczny od najmłodszych lat życia, Wsparcie rozwoju kompetencji kadry pedagogicznej, Poszerzenie oferty nauczania o klasy specjalistyczne, m.in. sportowe, językowe czy integracyjne, Zapewnienie szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, Kontynuacja wsparcia dla uczniów zarówno uzdolnionych, jak i mierzącymi się z trudnościami w nauce. 	<ul style="list-style-type: none"> aktywizacja kobiet na rynku pracy, poprawa jakości bazy oświatowej i sportowej, umożliwiającej edukację na najwyższym poziomie oraz utrzymanie odpowiedniej kondycji fizycznej wśród dzieci; zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych, odpowiadających potrzebom uczniów, podniesienie jakości systemu kształcenia, wysokie osiągnięcia uczniów w konkursach i egzaminach państwowych, wysoce wykwalifikowana kadra pedagogiczna. 	<ul style="list-style-type: none"> poziom upowszechniania opieki nad dziećmi do lat 3 (%), poziom upowszechniania opieki przedszkolnej (%), liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury szkolnej (szt.), liczba dzieci otrzymujących wsparcie w nauce (os.), liczba dzieci korzystających z oferty pozalekcyjnej (os.), liczba dzieci otrzymujących stypendium naukowe (os.), wyniki egzaminów (%).
3.2. Usprawnienie działania systemu opieki zdrowotnej i pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój działalności instytucji pomocy społecznej na rzecz osób i rodzin wymagających pomocy bądź wsparcia, Rozwój gminnej polityki senioralnej, Rozwój systemu świadczenia usług prewencji i rozwiązywania problemów społecznych, Dążenie do integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, Wdrażanie programów polityki zdrowotnej lub profilaktyki zdrowotnej i społecznej, Wsparcie działań zmierzających do rozwoju i poprawy dostępności do usług medycznych o charakterze ogólnym i specjalistycznym, Zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie walki z uzależnieniami i promocja zdrowia, w tym aktywnego z trybu życia, Zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych i socjalnych, 	<ul style="list-style-type: none"> rozwój działalności instytucji pomocy społecznej, odpowiadającego potrzebom i problemom społecznym mieszkańców Gminy Mokrsko, zapewnienie usług opiekuńczych osobom potrzebującym wsparcia w codziennym życiu, rozwój oferty usług skierowanych do seniorów, dostosowanej do ich potrzeb, zintegrowanie społeczeństwa, zachęcanie do wzajemnego wspierania się, zmniejszenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, usamodzielnienie lub poprawa funkcjonowania osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej, poprawa dostępności do opieki medycznej, 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób objętych dzienną opieką (os.), liczba opiekunów osób niesamodzielnych (szt.), liczba podejmowanych inicjatyw w zakresie aktywizacji osób starszych (szt.), liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej (os.), liczba podjętych inicjatyw przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu (szt.), liczba zrealizowanych programów profilaktyczno-zdrowotnych (szt.), liczba kampanii przeprowadzonych w zakresie walki z uzależnieniami, liczba organizacji współpracujących z Gminą w ramach realizacji zadań z zakresu ochrony zdrowia (szt.),

	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług opiekuńczych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym doszkalanie kadry opiekunów i asystentów rodzin, • Zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjnej placówek publicznych m.in. poprzez dostosowanie stron internetowych, mediów społecznościowych, aplikacji, odtwarzaczy multimedialnych do osób ze szczególnymi potrzebami. 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie stopnia świadomości mieszkańców w zakresie dbałości o zdrowie, kondycję fizyczną, walki z uzależnieniami i konieczność profilaktyki zdrowotnej, • wzrost poziomu dostępności do usług administracyjnych oraz sprawności obsługi mieszkańców Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba opiekunów i asystentów rodzin (os.), • liczba mieszkań komunalnych i socjalnych (szt.), • liczba wdrożonych usług elektronicznych spełniających zasady dostępności (szt.).
<p>3.3. Działania na rzecz rozwoju kultury i integracji mieszkańców Gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój oferty kulturalnej i sportowej dostosowanej do potrzeb wszystkich grup wiekowych, w tym organizacja zajęć, wydarzeń, imprez, • Remont, rozbudowa i budowa infrastruktury kulturalnej i sportowej, • Dopuszczenie lokalnych orkiestr dętych, zespołów ludowych, grup wokalnych i instrumentalnych, • Wsparcie działalności miejscowych klubów sportowych, • Zachęcanie do uczestnictwa w gminnych wydarzeniach oraz działalności w ramach organizacji pozarządowych, • Wsparcie organizacji pozarządowych w aplikowaniu o środki zewnętrzne oraz zapewnienie im zaplecza lokalowego, a także powierzanie szerszego spektrum zadań własnych Gminy organizacjom pozarządowym, • Wsparcie i współfinansowanie działalności ochotniczych straży pożarnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie znaczenia funkcjonujących na terenie Gminy organizacji pozarządowych i liczby ich członków, • rozwój oferty kulturalno-sportowej, odpowiadającej potrzebom i zainteresowaniom mieszkańców z wykorzystaniem nowo powstałej lub zmodernizowanej infrastruktury kulturalnej i sportowej, • minimalizacja ryzyka wykluczenia społecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba wyremontowanych, rozbudowanych i wybudowanych obiektów infrastruktury kulturalnej i sportowej (szt.), • liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych w roku (szt.), • liczba uczestników wydarzeń kulturalnych (os.), • liczba inicjatyw wsparcia dla NGO (szkolenia, doradztwo) (szt.), • łączna liczba wsparcia NGO udzielonego przez Gminę (zł).

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Mokrsko. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Gmina Mokrsko jest gminą o charakterze wiejskim, położoną w południowozachodniej części województwa łódzkiego, w południowej części powiatu wieluńskiego. Gmina graniczy: od północy – z Gminą Wieluń (powiat wieluński), od wschodu – z Gminą Wieluń, Pątnów (powiat wieluński) i Gminą Praszka (powiat oleski, województwo opolskie), od południa – z Gminą Praszka (powiat oleski, województwo opolskie), od zachodu – z Gminą Skomlin (powiat wieluński).

Na sieć komunikacyjną w Gminie składają się przede wszystkim drogi powiatowe o łącznej długości 28 km oraz drogi gminne o łącznej długości 66,6 km. W granicach Gminy przebiega droga krajowa Nr 45, chociaż nie odgrywa ona znaczącej roli w systemie komunikacyjnym Gminy. Jest to droga relacji Złoczew – Wieluń – Kluczbork – Opole.

Przez obszar Gminy nie przebiegają linie kolejowe. Najbliższa stacja kolejowa zlokalizowana jest w Wieluniu.

Odległości drogowe do ważniejszych dużych miast są następujące: stolica województwa opolskiego – Opole – oddalona jest o ok. 85 km (ok. 1 h 30 min jazdy samochodem), stolica województwa łódzkiego – Łódź – oddalone jest o ok. 112 km (ok. 1 h 30 min), najbliższe duże miasto – Kluczbork – oddalone jest o ok. 37 km (ok. 40 min) od centrum Gminy, z kolei miasto powiatowe – Wieluń – oddalone jest o ok. 8 km (ok. 12 min).

Na terenie Gminy występują formy ochrony przyrody tj.:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Proсны,
- Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Wzgórza Ożarowskie,
- 3 użytki ekologiczne,
- 15 pomników przyrody.

Gmina Mokrsko jest gminą rolniczą. Funkcjonalnie Gminę można podzielić na dwie części: północną, gdzie w krajobrazie dominują tereny rolne i jednostki osadnicze oraz południową, z wyraźną przewagą lasów. Powierzchnia użytków rolnych zajmuje 76% powierzchni Gminy, z czego blisko 83% stanowią grunty orne. Podstawową funkcją przestrzenną poszczególnych miejscowości jest produkcja rolnicza uzupełniona funkcją mieszkalną i usługową. Udział powierzchni gruntów leśnych w Gminie wynosi 19%. Największe kompleksy leśne występują w południowej części Gminy. W krajobrazie Gminy dominującą formą są rozległe użytki rolne otaczające zespoły osadnicze. W okolicy wsi Mokrsko i Krzyworzeka na stosunkowo niewielkim obszarze naturalny krajobraz został przekształcony w wyniku prowadzenia działalności górniczej związanej z wydobywaniem surowców ilastych.

Sieć osadnicza jest równomiernie rozmieszczona na obszarze Gminy przede wszystkim w postaci pasm zabudowy wzdłuż tras komunikacyjnych. Na taki charakter zagospodarowania wsi znajdujących się na terenie Gminy wpływ ma przede wszystkim

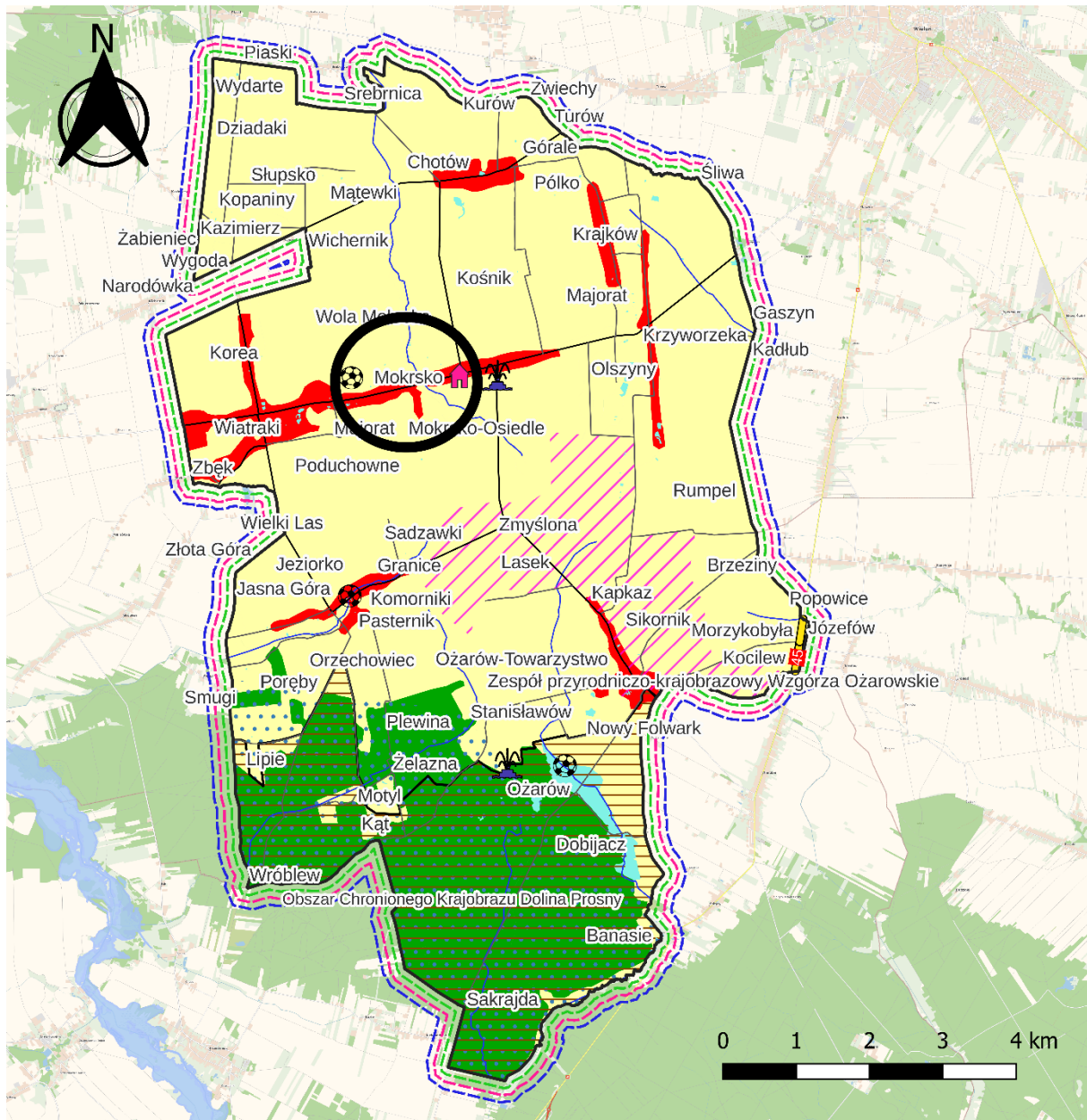
dominująca funkcja terenów, tj. produkcja rolnicza. Negatywnym skutkiem takiego typu ukształtowania tkanki osadniczej jest brak wyraźnych granic pomiędzy miejscowościami. Rozciąganie zabudowy przy głównych ciągach komunikacyjnych wpływa niekorzystnie na jakość przestrzeni i uniemożliwia wyodrębnienie centrów miejscowości. Ten typ zagospodarowania dominuje w większości wsi na obszarze Gminy. Wyjątek stanowią wsie Ożarów, Krzyworzeka i Komorniki które rozplanowane są na bardziej złożonej siatce ulic.

Głównym ośrodkiem i najważniejszym elementem struktury przestrzennej Gminy jest miejscowość Mokrsko, podzielona na sołectwa Mokrsko I i Mokrsko II. Miejscowość gminna z racji swojej lokalizacji oraz administracyjnego znaczenia pełni rolę lokalnego ośrodka stymulującego rozwój sąsiadujących wsi. Skupia większość urzędów i instytucji, w tym: Urząd Gminy, Gminną Bibliotekę Publiczną, Ośrodek Zdrowia, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy oraz jednostki oświatowe. Położenie w centralnej części Gminy zapewnia dostępność najważniejszych usług dla wszystkich mieszkańców Gminy. Poza miejscowością gminną największe wsie sołeckie to: Krzyworzeka, Ożarów, Chotów, Komorniki. Większość sołectw ma charakter typowo rolniczy, który uzupełnia funkcja mieszkaniowo-usługowa oraz rzemiosło.

Gmina Mokrsko jest w całości objęta ustaleniami planów miejscowych. Władze Gminy mają zatem w swoich rękach narzędzie, dzięki któremu możliwe jest prowadzenie zorganizowanej i konsekwentnej polityki przestrzennej poprzez jednoznaczne określenie przeznaczenia terenów sposobu ich użytkowania i zagospodarowania oraz ewentualnego oddziaływania na środowisko przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju.

Obszar Gminy charakteryzuje się stosunkowo jednorodną i uporządkowaną strukturą zagospodarowania, gdzie zabudowa najczęściej o zwartym charakterze usytuowana jest wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Wśród form zabudowy dominuje zabudowa zagrodowa uzupełniona przez tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i mieszkaniowo-usługowej.

Model struktury funkcjonalnej Gminy Mokrsko został przedstawiony w formie graficznej na kolejnej stronie (Ryc. 11). Jest zobrazowaniem zaplanowanych w Strategii kierunków działań, które wyznaczone zostały dzięki analizie zdiagnozowanych potrzeb i problemów w istniejących uwarunkowaniach (przeprowadzona została analiza zagospodarowania przestrzennego Gminy, dziedzictwa kulturowego i historycznego, powiązań komunikacyjnych, występujących zasobów naturalnych i obszarów cennych przyrodniczo).

Legenda

○ Ośrodek lokalny	●●● Korytarze ekologiczne	🏠 remont dworku w Mokrsku
▭ Gmina Mokrsko	■ Zabudowa	🚰 stacja uzdatniania wody
🛣️ 45 droga krajowa	■ Użytki rolne	⚽ obiekty sportowe
— droga powiatowa	■ Lasy	🌿 odnawialne źródła energii
— droga gminna	■ Zbiorniki wodne	🛤️ drogi
▭ Obszary Chronionego Krajobrazu Doliny Proсны	— Rzeki	🗑️ sieć kanalizacyjna
🌿 Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Wzgórz Ożarówskie		

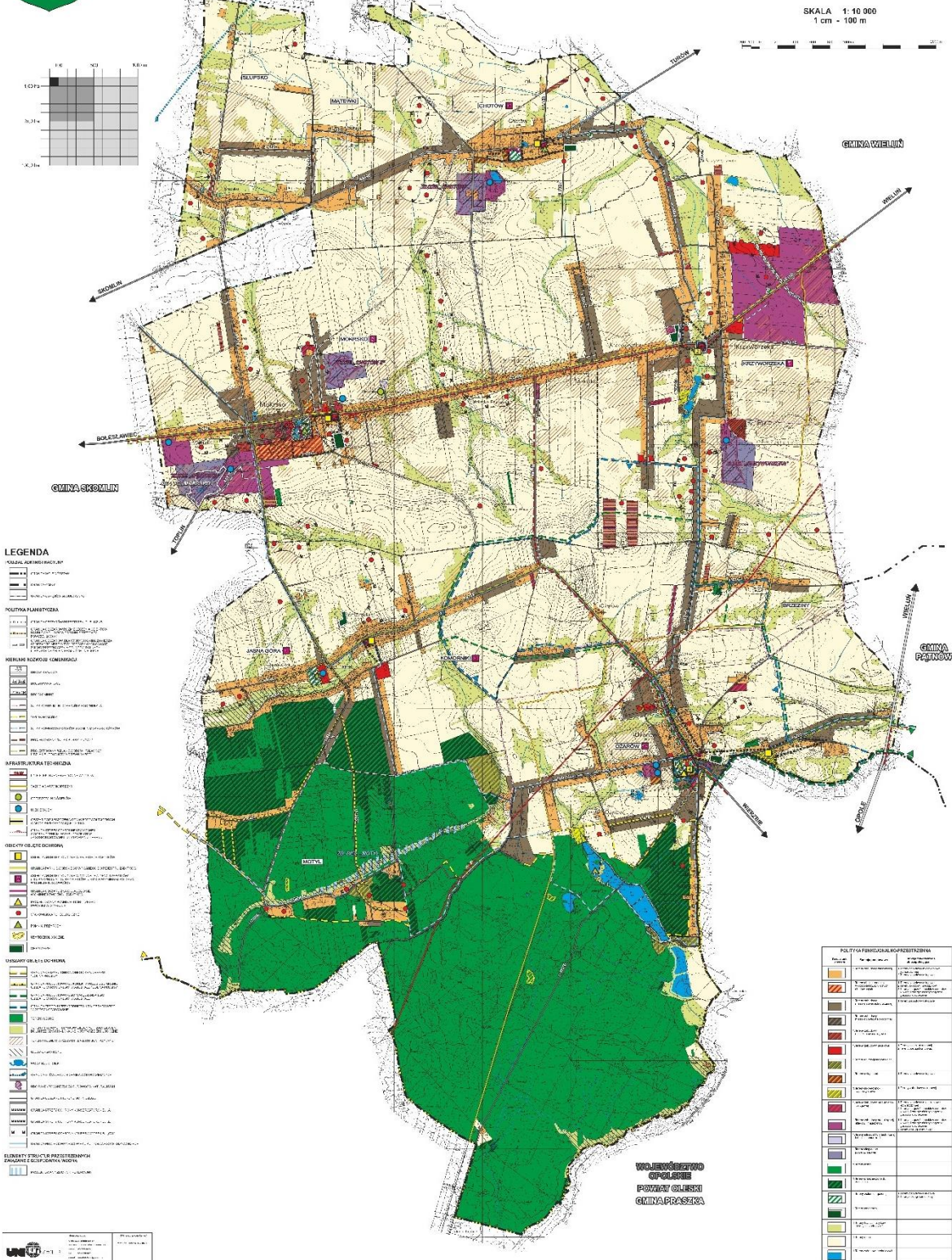
Ryc. 11. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Mokrsko

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY MOKRSKO

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA
POLITYKA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA
ZAŁĄCZNIK NR 3 DO UCHWAŁY NR XX/112/16 RADY GMINY MOKRSKO z dnia 30 maja 2016 roku

Ryc. 12. Kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Mokrsko
Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Osjaków

Krótką charakterystyka planowanych inwestycji:

Rozwój infrastruktury technicznej ma na celu przede wszystkim podniesienie jakości życia mieszkańców, zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej Gminy oraz ochronę środowiska. W zakresie infrastruktury technicznej zaplanowano:

- budowę, rozbudowę i modernizację dróg na odcinkach położonych w obrębie całej Gminy – głównym celem planowanych prac jest podniesienie poziomu bezpieczeństwa drogowego na terenie Gminy, zwiększenie mobilności mieszkańców i ułatwienie przemieszczania się w obrębie Gminy,
- rozwój sieci kanalizacyjnej w obrębie aglomeracji Mokrsko oraz na obszarze okolicznych wsi,
- rozbudowę i modernizację oczyszczalni ścieków w Mokrsku,
- rozbudowę sieci wodociągowej w miejscowości Mokrsko oraz na obszarach z rozwijającą się zabudową mieszkaniową – Gmina charakteryzuje się bardzo wysokim poziomem zwodociągowania, jednak konieczne jest uzupełnienie istniejącej sieci na niewielkich fragmentach w poszczególnych miejscowościach Gminy oraz jej rozbudowa na obszarach rozwijającej się zabudowy,
- modernizację stacji uzdatniania wody we Ożarowie i Mokrsku – inwestycja skutkować będzie poprawą jakości dostarczanej mieszkańcom wody oraz zwiększeniem ciśnienia w sieci wodociągowej,
- rozwój odnawialnych źródeł energii – zwiększenie ilości energii elektrycznej i ciepłej produkowanej z odnawialnych źródeł energii wpłynie na zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz poprawi jakość powietrza, co bezpośrednio przekłada się na jakość życia i zdrowia mieszkańców.
- termomodernizację budynków – część gminnych budynków poddana została termomodernizacji, jednak konieczne jest kontynuowanie tych działań na innych budynkach. Termomodernizacja podnosi efektywność energetyczną budynków, tym samym obniżając koszty ich eksploatacji.

W zakresie infrastruktury społecznej zaplanowano rozbudowę i budowę obiektów sportowych, mających służyć mieszkańcom Gminy Mokrsko w utrzymaniu odpowiedniej kondycji fizycznej i możliwości uprawianiu sportów. Infrastruktura ta w szczególności służyć będzie dzieciom i młodzieży, ale dopuszcza się również organizację zajęć sportowych dla dorosłych mieszkańców Gminy. Wśród zaplanowanych działań zrealizowane zostanie m.in. adaptacja trasy dawnej kolejki wąskotorowej na szlak turystyczno-rowerowy.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Mokrsko

- 1. Tereny o funkcjach mieszkaniowych** – Obszary mieszkaniowe z przewagą zabudowy jednorodzinnej oraz zagrodowej, zlokalizowane wzdłuż istniejących ulic w poszczególnych sołectwach Gminy.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Podnoszenie jakości i komfortu życia i zamieszkania,
- Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Gminy dla budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego,
- Zwiększenie atrakcyjności osadniczej Gminy,
- Kształtowanie, porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Utrzymanie i kontynuacja istniejącej struktury przestrzennej i form zabudowy, z możliwością jej uzupełnienia,
- Kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową we wsiach,
- Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, komunikacji zbiorowej, infrastruktury pieszo-rowerowej,
- Dążenie do poprawy dostępności infrastruktury społecznej i technicznej,
- Dopuszczenie drugiego pasa zabudowy na zapleczu istniejących budynków usytuowanych wzdłuż ulic w poszczególnych miejscowościach,
- Pełna modernizacja systemu komunikacyjnego oraz rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej terenów osadniczych,
- Wyposażenie terenów w sprawny system odprowadzania i utylizacji ścieków, niezbędny przy wysokim stopniu zwodociągowania,
- Kształtowanie zieleni m.in. poprzez powiązanie z usługami sportu i rekreacji.

- 2. Tereny o funkcjach usługowych, w tym użyteczności publicznej** – Obszary administracyjno-usługowe, istotne ze względu na obsługę mieszkańców Gminy.

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej,
- Zwiększanie potencjału gospodarczego, w tym wzmocnienie istniejących usług,

- Podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do usług.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Kształtowanie czytelnej, zwartej struktury przestrzennej i dopełnianie układów urbanistycznych,
- Kształtowanie struktury przestrzennej uwypuklające i wzmacniające znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych,
- Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, infrastruktury pieszo-rowerowej.

3. Tereny użytkowane rolniczo – Grunty orne, użytki zielone

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Zachowanie tożsamości wiejskiej Gminy,
- Zachowanie, ochrona przed zainwestowaniem i wykorzystanie zasobów występujących gleb wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- Zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego,
- Rozwój rolnictwa ekologicznego (bez stosowania środków ochrony roślin).

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Utrzymanie zwartych kompleksów użytków rolnych i zielonych z zadrzewieniami śródpolnymi,
- Kontynuacja rolniczego sposobu użytkowania terenów, szczególnie w obrębie zwartych kompleksów gleb o wysokiej jakości i przydatności rolniczej,
- Przeciwdziałanie rozdrobnieniu areалу rolnego,
- Zalesienia gruntów najslabszych, nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych,
- Wprowadzenie zakazu lokalizacji obiektów oraz urządzeń degradujących w szerszym zasięgu środowisko w zakresie zdolności produkcyjno-rolniczej,
- Możliwe przekształcenia gruntów rolnych w tereny o innym użytkowaniu, jak: lasy, agroturystyka, turystyka, rekreacja, sport, wypoczynek, produkcja energii ze źródeł odnawialnych, tereny zieleni urządzonej.
- Prowadzaniem racjonalnej gospodarki rolnej, poprzez właściwy dobór upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystanie potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalne stosowanie nawożenia i środków ochrony roślin,

- Zwiększanie opłacalności produkcji rolnej, poprzez polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji, inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych i targowisk.

4. Tereny zieleni, w tym o wiodącej funkcji przyrodniczej i ochronnej - Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Proсны, Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Wzgórz Ożarówskie, 3 użyci ekologiczne, 15 pomników przyrody

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Ochrona różnorodności biologicznej i zrównoważone wykorzystanie systemu przyrodniczego,
- Zwiększenie dostępności terenów zieleni,
- Przeciwdziałanie degradacji terenów objętych formami ochrony przyrody,
- Wykorzystanie terenów zieleni do rozwoju funkcji turystyki, rekreacji, sportu, aktywnego wypoczynku, ochrony zdrowia i edukacji,
- Wykorzystanie potencjału krajobrazowego i przyrodniczego do stworzenia atrakcyjnej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Zachowanie dużego udziału zieleni w strukturze przestrzennej Gminy,
- Zachowanie różnorodności biologicznej,
- Wyznaczanie ścieżek turystycznych i rekreacyjnych edukacyjnych wyposażonych w infrastrukturę rowerową, tablice informacyjne i małą architekturę, umożliwiającą rekreację i wypoczynek, w szczególności w sąsiedztwie terenów zabudowy mieszkaniowej.

5. Tereny zieleni – Obszary dopełniające system przyrodniczy, pełniące głównie rolę rekreacyjno-społeczną i turystyczną (zieleni urządzona, strefy rekreacyjno-wypoczynkowe i obszary o funkcjach turystycznych)

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Zwiększenie powierzchni i dostępności terenów zieleni,
- Wykorzystanie potencjału przyrodniczego do stworzenia atrakcyjnej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego (sport, rekreacja, wypoczynek, turystyka),
- Poprawa jakości zamieszkania oraz atrakcyjności osadniczej obszaru Gminy,
- Zachowanie i ochrona systemu przyrodniczego oraz krajobrazu,
- Poprawa warunków klimatycznych.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Zachowanie i tworzenie terenów zieleni, obszarów rekreacyjno-wypoczynkowych, sportowych i turystycznych z dużym udziałem terenów aktywnych przyrodniczo,
- Zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej poprzez rozwój układu drogowego, infrastruktury pieszo-rowerowej,
- Dopuszczenie lokalizacji obiektów budowlanych związanych z funkcją obszarów i usługami wspierającymi te funkcje, w tym niezbędnej infrastruktury – przy założeniu minimalizowania negatywnego oddziaływania obiektów na krajobraz,
- Rozwój turystyki kulturowej, wypoczynkowej, aktywnej (konnej, pieszej, rowerowej w oparciu o wartości przyrodniczo-kulturowe).

6. Wody

Najważniejsze założenia zintegrowanej polityki rozwoju:

- Zachowanie istniejącego systemu zbiorników i cieków wodnych, dążenie do poprawy klas czystości wód na obszarze całej Gminy,
- Wykorzystanie surowców przy pełnej ochronie systemu przyrodniczego.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Tworzenie śródpolnych oczek wodnych,
- Realizacja działań z uwzględnieniem zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

4. Spójność kierunków rozwoju gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.

Cele strategiczne oraz cele operacyjne ujęte w niniejszej Strategii odnoszą się do zidentyfikowanych problemów mieszkańców na obszarze Gminy Mokrsko, są również spójne z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu o randze krajowej i wojewódzkiej. Wobec tego komplementarność celów wyznaczonych w Strategii z innymi działaniami oraz priorytetami wpływa na skuteczność i efektywność realizacji dokumentu.

Strategia rozwoju województwa łódzkiego 2030 jest elementem systemu programowania przygotowywanego na różnych poziomach. Jej treść uwzględnia ustalenia dokumentów wyższego rzędu, w szczególności zapisy projektów dokumentów wspólnotowych dotyczących polityki spójności po 2020 roku, strategii krajowych, takich jak: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030. W Strategii rozwoju województwa łódzkiego 2030 wyznaczono następujące cele strategiczne:

- Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka,
- Obywatelskie społeczeństwo równych szans,
- Atrakcyjna i dostępna przestrzeń,

oraz cel horyzontalny: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzane województwo.

Poniższa tabela przedstawia spójność celów strategicznych i operacyjnych zawierających się w Strategii Rozwoju Gminy Mokrsko na lata 2023-2033 ze Strategią rozwoju województwa łódzkiego 2030.

CELE	
STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2030	STRATEGIA ROZWOJU GMINY MOKRSKO NA LATA 2023-2033
<p>Cel I: Nowoczesna i konkurencyjna gospodarka</p> <p>I.1. Zwiększenie potencjału badawczego i innowacyjnego</p> <p>I.2. Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego</p> <p>I.3. Wsparcie rozwoju MŚP</p> <p>I.4. Rozwój sektora rolnego i zwiększenie jego konkurencyjności</p>	<p>CEL II: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY</p> <p>2.1. Rozwój sfery gospodarczej Gminy</p> <p>CEL III: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA DZIĘKI KOMPLEKSOWEJ OFERCIE SPOŁECZNEJ</p> <p>3.1. Wysoka jakość systemu oświaty i opieki nad dziećmi</p>
<p>Cel II: Obywatelskie społeczeństwo równych szans</p> <p>II.1. Rozwój kapitału społecznego</p> <p>II.2. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców</p>	<p>CEL II: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY</p> <p>2.2. Rozwój oferty turystyczno-rekreatywnej</p>

<p>II.3. Ograniczenie skali ubóstwa i wykluczenia społecznego</p>	<p>2.3. Promocja Gminy</p> <p>CEL III: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA DZIĘKI KOMPLEKSOWEJ OFERCIE SPOŁECZNEJ</p> <p>3.1. Wysoka jakość systemu oświaty i opieki nad dziećmi</p> <p>3.2. Usprawnienie działania systemu opieki zdrowotnej i pomocy społecznej</p> <p>3.3. Działania na rzecz rozwoju kultury i integracji mieszkańców Gminy</p>
<p>Cel III: Atrakcyjna i dostępna przestrzeń</p> <p>III.1. Adaptacja do zmian klimatu i poprawa jakości zasobów środowiska</p> <p>III.2. Ochrona i kształtowanie krajobrazu</p> <p>III.3. Zwiększenie dostępności transportowej</p> <p>III.4. Nowoczesna energetyka w województwie</p> <p>III.5. Racjonalizacja gospodarki odpadami</p> <p>III.6. Zwiększenie dostępności do usług teleinformatycznych</p>	<p>CEL I: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW BAZUJĄCA NA ROZWINIĘTEJ INFRASTRUKTURZE, CZYSTYM ŚRODOWISKU I PRZYJAZNEJ PRZESTRZENI</p> <p>1.1. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i sieciowej</p> <p>1.2. Poprawa jakości stanu środowiska naturalnego</p> <p>1.3. Świadoma i aktywna polityka przestrzenna</p> <p>CEL II: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY</p> <p>2.2. Rozwój oferty turystyczno-rekreatywnej</p>
<p>Cel horyzontalny: Efektywnie i odpowiedzialnie zarządzane województwo</p>	<p>CEL I: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW BAZUJĄCA NA ROZWINIĘTEJ INFRASTRUKTURZE, CZYSTYM ŚRODOWISKU I PRZYJAZNEJ PRZESTRZENI</p> <p>1.3. Świadoma i aktywna polityka przestrzenna</p>

W Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 Gmina Mokrsko zaklasyfikowana została do Obszaru Zielonej Gospodarki. Jest to obszar obejmujący gminy położone na terenie województwa łódzkiego, lecz nie wchodzące w Miejskie Obszary Funkcjonalne. Obszar Zielonej Gospodarki charakteryzuje się dominującymi funkcjami rolniczą oraz przyrodniczą, a ze względu na swój potencjał endogeniczny środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego predysponuje się na rozwój funkcji turystycznej. Strategia Rozwoju Województwa wskazuje działania, które podejmowane powinny być na tym obszarze. Wyróżnia się wśród nich szereg zadań związanych z:

- **prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej**, poprzez właściwy dobór upraw dostosowanych do warunków środowiskowych, wykorzystanie potencjału produkcyjnego trwałych użytków zielonych dla produkcji zwierzęcej, racjonalne stosowanie nawożenia i środków ochrony roślin,

- **zwiększaniem opłacalności produkcji rolnej**, poprzez polepszanie struktury gospodarstw rolnych, wprowadzanie nowych technologii i innowacji, inwestycje we wzrost produktywności, rozwijanie współpracy rolników między sobą i branżą przetwórstwa, rozwój rynków lokalnych i targowisk,
- **wspieranie przetwórstwa rolno-spożywczego**,
- **dywersyfikacją gospodarczą**, poprzez rozwój turystyczny, w tym rozwój turystyki aktywnej, wspieranie bazy turystycznej (w tym ekoturystyki i agroturystyki), rozbudowę szlaków turystycznych i infrastruktury rowerowej oraz kajakowej, kreowanie marki i popytu na usługi balneologiczne, uzdrowiskowe i rehabilitacyjne, budowanie zintegrowanych produktów turystycznych opartych na walorach kulturowych i przyrodniczo-krajobrazowych oraz kultywowanie tradycji, wykreowanie wizerunku obszarów jako atrakcyjnych turystycznie, które będą sprzyjać budowaniu rozpoznawalnej marki turystycznej województwa,
- **ochroną i poprawą jakości środowiska oraz wzmocnieniem odporności na zmiany klimatu i zagrożenia naturalne**, poprzez m.in. zwiększanie zdolności retencyjnych zlewni (m.in. wprowadzanie zalesień, zakrzewień, zadrzewień, budowa i modernizacja zbiorników wodnych, rozwój systemów melioracyjnych, odtwarzanie oczek wodnych i mokradeł) oraz stosowanie rozwiązań ukierunkowanych na ochronę środowiska (m.in. poprawę czystości wód, w tym tworzenie wysokoefektywnych stref ekotonowych, renaturalizację siedlisk i cieków wodnych, zwiększanie powierzchni obszarów objętych ochroną prawną), a także inwestycję w infrastrukturę przeciwwązrożeńową (m.in. przeciwpowodziową, przeciwpożarową).

Ryc. 13. Obszar Zielonej Gospodarki

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

5. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzenia dokumentów wykonawczych

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Mokrsko na lata 2023-2033 jest kontrolowany poprzez odpowiednie jej wdrażanie, a następnie monitoring, jak i ewaluację. Poprzez gromadzenie i analizę danych, wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń Strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej Strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Podmiotami zaangażowanymi w proces realizacji strategii będzie sektor publiczny (władze samorządowe, Urząd Gminy Mokrsko, jednostki organizacyjne Gminy, inne jednostki samorządu terytorialnego), sektor prywatny (partnerzy prywatni i biznesowi, przedsiębiorcy, inwestorzy, organizacje otoczenia biznesu, zrzeszenia gospodarcze) oraz sektor społeczny (mieszkańcy, organizacje pozarządowe, liderzy społeczni, osoby publiczne). Z kolei za etap wdrażania, monitorowania, ewaluacji i aktualizacji Strategii odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Mokrsko, Rada Gminy Mokrsko oraz odpowiednie komórki Urzędu, jednostki organizacyjne i partnerzy Gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Mokrsko na lata 2023-2033 jest dokumentem określającym kierunki rozwoju w poszczególnych obszarach funkcjonowania samorządu. Rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji danego celu strategicznego. Obecnie obowiązującymi dokumentami wieloletnimi w Gminie są:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Mokrsko,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Mokrsko na lata 2021-2025,
- Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na terenie Gminy Mokrsko na lata 2018-2023,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Mokrsko na lata 2021-2032,
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mokrsko na lata 2021-2030,
- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Mokrsko,
- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022-2024.

Dodatkowo, Gmina Mokrsko opracowuje i wdraża programy roczne, takie jak Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Mokrsko, Roczny program współpracy Gminy Mokrsko z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Dokumentami, które wymagać będą aktualizacji bądź przyjęcia w okresie realizacji Strategii będą m.in.: Program Opieki Nad Zabytkami, Gminny Program Wspierania Rodziny, Plan Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Mokrsko, Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych, Gminny Program Rewitalizacji Gminy czy Program Ochrony Środowiska. Nieodłącznym elementem planowania strategicznego jest również racjonalna polityka przestrzenna, której wyrazem jest aktualne Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Dlatego też w okresie realizacji Strategii zaleca się wykonanie oceny aktualności studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Wdrażając Strategię, Gmina będzie dbała o dobrą współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową. Dodatkowo Gmina będzie aktywnie uczestniczyć w konsultacjach innych Strategii przyjmowanych przez podmioty z jej otoczenia, do których należy w szczególności Powiat Wieluński. W chwili przyjęcia dokumentów przez ww. podmioty, Gmina dokona analizy zgodności zapisów swojej Strategii i w razie potrzeby dokona ich aktualizacji.

Dodatkowo Gmina będzie dążyć do wprowadzenia rozwiązań związanych z inteligentnym zarządzaniem, wykorzystując nowoczesne technologie informacyjno-komunikacyjne, rozpowszechniając ideę Smart City. Narzędzia te zapewnią sprawną pracę Urzędu Gminy,

jednostek podległych, ale również wpłyną na ochronę środowiska i możliwości pomiaru jakości życia w Gminie.

W celu wdrożenia praktyki angażowania organizacji pozarządowych we wspólne działania na rzecz rozwoju Gminy, projekty będą realizowane w partnerstwie z NGO. Dzięki temu przy realizacji przedsięwzięć uda się dotrzeć do coraz większej liczby odbiorców ze względu na aktywność stowarzyszeń i fundacji w poszczególnych sołectwach Gminy.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty Strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizacją polityk, programów, strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego”. Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Dodatkowo, narzędziem wspomagającym monitorowanie wdrażania Strategii będzie tabela ewaluacyjna stanowiąca Załącznik nr 3 do niniejszego dokumentu. W tabeli znajduje się miejsce na wprowadzenie jednostki odpowiedzialnej za realizację celów, a także kolumny z planowaną datą wykonania zadania oraz datą faktyczną. Na podstawie tego uzupełniona zostanie ostatnia część tabeli ewaluacyjnej, zawierająca informację o stanie realizacji danego działania. W ten sposób można będzie ocenić, w jakiej części osiągnięto założony cel operacyjny, a dalej strategiczny.

6. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Mokrsko na bieżąco analizuje możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania działalności, w tym kierunków działań przewidzianych w Strategii, zarówno stanowiących wydatki bieżące i majątkowe. Analizy te obejmują:

- fundusze unijne, w ramach Funduszy Europejskich dla Łódzkiego 2021-2027, a także ogólnopolskich programów operacyjnych;
- programy rządowe, w tym m.in. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg, Maluch+, Senior+, Dostępność+, Program Inwestycji Strategicznych, Rządowy Fundusz Polski Ład oraz inne programy w obszarze ochrony środowiska, sportu, kultury, edukacji i innych;
- programy jednostek samorządu terytorialnego wyższych szczebli, w tym zwłaszcza programy finansowane ze środków Samorządu Województwa Łódzkiego;
- inne, nieunijne fundusze międzynarodowe, np. Fundusze Norweskie;
- inne zwrotne i bezwrotne źródła finansowania, dystrybuowane przed podmioty publiczne i prywatne.

Nowa perspektywa finansowa 2021-2027 daje jednostkom samorządu terytorialnego szanse na pozyskanie środków z nowej puli dofinansowań. Budżet w ramach nowej polityki spójności opiewa na kwotę 392 miliardów euro i przewiduje inwestycje w krajowe oraz regionalne programy ukierunkowane na m.in. wzrost gospodarczy, rynek pracy, społeczną integrację i pogłębianie współpracy.

Środki unijne w nowej perspektywie będą lokowane w ramach dotychczasowych funduszy, m.in. Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Funduszu Spójności (FS) czy Europejskiego Funduszu Społecznego+ (EFS+).

Ponadto samorzady będą miały do dyspozycji środki z nowych programów krajowych, m.in.:

- **FEnIKS – Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027** – 25,1 mld euro (między innymi największe inwestycje infrastrukturalne, drogi, koleje, transport publiczny, ochrona środowiska);
- **FENG – Fundusze Europejskie dla nowoczesnej gospodarki** – 8 mld euro (między innymi innowacje, współpraca nauki i biznesu);
- **FERS – Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027** – 4,3 mld euro (między innymi nauka, edukacja, żłobki, sprawy społeczne);
- **FERC – Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027** – 2 mld euro (między innymi cyfryzacja, sieci szerokopasmowe).

Gmina będzie miała do dyspozycji również środki z nowego programu Funduszy Europejskich dla Łódzkiego 2021-2027 (FEŁ 2027), będącego kontynuacją Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020. W nowej

perspektywie budżet dla województwa łódzkiego wyniesie 2,745 mld euro. Filarami FEŁ 2027 będą: konkurencyjna i inteligentna gospodarka, sprawiedliwa transformacja energetyczna i dążenie do gospodarki zeroemisyjnej o obiegu zamkniętym, adaptacja do zmian klimatu, włączenie społeczne i zintegrowany rozwój lokalny.

Powyższe instrumenty finansowe, jak i środki własne Gminy wskazują na potencjalne źródła finansowe, z których mogą być pozyskane środki na realizację Strategii Rozwoju Gminy Mokrsko na lata 2023-2033. Głównymi źródłami finansowania celów rozwojowych będą dochody własne Gminy, takie jak podatki i opłaty lokalne, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz pozostałe środki publiczne. Jednocześnie wiele zadań przewidzianych w strategii realizowanych będzie w ramach bieżącej działalności poszczególnych komórek Urzędu Gminy Mokrsko oraz jednostek organizacyjnych Gminy Mokrsko.

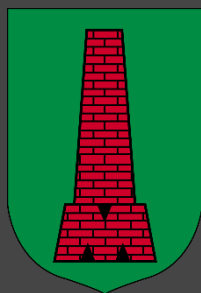
Realizacja części zadań przewidzianych w Strategii wymaga również i zakłada współpracę z gminami sąsiednimi, powiatem wieluńskim oraz województwem łódzkim i ich jednostkami organizacyjnymi. Współpraca ta może obejmować również wymiar finansowy, w tym przekazanie dotacji na realizację zadania.

Podstawą do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie budżet Gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób nie zagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiającą spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki, a także dochody majątkowe przeznaczone będą na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określone będą w wieloletniej prognozie finansowej. W celu oddania realności prognozy oraz rzetelności finansowego przedstawienia planowanych działań, wieloletnia prognoza finansowa oddawać będzie wszystkie wydarzenia, które mają lub mogą mieć wpływ na gospodarkę finansową Gminy, a przede wszystkim uzależnione będą od czynników makroekonomicznych, takich jak: PKB, inflacja, tempo wzrostu wynagrodzeń, czy planowane zmiany systemowe np. w podatkach dochodowych. Na tej podstawie wyznaczone będą możliwe do przeznaczenia limity wydatków w poszczególnych latach na wyznaczone przedsięwzięcia. W przypadku zaciągania zwrotnych źródeł finansowania, kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań Gminy.

Zgodnie z uchwałą Nr LVII/288/23 Rady Gminy Mokrsko z dnia 18 stycznia 2023 roku w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Mokrsko na lata 2023-2035, potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów), w latach 2023-2033 wyniesie około 41,45 mln zł.

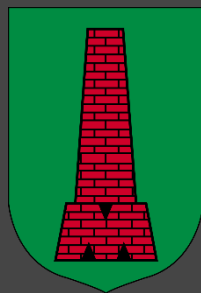

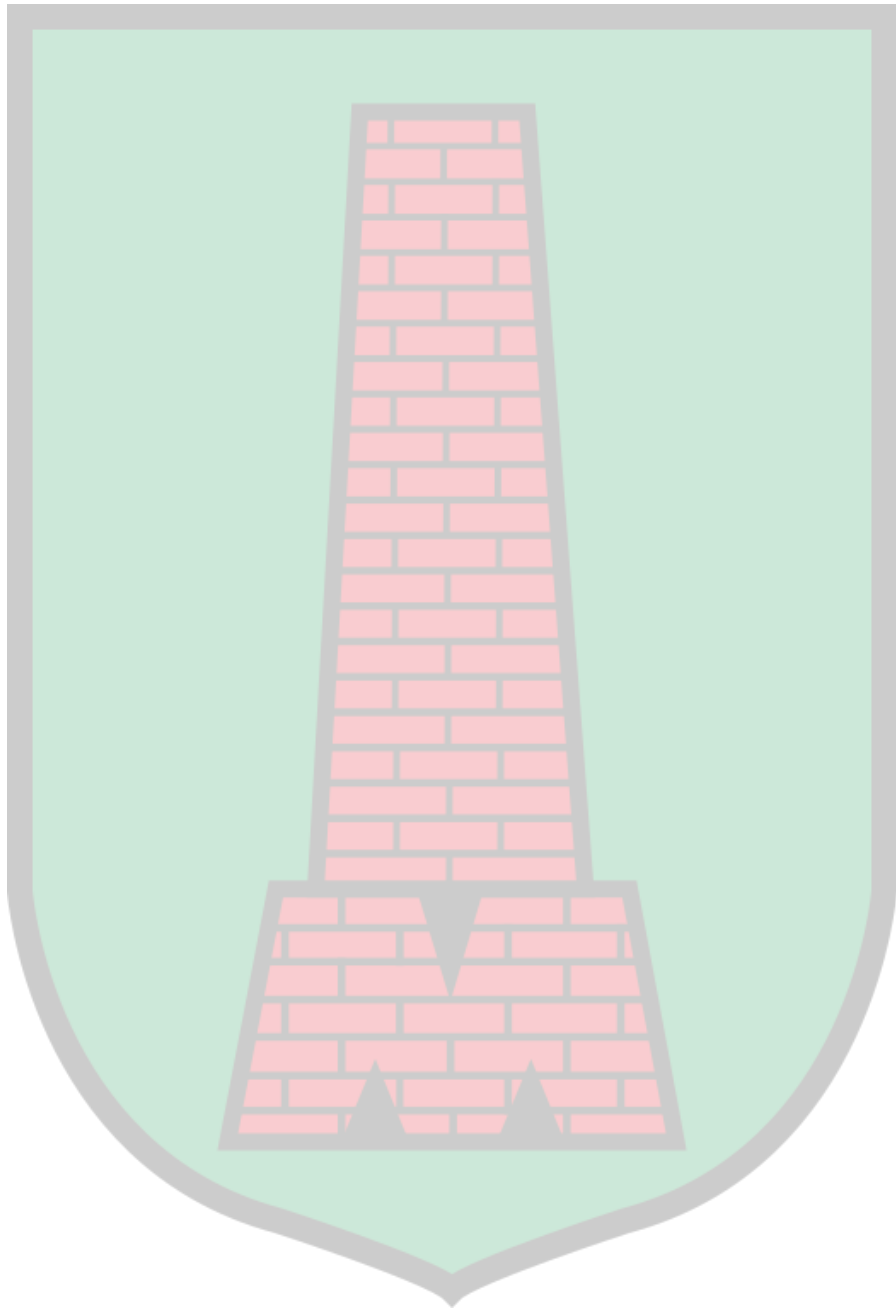
ZAŁĘCZNIKI

DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ, GOSPODARCZEJ I SPOŁECZNEJ

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY	63
1.1. Informacje ogólne	63
1.2. Transport i łączność	64
1.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne	66
1.4. Walory przyrodnicze i turystyczne.....	70
CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY	76
2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy	76
2.2. Infrastruktura i środowisko	80
<i>Urządzenia sieciowe .....</i>	<i>80</i>
<i>Gospodarka odpadami .....</i>	<i>83</i>
<i>Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska .....</i>	<i>85</i>
2.3. Stan finansów samorządowych	87
<i>Wykonanie budżetu .....</i>	<i>87</i>
<i>Struktura dochodów i wydatków.....</i>	<i>88</i>
<i>Fundusze zewnętrzne .....</i>	<i>91</i>
<i>Rządowy Fundusz Polski Ład .....</i>	<i>97</i>
<i>Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych .....</i>	<i>98</i>
<i>Potencjał inwestycyjny .....</i>	<i>98</i>
CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY	100
3.1. Demografia.....	100
3.2. Kapitał społeczny	104
<i>Przedszkola .....</i>	<i>104</i>
<i>Szkoły.....</i>	<i>105</i>
<i>Kultura i sport .....</i>	<i>110</i>
<i>Bezpieczeństwo publiczne .....</i>	<i>114</i>
<i>Otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne Gminy.....</i>	<i>114</i>
3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	116

CZĘŚĆ 1: DIAGNOZA SYTUACJI PRZESTRZENNEJ GMINY

1.1. Informacje ogólne

Gmina Mokrsko jest gminą wiejską znajdującą się w południowozachodniej części województwa łódzkiego, w południowej części powiatu wieluńskiego. Według danych GUS Gmina Mokrsko w roku 2021 liczyła 5 144 mieszkańców, a gęstość zaludnienia wynosiła 66 os./km². Powierzchnia Gminy wynosi ok. 77,7 km², z czego powierzchnia użytków rolnych stanowi 76,4%, zaś powierzchnia leśna 18,9% Gmina graniczy:

- od północy – z Gminą Wieluń (powiat wieluński),
- od wschodu – z Gminą Pątnów (powiat wieluński),
- od południa – z Gminą Praszka (powiat oleski, województwo opolskie),
- od zachodu – z Gminą Skomlin (powiat wieluński).

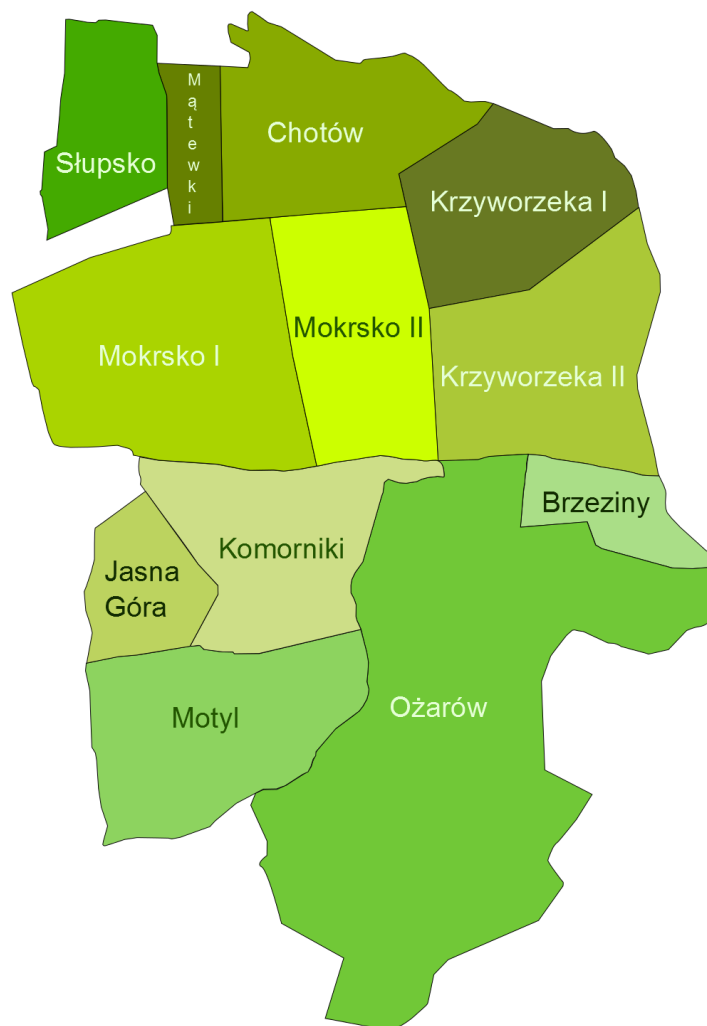
Południowa granica Gminy jest jednocześnie granicą województwa łódzkiego i opolskiego.

Ryc. 14. Położenie Gminy Mokrsko na tle gmin sąsiadujących

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

W skład Gminy wchodzi 12 sołectw: Mokrsko I, Mokrsko II, Brzeziny, Chotów, Jasna Góra, Komorniki, Krzyworzeka I, Krzyworzeka II, Mątewki, Motyl, Ożarów, Słupsko.

Ryc. 15. Terytorium Gminy Mokrsko – podział na sołectwa

Źródło: www.mokrsko.pl

Gmina Mokrsko posiada cenne walory przyrodniczo-krajobrazowe występujące głównie w południowej części Gminy, w której preferuje się rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnej. Walory te związane są głównie z dużymi powierzchniami leśnymi i zróżnicowaną rzeźbą terenu.

1.2. Transport i łączność

Dostępność komunikacyjna rzutuje na rozwój gospodarczy Gminy poprzez podnoszenie jej atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej, jak również jest ważnym wyznacznikiem jakości życia jej mieszkańców. Zła jakość infrastruktury drogowej wpływa nie tylko na utrudnienia w ruchu, ale także hamuje rozwój gospodarczy. Sieć dróg na terenie Gminy Mokrsko tworzą drogi gminne, powiatowe i krajowe. W granicach Gminy przebiega droga krajowa Nr 45, chociaż nie odgrywa ona znaczącej roli w systemie komunikacyjnym Gminy. Jest to droga relacji Złoczew – Wieluń – Kluczbork – Opole, która prowadzi ruch tranzytowy i zapewnia powiązanie Gminy z sąsiednimi terenami.

Sieć komunikacyjną Gminy uzupełniają drogi powiatowe (4509E, 4510E, 4512E, 4513E, 4514E o łącznej długości 28 km). Siatkę połączeń drogowych na terenie Gminy Mokrsko

uzupełniają drogi gminne o łącznej długości 66,6 km. Ich stan można określić jako dobry. Niektóre fragmenty szlaków komunikacyjnych wymagają jednak rozbudowy lub poprawy ich jakości, polegającej na budowie chodnika, rozbudowie oświetlenia ulicznego, przebudowie lub poprawie stanu nawierzchni. Szczególnie trudna sytuacja dotyczy miejscowości Komorniki, Ożarów, Krzyworzeka oraz Mokrsko natomiast ścieżki rowerowe i chodniki podniosłyby bezpieczeństwo na szczególnie istotnych z perspektywy wewnątrzgminnego ruchu odcinkach: Krzyworzeka, Chotów, Mokrsko, Ożarów, Słupsko, Komorniki. Drogi gminne poddawane są przeglądowi ich stanu technicznego raz na rok.

Odległości drogowe do ważniejszych dużych miast są następujące: stolica województwa opolskiego – Opole – oddalona jest o ok. 85 km (ok. 1 h 30 min jazdy samochodem), stolica województwa łódzkiego – Łódź – oddalona jest o ok. 112 km (ok. 1 h 30 min), najbliższe duże miasto – Kluczbork – oddalone jest o ok. 37 km (ok. 40 min) od centrum Gminy, z kolei miasto powiatowe – Wieluń – oddalone jest o ok. 8 km (ok. 12 min).

Gmina Mokrsko położona jest na peryferiach województwa łódzkiego. Mieszkańcy zatem mają bliżej do Opola, stolicy województwa opolskiego, niż do miasta wojewódzkiego – Łodzi.

Zadania z zakresu publicznego transportu zbiorowego realizuje przede wszystkim PKS Wieluń Sp. z o.o., umożliwiając mieszkańcom przejazd do wielu większych miast, w tym Łodzi, Wielunia, Wieruszowa czy Opola. Przejazdy realizują także prywatni przewoźnicy.

Przez obszar Gminy nie przebiegają linie kolejowe. Najbliższa stacja kolejowa zlokalizowana jest w Wieluniu. Z uwagi na odległość od linii kolejowej nie odgrywa ona żadnej roli w systemie komunikacyjnym Gminy.

W latach 2016-2021 obserwowany był znaczny wzrost wydatków Gminy w dziale transportu i łączności. Dokładne wartości przedstawiono w tabeli poniżej. Średnio stanowiły one 6% całkowitych wydatków Gminy w badanym okresie. W roku 2018 oraz latach 2020-2021 zrealizowane zostały istotne drogowe zadania inwestycyjne:

- Remont dwóch odcinków dróg gminnych w m. Ożarów (Nowy Folwark) wraz z budową, dobudową i wymianą istniejących opraw oświetlenia drogowego na oprawy LED;
- Przebudowa drogi wewnętrznej dojazdowej oraz drogi gminnej w Komornikach;
- Montaż hybrydowego oświetlenia drogowego OZE w miejscowości Komorniki, gmina Mokrsko;
- Przebudowa drogi gminnej nr 117054E w miejscowości Krzyworzeka;
- Przebudowa drogi gminnej nr 117063E w miejscowości Mokrsko;
- Modernizacja oświetlenia w sołectwie Jasna Góra i Komorniki;
- Rozbudowa drogi gminnej nr 117064E w m. Komorniki oraz przebudowa drogi wewnętrznej;
- Remonty dróg gminnych w miejscowościach Chotów, Słupsko, Ożarów (Dobijacz);
- Przebudowa drogi powiatowej nr 4510E w m. Mokrsko;

- Remont drogi powiatowej nr 4509E w m. Mątewki – Chotów.

Tab. 2. Wydatki w dziale transport i łączność w latach 2016-2021 w Gminie Mokrsko

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Transport i łączność	738 795,57	714 444,82	1 664 242,44	659 942,73	2 134 910,86	3 315 289,29

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Rozwój cywilizacyjny nieodzownie wiąże się z wciąż rosnącym zapotrzebowaniem na dostęp do Internetu. Mieszkańcy coraz częściej pracują zdalnie, do sieci przenoszą się również zakupy czy załatwianie spraw urzędowych. W odpowiedzi na ten trend konieczne jest zapewnienie mieszkańcom Gminy dostępu do sieci. Głównym operatorem i dostawcą Internetu na obszarze Gminy są Telekomunikacja Związku Gmin oraz Margonet. W miejscowościach Mokrsko, Krzyworzeka oraz Ożarów mieszkańcy mają możliwość korzystania z sieci światłowodowej.

1.3. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne

W Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, przyjętej uchwałą nr XXXI/414/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 6 maja 2021 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030, zostały wyróżnione następujące Obszary Strategicznej Interwencji:

- Miasta odzyskanych szans,
- Obszar aktywnej integracji,
- Obszar nowej energii,
- Obszar zielonej gospodarki,
- Miejskie Obszary Funkcjonalne.

Ryc. 16. Granice Obszarów Strategicznej Interwencji w województwie łódzkim

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030.

Gmina została zakwalifikowana do Obszaru zielonej gospodarki.

Obszar zielonej gospodarki obejmuje tereny posiadające walory turystyczno-środowiskowo-rolne położone poza Miejskimi Obszarami Funkcjonalnymi. W jego skład wchodzi 94 gminy. Najważniejszym zasobem naturalnym, a zarazem cechą charakterystyczną obszaru, jest ilość gleb przeznaczonych pod użytkowanie rolne. Dodatkowo obszary te posiadają potencjał endogeniczny środowiska przyrodniczego w postaci dolin rzecznych czy

obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo oraz potencjał dziedzictwa kulturowego i zagospodarowania turystycznego. W dokumencie wypuklono, iż w gminach o wysokim potencjale rolnictwa wchodzącym w skład tego obszaru, grunty rolne winny być chronione, a występująca wiodąca funkcja terenu rozwijana.

Zielona gospodarka powiązana jest bezpośrednio z rozwojem rolnictwa i terenów uprawnych w celu zwiększenia produkcji oraz wykorzystaniem zasobów mineralnych ziemi i samowystarczalnością w produkcji upraw.

Poza potencjałem rolniczym w gminach wchodzących w skład tego obszaru występuje potencjał krajobrazowy, który województwo zamierza wykorzystać w celu rozwoju sektora turystycznego – poprzez rozwój turystyki aktywnej, bazy turystycznej (w tym eko i agroturystyki), rozbudowę szlaków turystycznych i infrastruktury rowerowej czy kreowanie marki i wizerunków obszarów.

Za ostatni cel wyznaczono działania związane z ochroną i poprawą jakości środowiska, a także wzmocnienie odporności OSI na zmiany klimatu i zagrożenia naturalne. Przejawiać się to będzie interwencjami z zakresu polepszenia retencyjności zlewni (m.in. zakrzewienia, zadrzewienia, rozwój systemów melioracyjnych) oraz ochrony środowiska (m.in. dbanie o czystość wód i jej poprawa, renaturalizacja siedlisk i cieków wodnych) i infrastruktury przeciwwązrożeń (m.in. przeciwpowodziowej i przeciwpożarowej).

Nadrzędnym dokumentem planistycznym Gminy jest Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Obowiązujące Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mokrsko zostało przyjęte Uchwałą Nr XX/112/16 Rady Gminy Mokrsko z dnia 30 maja 2016 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Mokrsko.

Aktami prawa miejscowego regulującymi planowanie przestrzenne w Gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Na terenie Gminy Mokrsko obowiązują 5 takich planów, z czego 1 z nich uchwalono przed 2003 rokiem.

Na terenie Gminy Mokrsko w 2021 r. obowiązywały następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

1. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Mokrsko - uchwała Nr XIV/64/03 Rady Gminy w Mokrsku z dnia 18 grudnia 2003 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Mokrsko, powiat wieluński, województwo łódzkie, opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego nr 25 poz. 287 z dnia 6 lutego 2004 r., który utrzymuje w mocy ustalenia zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Mokrsko, powiat wieluński – uchwała Nr X/74/99 Rady Gminy w Mokrsku z dnia 27 października 1999 r. w sprawie zmiany miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Mokrsko, powiat wieluński, opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego z dnia 17 grudnia 1999 r. Nr 151 poz. 1638.

2. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla gminy Mokrsko w zakresie trasy gazociągu wysokiego ciśnienia wraz z towarzyszącą infrastrukturą oraz przewodami osłonowymi dla kabli do transmisji danych - uchwała Nr L/284/10 Rady Gminy Mokrsko z dnia 4 października 2010 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Mokrsko w zakresie trasy gazociągu wysokiego ciśnienia wraz z towarzyszącą infrastrukturą oraz przewodami osłonowymi dla kabli do transmisji danych, opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego z dnia 4 grudnia 2010 r. Nr 346 poz. 3060.
3. Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Mokrsko – uchwała Nr XLVIII/253/18 Rady Gminy Mokrsko z dnia 7 września 2018 r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego z dnia 28 września 2018 r. poz. 4927.
4. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów położonych w gminie Mokrsko – uchwała Nr XV/89/20 Rady Gminy Mokrsko z dnia 28 stycznia 2020 r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego z dnia 7 kwietnia 2020 r. poz. 2193.
5. Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla obszarów położonych w gminie Mokrsko – uchwała Nr XXIX/169/21 Rady Gminy Mokrsko z dnia 28 kwietnia 2021 r., opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Łódzkiego z dnia 20 lipca 2021 r. poz. 3237.

Plany te obejmują swoim zasięgiem powierzchnię całej Gminy. Wszystkie z obowiązujących aktów prawa miejscowego są aktualizowane, natomiast dodatkowo w trakcie przygotowania są 4 nowe plany, dotyczą już objętych MZP. Jest to zmiana sposobu zagospodarowania.

Z uwagi na objęcie 100% powierzchni Gminy Mokrsko miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, nie występuje na jej terenie proceder wydawania decyzji o warunkach zabudowy – polityka przestrzenna prowadzona jest świadomie i w perspektywie długoterminowej. Jest to sytuacja bardzo pozytywna, szczególnie w porównaniu z sytuacją występującą w wielu jednostkach samorządu terytorialnego w Polsce, gdzie udział powierzchni objętej MPZP jest znikomy, a wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego jest podstawowym narzędziem prowadzenia gospodarki przestrzennej. Niski udział planów miejscowych w całkowitej powierzchni Gminy i tym samym korzystanie z alternatywy w postaci decyzji o warunkach zabudowy, może utrudniać władzom samorządowym racjonalną politykę przestrzenną. Rodzi to niebezpieczeństwo chaotycznego rozproszenia lokalizacji inwestycji, niekoniecznie zgodnego z założeniami ładu przestrzennego w Gminie. Aktualnie takowe niebezpieczeństwo nie występuje w obszarze Gminy Mokrsko.

W tabeli poniżej została przedstawiona liczba pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń zamiaru budowy z projektem budowlanym dla nowych budynków mieszkalnych w Gminie Mokrsko w latach 2017-2021. Łącznie w analizowanych latach wydano 37 pozwoleń i

przyjęto zgłoszeń. Liczba pozwoleń i zgłoszeń zamiaru budowy z roku na rok maleje i w 2021 wyniosła 6.

Tab. 3. Liczba pozwoleń wydanych na budowę i zgłoszeń budowy z projektem budowlanym dla nowych budynków mieszkalnych w Gminie Mokrsko w latach 2017-2021.

	2017	2018	2019	2020	2021
Pozwolenia wydane na budowę i zgłoszenia budowy z projektem budowlanym (nowe budynki mieszkalne)	b.d.	14	10	7	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

1.4. Walory przyrodnicze i turystyczne

Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną Polski J. Kondrackiego obszar Gminy Mokrsko położony jest na styku następujących mezoregionów fizycznogeograficznych:

- Wysoczyzny Wieruszowskiej i Złoczewskiej, wchodzących w skład makroregionu Niziny Południowowielkopolskiej, podprowincji Niziny Środkowopolskiej,
- Wyżyny Wieluńskiej i Obniżenia Krzépickiego, które wchodzą w skład makroregionu Wyżyny Woźnicko-Wieluńskiej, należącego do podprowincji Wyżyny Śląsko-Krakowskiej.

Gmina Mokrsko leży całkowicie w dorzeczu Warty, płynącej około 10 km na wschód od granic Gminy. Przez obszar Gminy przebiega dział wodny III rzędu, dzielący obszar Gminy na dwie prawie równe części: północno-wschodnią należącą do zlewni rzeki Pyszna oraz południowo-zachodnią leżącą w zlewni rzeki Prosna. Obszar Gminy nie jest przecięty

większymi dopływami. Do największych cieków wodnych przepływających przez obszar Gminy zaliczają się:

- Ożarka - rzeczka o długości 14,6 km stanowiąca prawobrzeżny dopływ Proсны. Jej obszar źródłowy znajduje się na północ od miejscowości Ożarów. Ujście do Proсны znajduje się w rejonie Praszki. Ożarka odwadnia południową część Gminy.
- Motyl – ciek wodny o długości 8,6 km, prawobrzeżny dopływ Proсны. Obszar źródłowy zlokalizowany jest w okolicach wsi Komorniki. Cały ciek odwadnia zachodni i południowy fragment Gminy.
- dopływ z Komornik – ciek o długości 7,5 km, prawobrzeżny dopływ Proсны, odwadniający środkowo-zachodni fragment Gminy. Źródła cieku zlokalizowane są w środkowej części wsi Komorniki.
- Olszyna (kanał Piaski-Kurów) – ciek o długości 11,8 km, odwadnia środkową i północną część obszaru Gminy.
- Kanał Krzyworzycki, uregulowany ciek o długości 11,4 km. Odwadnia wschodnią część obszaru Gminy. Uchodzi do rzeki Pysznej na obszarze Gminy Wieluń.
- Kanał Skomlin-Toplin.

Ochrona przyrody na terenie Gminy Mokrsko odbywa się w oparciu o formy ochrony przyrody ustanowione zgodnie z zapisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Na terenie Gminy Mokrsko występują następujące formy ochrony przyrody:

- obszar chronionego krajobrazu,
- zespół przyrodniczo-krajobrazowy,
- pomniki przyrody,
- użytki ekologiczne.

Obszary prawnie chronione stanowią ok. 8,1% powierzchni Gminy Mokrsko.

OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Proсны (Rozporządzenie Nr 65 Wojewody Kaliskiego z dnia 20 grudnia 1996 r. w sprawie ustalenia obszaru chronionego krajobrazu „Dolina rzeki Proсны” na terenie województwa kaliskiego i zasad korzystania z tego obszaru) o powierzchni 14 540 ha. Na terenie Gminy Mokrsko (okolice Ożarowa i Motyl Żelazna) zajmuje on ok. 1 279 ha. Obejmujący obszary gmin: Bolesławiec, Galewice, Łubnice, Mokrsko, Sokolniki, Miasto Wieruszów, Wieruszów oraz Skomlin. Obszar chroni cenne ze względu na walory przyrodnicze i krajobrazowe zróżnicowane ekosystemy, a w

szczególności naturalne koryto rzeki Proсны, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarza ekologicznego.

ZESPÓŁ PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWY

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Wzgórza Ożarowskie (Rozporządzenie Wojewody Siedleckiego z dnia 31.07.1998 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu oraz uznania za zespoły przyrodniczo-krajobrazowe) o powierzchni 628,3 ha w całości położony na terenie Gminy, chroniący krajobraz kulturowy Wzgórz Ożarowskich leżących na północnych krańcach wyżyny wieluńskiej.

UŻYTKI EKOLOGICZNE

Na terenie Gminy znajdują się 3 użytki ekologiczne scharakteryzowane w poniższej tabeli

Tab. 4. Użytki ekologiczne na terenie Gminy Mokrsko

Nazwa	Rodzaj użytku	Data ustanowienia	Powierzchnia	Położenie
Bagno śródleśne	bagno	2006-06-15	0,36	Ożarów, działka nr 166/1
Bagno śródleśne	bagno	2006-06-15	0,65	Ożarów, działka nr 171
Bagno śródleśne	bagno	2006-06-15	0,32	Motyl Żelazna, działka nr 214/3

Źródło: <http://crfop.qdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>

POMNIKI PRZYRODY

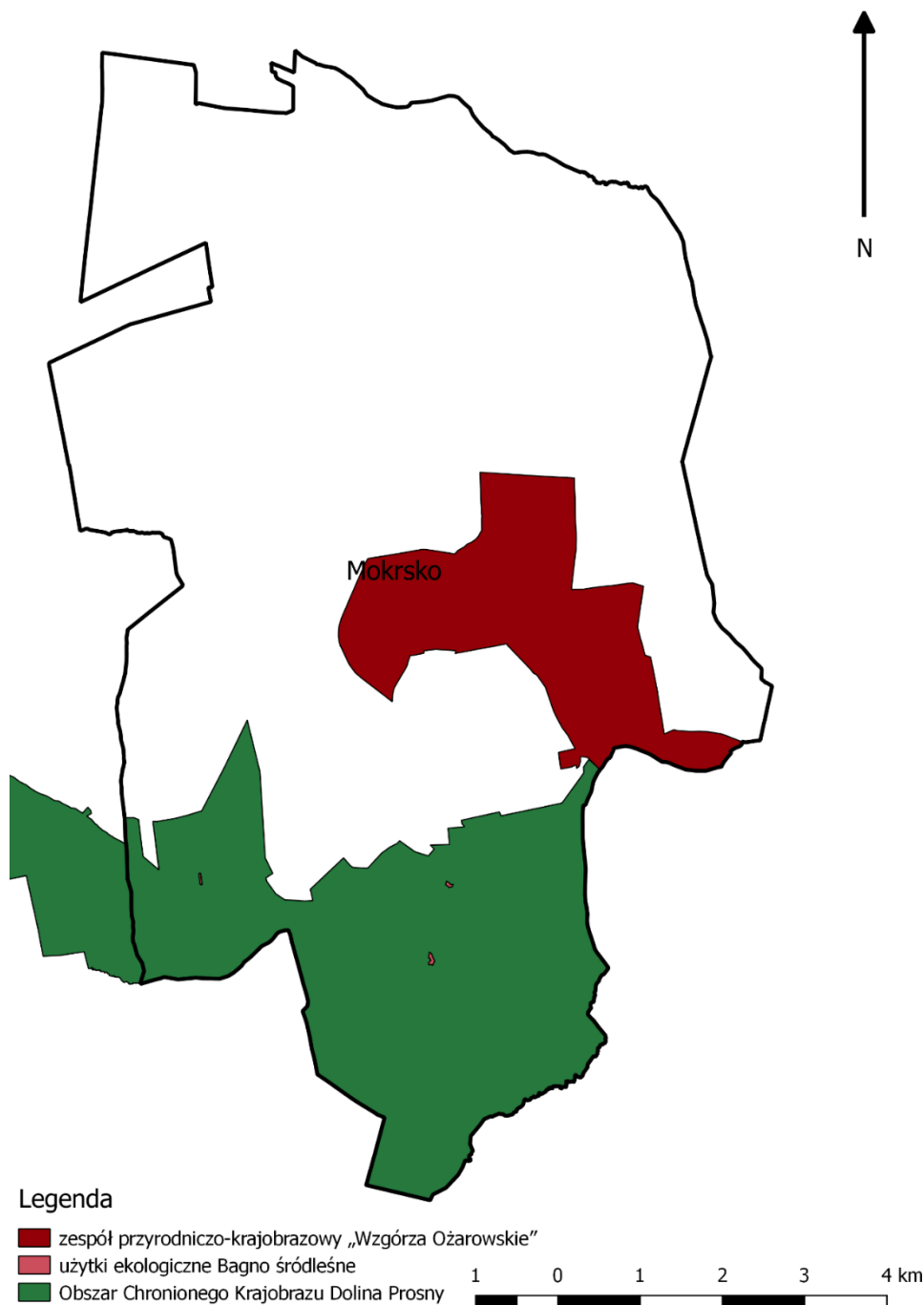
Na terenie Gminy znajduje się 15 pomników przyrody, w tym jedna grupa czterech drzew.

Tab. 5. Pomniki przyrody na terenie Gminy Mokrsko

Nazwa/Gatunek	Data ustanowienia	Charakterystyka	Tekstowy opis granic:
Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	1998-03-06	Wysokość [m]: 31 Pierśnica [cm]: 131	Ożarów, park za- bytkowy dz. Nr 714/5
Wiązy szypułkowe (<i>Ulmus pedunculata</i> <i>Ulmus effusa</i>)	1998-03-06	-	Komorniki, park wiejski dz. Nr 132
Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	1998-03-06	Wysokość [m]: 30 Pierśnica [cm]: 194	Komorniki, park wiejski dz. Nr 132
Lipa drobnolistna - <i>Tilia cordata</i>	1998-03-06	Wysokość [m]: 28 Pierśnica [cm]: 131	Komorniki, park wiejski dz. Nr 132
Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	1998-03-06	Wysokość [m]: 30 Pierśnica [cm]: 121	Komorniki, park wiejski dz. Nr 132
Klon pospolity (Klon zwy- czajny) - <i>Acer platanoides</i>	1998-03-06	Wysokość [m]: 29 Pierśnica [cm]: 107	Komorniki, park wiejski dz. Nr 132
Grab zwyczajny (Grab po- spolity) - <i>Carpinus betulus</i>	1998-03-06	Wysokość [m]: 26 Pierśnica [cm]: 83	Komorniki, park wiejski dz. Nr 132
Wiąz szypułkowy - <i>Ulmus laevis</i> (<i>Ulmus pedunculata</i> , <i>Ulmus effusa</i>)	1998-03-06	Wysokość [m]: 29 Pierśnica [cm]: 107	Komorniki, park wiejski dz. Nr 132
Jesion wyniosły - <i>Fraxinus excelsior</i>	1998-03-06	Wysokość [m]: 32 Pierśnica [cm]: 164	Ożarów, park za- bytkowy dz. Nr 714/5
Wiąz szypułkowy - <i>Ulmus laevis</i> (<i>Ulmus pedunculata</i> , <i>Ulmus effusa</i>)	1998-03-06	Wysokość [m]: 30 Pierśnica [cm]: 102	Ożarów, park za- bytkowy dz. Nr 714/5
Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	2005-07-26	Wysokość [m]: 3,45	Ożarów, Nadleśnic- two Wieluń, Leśnic- two Ożarów, Oddz. 162b (dz. Nr 2780)

Źródło: <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf>

Ryc. 17. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Mokrsko

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Tereny Gminy Mokrsko charakteryzują się dużą atrakcyjnością turystyczną. Wpływ na to mają ukształtowanie rzeźby terenu, nieprzekształcone środowisko przyrodnicze o dużym stopniu naturalności oraz obecność wielu obiektów zabytkowych. Liczne zabytki kultury powodują, że na teren Gminy napływa wielu turystów. Wystarczy tu wspomnieć Muzeum Wnętrz Dworskich w Ożarowie, które rocznie odwiedza około 8 000 osób. Rozwój ruchu turystycznego jest jednak hamowany przez słabo rozwinięte zaplecze gastronomiczne oraz bazę noclegową.

Na obszarze Gminy wytyczone są następujące szlaki turystyczne:

- Łódzki Szlak Konny im. mjr Henryka Dobrzańskiego „Hubala” – pętla zewnętrzna odcinek 30. Rychłowice – Chruścin: cały szlak liczy ponad 2 000 kilometrów i otacza województwo łódzkie oraz aglomerację łódzką. Jest to najdłuższy szlak konny w Europie. Na terenie województwa łódzkiego jest obecnie ok. 200 miejsc, gdzie hoduje się konie, oferuje przejażdżki w siodle lub bryczką czy naukę jazdy konnej. Wśród tych miejsc są stadniny, ale także gospodarstwa agroturystyczne, w których konie trzyma się dla rekreacji i które dysponują bazą noclegową. Trasę szlaku konnego im. Hubala wyznaczono przez atrakcyjne widokowo i turystycznie miejsca. Wzięto też pod uwagę bazę dla jeźdźców i koni.
- szlak rowerowy EWI 1 Wieluń – Ożarów – Wieluń: jego trasa przebiega głównie przez tereny równinne o niewielkich i łatwych do pokonania wzniesieniach wśród zabudowy wiejskiej oraz terenów rolnych i łąkowych. Trasa szlaku w znacznej części wiedzie drogami asfaltowymi przez interesujące miejscowości z zabytkami zarówno architektury drewnianej jak i murowanej. Na szlaku nie występują kompleksy leśne. Trasa rozpoczyna się w Wieluniu – mieście o ciekawych zabytkach sięgających czasów średniowiecza. Wśród zabytków, które warto zobaczyć są m.in.: pozostałości murów obronnych, Brama Krakowska oraz wiele zabytków sakralnych. Po skosztowaniu tutejszej kuchni w licznych restauracjach, kawiarniach i barach warto wyruszyć na szlak, aby zapoznać się z jednymi z najstarszych zabytków województwa łódzkiego – architektury romańskiej jakimi są: kościół pw. św. Wojciecha w Rudzie oraz dzwonnica przy kościele pw. św. Piotra i Pawła w Krzyworzece. Szlak obfituje także w unikatowe zabytki architektury drewnianej: dwór modrzewiowy w Ożarowie, wiatrak w Kocilewie a przede wszystkim – kościoły typu wieluńskiego, znajdujące się we wsiach: Kadłub, Popowice i nieco oddalonych od szlaku ok. 1,8 km kościołów w Grębieniu (ok. 1,5 km) i Gaszynie (ok. 1,8 km).
- szlak rowerowy EWI 4 Ożarów – Skomlin – Mokrsko – Ożarów: trasa szlaku przebiega głównie przez tereny równinne o niewielkich i łatwych do pokonania wzniesieniach. Południowa część szlaku w większości odcinków prowadzi przez tereny leśne, z przewagą lasów mieszanych (liściasto-iglastych). Północna część trasy wiedzie głównie przez tereny rolne oraz miejscowości z interesującymi zabytkami zarówno architektury drewnianej jak i murowanej. Trasę najlepiej rozpocząć z Ożarowa, skąd roztacza się malowniczy widok na krajobraz Zespołu Przyrodniczo-Krajobrazowego „Wzgórza Ożarowskie” rozciągające się w kierunku północnym i wschodnim od wsi Ożarów.

CZĘŚĆ 2: DIAGNOZA SYTUACJI GOSPODARCZEJ GMINY

2.1. Gospodarka lokalna i rynek pracy

O poziomie przedsiębiorczości danej jednostki samorządu terytorialnego świadczy między innymi liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na jej terenie. W tabeli poniżej przedstawiono kształtowanie się liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na obszarze powiatu wieluńskiego w latach 2017-2021. Największą zmianę na terenie powiatu obserwuje się dla Wielunia, gdzie liczba podmiotów gospodarczych w analizowanym okresie wzrosła o 193: z 3 663 do 3 856 (wzrost o 5,3%). Gmina Mokrsko zarejestrowała wzrost liczby przedsiębiorstw o 82 podmioty: z 321 do 403 (wzrost o 25,5%). Przedsiębiorstwa zarejestrowane w Gminie Mokrsko w roku 2021 stanowiły 5,4% (403 podmiotów) wszystkich przedsiębiorstw prowadzących swoją działalność w powiecie wieluńskim.

Tab. 6. Zmiany liczby podmiotów gospodarczych w powiecie wieluńskim w latach 2017-2021

JST	2017		2021		zmiana liczby zarejestrowanych podmiotów w okresie 2017-2021
	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	odsetek w powiecie	
powiat wieluński	6 728	100,0%	7 423	100,0%	695
Biała	366	5,4%	436	5,9%	70
Czarnożyły	320	4,8%	332	4,5%	12
Konopnica	265	3,9%	282	3,8%	17
Mokrsko	321	4,8%	403	5,4%	82
Osjaków	392	5,8%	456	6,1%	64
Ostrówek	256	3,8%	325	4,4%	69
Pątnów	503	7,5%	591	8,0%	88
Skomlin	191	2,8%	223	3,0%	32
Wieluń	3 663	54,4%	3 856	51,9%	193
Wierzchlas	451	6,7%	519	7,0%	68

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy Mokrsko, największa część podmiotów działa w budownictwie (90 podmiotów) oraz handlu hurtowym i detalicznym oraz naprawie pojazdów samochodowych (87 podmiotów). Ich udział w ogólnej liczbie podmiotów wyniósł po 22%. Warto także wyszczególnić liczbę 56 podmiotów działających w przetwórstwie przemysłowym, stanowiących 14% wszystkich podmiotów ujętych w REGON w Gminie.

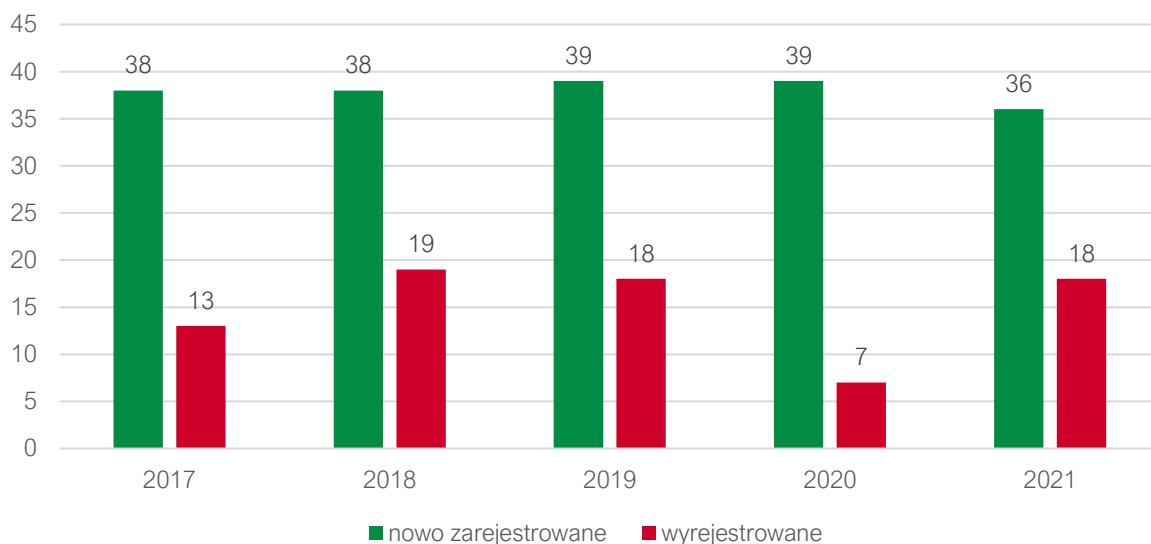
Tab. 7. Podmioty działające na terenie Gminy Mokrsko w 2021 r. według sekcji PKD

SEKCJE PKD 2007	Liczba podmiotów	Udział
SEKCJA F Budownictwo	90	22%

SEKCJA G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	87	22%
SEKCJA C Przetwórstwo przemysłowe	56	14%
SEKCJA S i T Pozostała działalność usługowa	32	8%
SEKCJA H Transport i gospodarka magazynowa	20	5%
SEKCJA M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	20	5%
SEKCJA P Edukacja	19	5%
SEKCJA R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	17	4%
SEKCJA Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	14	3%
SEKCJA N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9	2%
SEKCJA O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9	2%
SEKCJA J Informacja i komunikacja	8	2%
SEKCJA K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	8	2%
SEKCJA A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7	2%
SEKCJA I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5	1%
SEKCJA L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2	0%
SEKCJA B Górnictwo i wydobywanie	0	0%
SEKCJA D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0%
SEKCJA E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0%
SEKCJA U Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

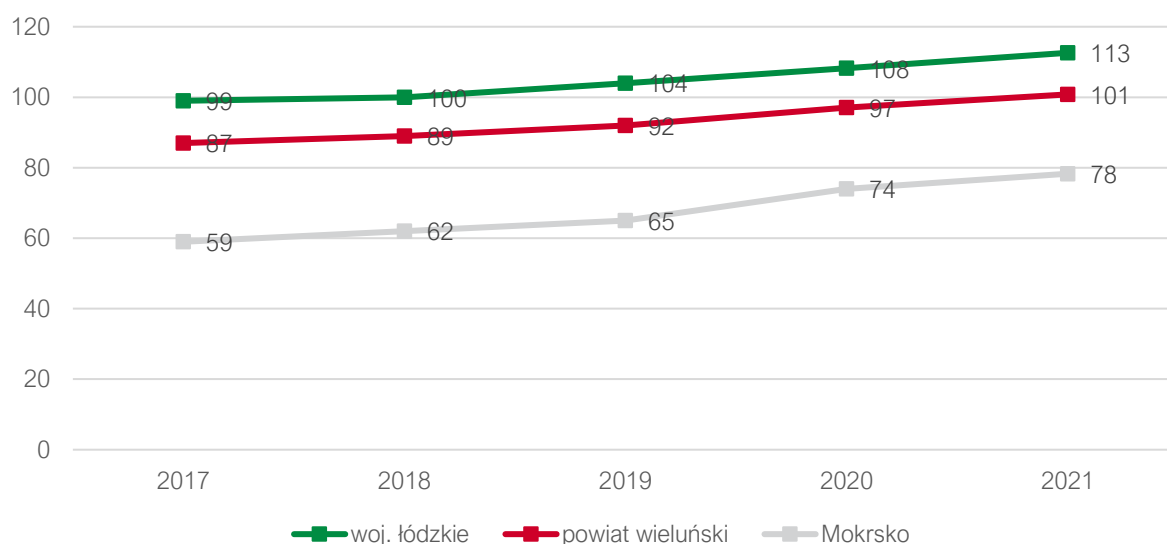
Na poniższym wykresie przedstawiono porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON działających na terenie Gminy Mokrsko. Analiza dotyczy zmian na przestrzeni lat 2017-2021. Liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w skali roku jest w analizowanym okresie stała – wynosi od 36-38 podmiotów. Liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw corocznie przynajmniej dwukrotnie przewyższała liczbę podmiotów wyrejestrowanych.

Ryc. 18. Porównanie podmiotów nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON w latach 2017-2021 działających na terenie Gminy Mokro

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na poniższej rycinie przedstawione zostało kształtowanie się liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Mokro na tle powiatu i województwa. W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców, wartość wskaźnika w 2021 roku dla Gminy (78 przedsiębiorstw) jest dużo niższa niż średnia dla powiatu (101 przedsiębiorstw), jak i województwa (113 przedsiębiorstw). Dla wszystkich jednostek obserwuje się systematyczny wzrost wskaźnika na przestrzeni analizowanych lat.

Ryc. 19. Liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w Gminie Mokro na tle powiatu i województwa

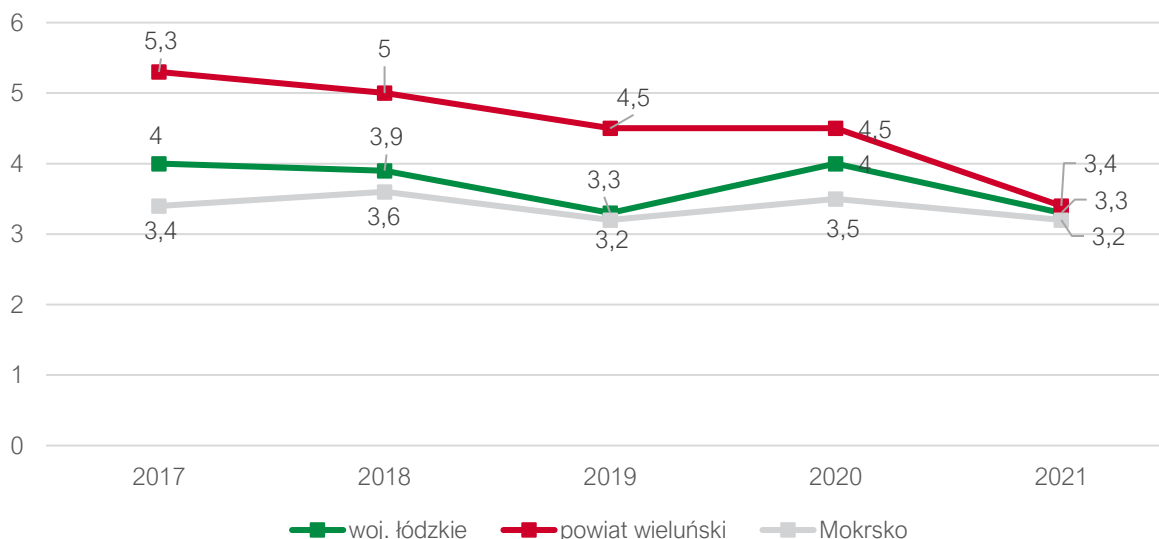
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród największych podmiotów gospodarczych w okolicy są m.in.:

- Zakłady Mięsne Silesia,
- Masarnia Strzała,

- Transport Zimoch-Andrzej Zimoch,
- P.P.U.H Szymex B.M Szymanek (produkcja stołów i krzeseł na zamówienie),
- Cegielnia Michałów Mokrsko (produkcja ceramiki budowlanej),
- Zakład Konfekcjonowania Ziół FLOS.

Rozwój gospodarczy jednostki powiązany jest również z lokalnym i regionalnym rynkiem pracy. Dostęp do stabilnego zatrudnienia i satysfakcjonującej pracy ma bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców. Na poniższej rycinie przedstawiono kształtowanie się liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym zamieszkujących Gminę Mokrsko. Dane te zostały zestawione ze średnimi wartościami dla powiatu i województwa w latach 2017-2021. Dane wskazują na niższy udział bezrobotnych w Gminie, aniżeli średnia powiatowa i wojewódzka. Warto zaznaczyć jednak, że od 2020 roku trwa tendencja spadkowa. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze Gminy Mokrsko spada, co jest pozytywnym zjawiskiem społecznym i gospodarczym.

Ryc. 20. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Mokrsko na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy dla powiatu wieluńskiego w roku 2021 struktura bezrobotnych w Gminie Mokrsko przedstawiała się następująco:

Tab. 8. Struktura bezrobotnych w powiecie wieluńskim (stan na koniec 2021 roku).

	Ogółem	w tym kobiety
Bezrobotni zarejestrowani ogółem	1 715	963
Zamieszkali na wsi	1 145	660
Osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	94	47
Cudzoziemcy	5	1
Bez kwalifikacji zawodowych	283	154
Bez doświadczenia zawodowego	256	158
Osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy:	1 505	877
do 30 roku życia	452	283
w tym do 25 roku życia	242	133
długotrwale bezrobotne	961	590

powyżej 50 roku życia	435	157
korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej	3	3
posiadające co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	369	333
posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	13	11
niepełnosprawni	113	56

Źródło: Sprawozdanie z rynku pracy MRPIIT-01. Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu wieluńskiego.

Należy zwrócić uwagę na odsetek osób długotrwale bezrobotnych (56,15%), co może oznaczać, że osoby te nie są zainteresowane podjęciem pracy lub ich kwalifikacje nie odpowiadają potrzebom lokalnego rynku. Około 56% osób bezrobotnych to kobiety.

Zgodnie z danymi z „Monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie wieluńskim w 2022 roku” maksymalny deficyt stwierdzono w następujących grupach zawodów:

- Dekarze i blacharze budowlani,
- Kierowcy samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych,
- Kierowcy autobusów,
- Lekarze,
- Operatorzy aparatury medycznej,
- Opiekunowie osoby starszej lub niepełnosprawnej,
- Piekarze,
- Pielęgniarki i położne,
- Psycholodzy i psychoterapeuci,
- Ratownicy medyczni,
- Specjaliści elektroniki, automatyki i robotyki,
- Ślusarze.

W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie wieluńskim wynosiło 4 994,12 zł, co odpowiada 83,2% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

2.2. Infrastruktura i środowisko

Urządzenia sieciowe

Podmiotem odpowiedzialnym za zaopatrywanie (pobór, uzdatnianie, dystrybucją) mieszkańców Gminy w wodę i odprowadzanie ścieków komunalnych z jej terenu jest Gmina Mokrsko.

Na terenie Gminy znajdują się dwa ujęcia wody – dwie stacje uzdatniania wody w miejscowościach Mokrsko i Ożarów, które zaopatrują w wodę także gospodarstwa z gmin ościennych.

Według danych GUS na 2021 rok udział mieszkańców mających dostęp do sieci wodociągowej wynosił 94,6%. Do najważniejszych planowanych działań w zakresie rozwoju

sieci wodociągowej na terenie Gminy należy przebudowa stacji uzdatniania wody w Ożarowie, przebudowa stacji uzdatniania wody w Mokrsku wraz z budową dwóch zbiorników na wodę oraz modernizacja przyłączy wodociągowych w miejscowości Ożarów (150 szt.), a także w okolicznych wsiach.

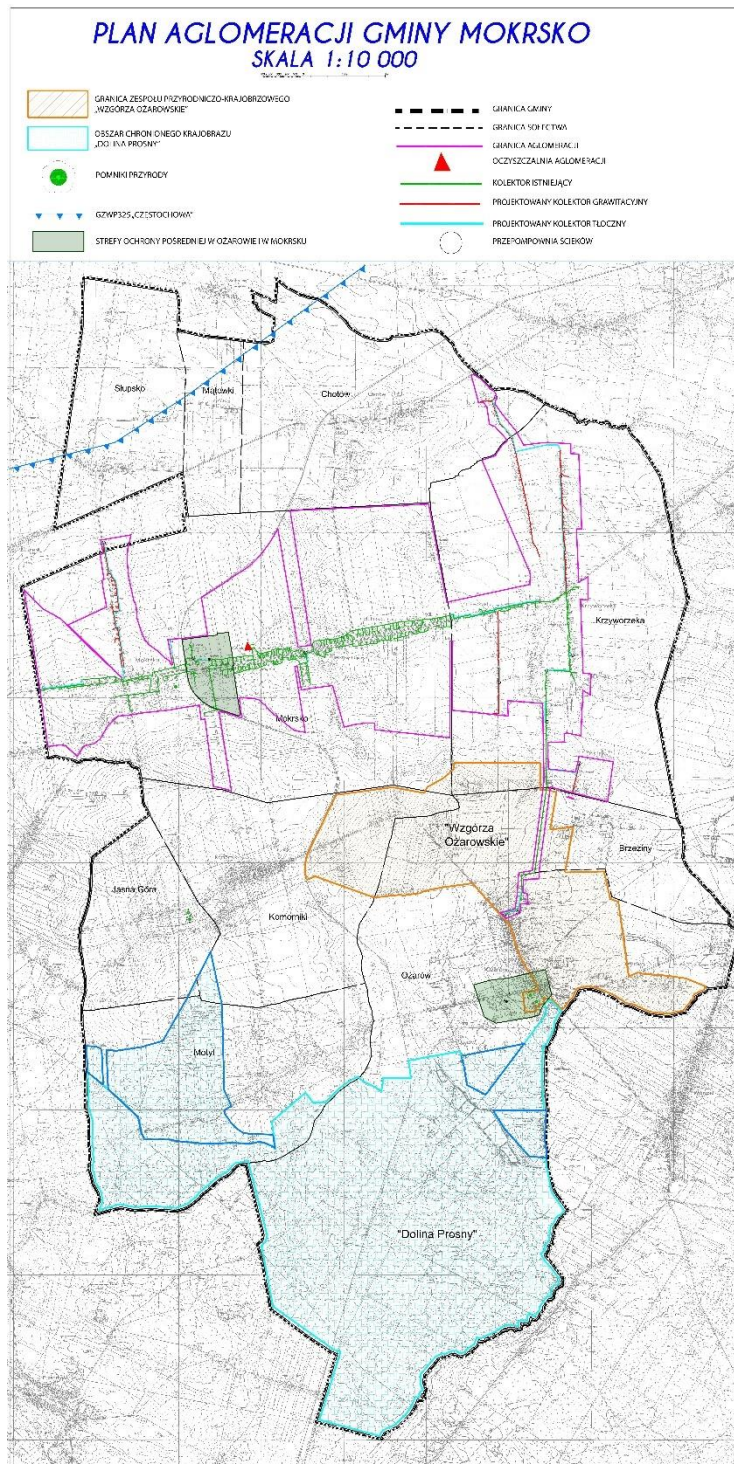
Aglomeracja Mokrsko wyznaczona została na podstawie uchwały nr XXV/149/20 Rady Gminy Mokrsko z dnia 21 grudnia 2020 r. W skład aglomeracji Mokrsko weszły miejscowości Mokrsko i Krzyworzeka.

Równoważna liczba mieszkańców aglomeracji (RLM) dla Aglomeracji Mokrsko wynosi 2 616 RLM i obejmuje:

- a) 1 772 RLM stałych mieszkańców aglomeracji oraz osoby czasowo przebywające na terenie aglomeracji korzystających z istniejącej sieci kanalizacyjnej,
- b) 0 RLM pochodzące od mieszkańców korzystających z indywidualnych systemów oczyszczania ścieków,
- c) 484 RLM pochodzące od mieszkańców korzystających ze zbiorników bezodpływowych (szamb), planowanych do podłączenia po wybudowaniu nowej sieci kanalizacyjnej,
- d) 350 RLM pochodzących od przemysłu odprowadzającego ścieki do istniejącej sieci kanalizacyjnej – wyliczonych zgodnie z art. 86 ust. 3 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne.
- e) 10 RLM pochodzące od mieszkańców korzystających ze zbiorników bezodpływowych (szamb), nie planowanych do podłączenia po wybudowaniu nowej sieci kanalizacyjnej z uwagi na zabudowę rozproszoną.

Stopień skanalizowania aglomeracji Mokrsko wynosi 75,5%, natomiast w odniesieniu do całej Gminy udział mieszkańców posiadających dostęp do sieci kanalizacyjnej w 2021 roku wynosił 34,1%, co świadczy o tym, że prawie 65% mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej bez usług kanalizacyjnych. Mieszkańcy, którzy nie mają możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej, gromadzą ścieki w zbiornikach bezodpływowych i przydomowych oczyszczalniach ścieków, dla których Gmina Mokrsko wspomaga przy zakupie, przyznając dotacje oraz odbiera ścieki ze zbiorników bezodpływowych. Gmina prowadzi inwentaryzację szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadza kontrole.

Na terenie Gminy zlokalizowana jest oczyszczalnia ścieków w Mokrsku, Mokrsko 200B. Do oczyszczalni trafia 522 m³/d. Obecna przepustowość jest wystarczająca przy aktualnym poziomie liczby mieszkańców, jednak w przypadku zwiększenia się tej liczby nie będzie ona przepustowa. Do najważniejszych działań w zakresie rozwoju sieci kanalizacyjnej należy rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Mokrsku oraz rozbudowa kanalizacji sanitarnej w Mokrsku i Krzyworzecze.

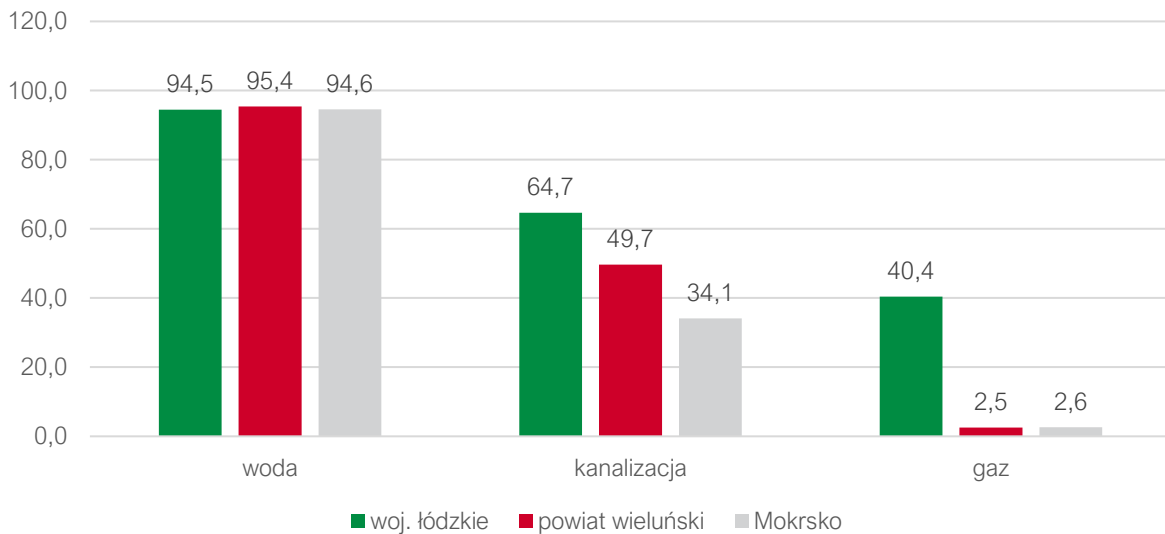

Ryc. 21. Plan Aglomeracji Gminy Mokrsko

Źródło: Uchwała Nr XXV/149/20 Rady Gminy Mokrsko z dnia 21 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic Aglomeracji Mokrsko

Na terenie Gminy Mokrsko istnieje sieć gazowa, której podmiotem odpowiedzialnym jest EWE Energia Sp. z o.o. Miejscowościami z dostępem do tejże sieci są Mokrsko, Krzyworzeka i Ożarów. Według danych GUS przedstawionych w poniższej tabeli, w 2021 roku tylko 2,6% mieszkańców korzystało z sieci gazowej. Był to udział znacznie niższy niż analogiczny wskaźnik dla województwa i porównywalny do powiatu. Aktualne zainteresowanie mieszkańców podłączeniem do istniejącej sieci gazowej szacuje się jako średnie ze

względu na czynniki zewnętrzne w postaci zmian cen gazu oraz niestabilnej sytuacji politycznej.

Ryc. 22. Udział korzystających z instalacji sieciowych w Gminie Mokrsko w 2021 roku na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gospodarka odpadami

Zgodnie z Ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, gminy zapewniają czystość i porządek na swoim terenie i tworzą warunki niezbędne do ich utrzymania, a w szczególności tworzą warunki do wykonywania prac związanych z utrzymaniem czystości i porządku na terenie gminy lub zapewniają wykonanie tych prac przez tworzenie odpowiednich jednostek organizacyjnych.

Firmy odbierające i transportujące oraz zagospodarowujące odpady komunalne wyłaniane są zgodnie z Prawem Zamówień Publicznych.

Od dnia 01.09.2022 r. na terenie Gminy Mokrsko obowiązują nowe stawki opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi na podstawie uchwały nr XLVII/253/22 Rady Gminy Mokrsko z dnia 28 lipca 2022 r. w sprawie wyboru metody ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz ustalenia stawki tej opłaty, opubl. w Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2022 r. poz. 4570. Miesięczna stawka za opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi, gdy są zbierane i odbierane w sposób selektywny, wynosi 31 zł od mieszkańca. Jeżeli właściciel nieruchomości nie wypełnia obowiązku zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny, ustala się miesięczną stawkę opłaty podwyższonej za gospodarowanie odpadami komunalnymi w wysokości 62,00 zł od mieszkańca.

Właściciele nieruchomości zamieszkałych zabudowanych budynkami mieszkalnymi jednorodzinnymi, którzy kompostują bioodpady w kompostowniku przydomowym i zadeklarowali kompostowanie bioodpadów, mogą korzystać ze zwolnienia w części z opłaty (od 1.09.2022 r. zwolnienie wynosi 19,35% wysokości opłaty) za gospodarowanie odpadami komunalnymi.

W poniższej tabeli przedstawiony został stan gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Mokrsko w latach 2017-2021. Na przestrzeni analizowanych lat masa odpadów zbieranych z obszaru Gminy, pomimo spadku liczby podmiotów objętych systemem gospodarowania odpadami w gminie, zwiększyła się. Udział odpadów zbieranych w sposób selektywny w całkowitej masie zbieranych odpadów od roku 2017 do roku 2019 zwiększał z poziomu 39% do poziomu 57. Następnie nastąpił nieznaczny spadek i w 2021 roku udział wyniósł 48%. Znacząco wzrosła też ilość odpadów na 1 mieszkańca: z 0,2 Mg w 2017 do 0,33 Mg w 2021 r.

Analizie poddane zostały również poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz odzysku odpadów budowlanych i rozbiórkowych, a także poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Gmina Mokrsko przewyższa wskaźniki dotyczące poziomu recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła oraz przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych. Natomiast poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania nie przekroczył dopuszczalnego poziomu w analizowanych latach.

Tab. 9. Stan gospodarki odpadami w Gminie Mokrsko w latach 2017-2021

		2017	2018	2019	2020	2021
Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami komunalnymi (os.)		4 634	4 611	4 556	4 521	4 464
Łączna ilość zebranych odpadów komunalnych (Mg), w tym:		904,70	951,38	1 109,94	1 350,82	1 454,60
<i>zmieszane</i>		551,18	478,76	482,50	644,46	752,12
<i>segregowane</i>		353,52	472,62	627,44	706,36	702,48
Udział odpadów segregowanych w łącznej ilości odpadów		39%	50%	57%	52%	48%
Ilość zebranych odpadów na mieszkańca		0,20	0,21	0,24	0,30	0,33
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (%)	gmina	23,06	31,69	41,67	44,24	19,77
	wymagany	20	30	40	50	-
Poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych (%)	gmina	100	100	100	100	100
	wymagany	45	50	60	70	-
Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania (%)	gmina	25,56	17,68	25,65	19,55	10,79
	wymagany	<45	<40	<40	<35	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań.

Gmina nie posiada na swoim obszarze Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (tzw. PSZOK). Punkt taki, w ramach porozumienia z innymi gminami, stworzony został w miejscowości Maręże, w Gminie Skomlin. Każdy mieszkaniec, w ramach uiszczanej na rzecz Gminy opłaty, dostarczyć może frakcje odpadów takich jak: przeterminowane

leki i chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlane i rozbiórkowe, zużyte opony.

Pozostała działalność w zakresie ochrony środowiska

Postępujące zanieczyszczanie środowiska oraz wynikające z niego zmiany klimatyczne, będące skutkiem nadmiernej ekspansji człowieka na środowisko, zmuszają do podejmowania działań ograniczających jego degradację oraz służących poprawie jego składowych. Działania te związane są w szczególności z ochroną powietrza atmosferycznego, wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb.

Działalność w zakresie ochrony środowiska prowadzona jest w Gminie Mokrsko w oparciu o następujące dokumenty:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mokrsko,
- Program ochrony środowiska dla Gminy Mokrsko na lata 2021-2025,
- Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Mokrsko,
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Mokrsko.

Gmina Mokrsko współpracuje z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi w sprawie programu Czyste Powietrze, którego podstawowym celem jest poprawa efektywności energetycznej oraz zmniejszenie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń do atmosfery z istniejących jednorodzinnych budynków mieszkalnych. Program oferuje dofinansowania dla mieszkańców w zakresie termomodernizacji budynków, wymiany pieców oraz instalacji OZE. Punkt cieszy się zainteresowaniem mieszkańców. W 2022 roku udzielano ok. 20-30 konsultacji na kwartał oraz za pośrednictwem Urzędu Gminy złożono 18 wniosków.

Jednym z narzędzi kontroli nad zrównoważonym rozwojem i ochroną środowiska są decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia. Najważniejsze decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach wydane w latach 2015-2020 to m.in.:

1. decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach znak: GKOiD.6220.2.2018.TK.8 z dnia 07.09.2018 r. dla przedsięwzięcia polegającego na „Przebudowie drogi powiatowej 4510E w m. Mokrsko od km 0+000,00 do km 1+464 (od remizy OSP Mokrsko do wjazdu na boisko „Orlik”)” na działkach o nr ewid. 1154/3, 915 obręb Mokrsko;
2. decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach znak: GKOiD.6220.4.2018.TK.10 z dnia 06.12.2018 r. dla przedsięwzięcia polegającego na „Wykonaniu dokumentacji projektowej przebudowy drogi powiatowej 4513E od skrzyżowania do m. Wróblew do drogi powiatowej nr 4509E dł. ok. 2,5 km” na działkach o nr ewid. 76, 1243/1,

1243/2 obręb Mokrsko, gm. Mokrsko oraz na działkach o nr ewid. 191, 190 obręb Wichernik, gm. Skomlin”;

3. decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach znak: GKiNOiR.6220.1.2020.TK.6 z dnia 17.07.2020 r. dla przedsięwzięcia polegającego na „Przebudowie i rozbudowie drogi gminnej nr 117054E w m. Krzyworzeka – Majorat, gm. Mokrsko” gm. Mokrsko, powiat wieluński na działkach o nr ewid. 34, 293/2, 294, 306/2, 305/4, 305/3, 958, 310, 304/2, 303/2, 302/2, 301/2, 300/2, 299/2, 298/2, 297/2, 68, 296/2, 295 obręb Krzyworzeka, gm. Mokrsko.

Ponadto na terenie Gminy Mokrsko prowadzona jest ewidencja źródeł ciepła w ramach Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB). Jest to ogólnokrajowy rejestr zawierający kompleksowe informacje na temat źródeł ogrzewania budynków, którego celem jest poprawa jakości powietrza i walka ze smogiem, a także pomoc w wymianie tzw. kopciuchów. Od 1 lipca 2021 r. do 30 czerwca 2022 r. każdy właściciel nieruchomości zobowiązany jest do złożenia deklaracji dotyczącej źródła ciepła i spalanych paliw w budynku. Według stanu na 2022 r., w Gminie Mokrsko udało się zebrać 1 387 deklaracji.

Tab. 10. Źródła ciepła w Gminie Mokrsko na podstawie przeprowadzonej ewidencji

Wyszczególnienie źródeł ciepła na podstawie przeprowadzonej ewidencji:	Liczba źródeł ciepła w gminie, w tym:	Osoby fizyczne	Administracja publiczna	Przedsiębiorcy	Inne podmioty
Stałe (węgiel, miał, ekogroszek)	1097	1080	7	6	4
Gaz	57	52	2	3	0
Energia elektryczna	2	1	0	0	1
Sieć ciepła	0	0	0	0	0
OZE	115	112	2	0	1
inne	116	116	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Mokrsko

Gmina Mokrsko prowadzi działania związane z termomodernizacją budynków publicznych na swoim terenie. Celem tych działań jest poprawa efektywności energetycznej budynków oraz zmniejszenie kosztów ich eksploatacji.

Gmina Mokrsko w ostatnich latach zrealizowała kilka projektów związanych z edukacją ekologiczną, skierowanych do dzieci i młodzieży ze szkół na terenie Gminy oraz do mieszkańców. W ramach tych działań przeprowadzono liczne zajęcia edukacyjne oraz stworzono pracownie ekologiczne. W 2022 r. dzięki dofinansowaniu z WFOŚiGW w Łodzi w szkołach w Ożarowie, Komornikach i w Krzyworzeczce powstały nowe pracownie ekologiczne w budynku (w Ożarowie i w Komornikach) oraz plenerowa (w Krzyworzeczce). W ramach projektów szkoły zakupiły nowoczesne pomoce dydaktyczne oraz wyposażenie, dzięki czemu uczniowie biorą udział w ciekawych, nieszablonowych zajęciach, konkursach i warsztatach. Dzięki temu młodzi mieszkańcy Gminy Mokrsko nabywają wiedzę i nawyki sprzyjające ochronie środowiska naturalnego.

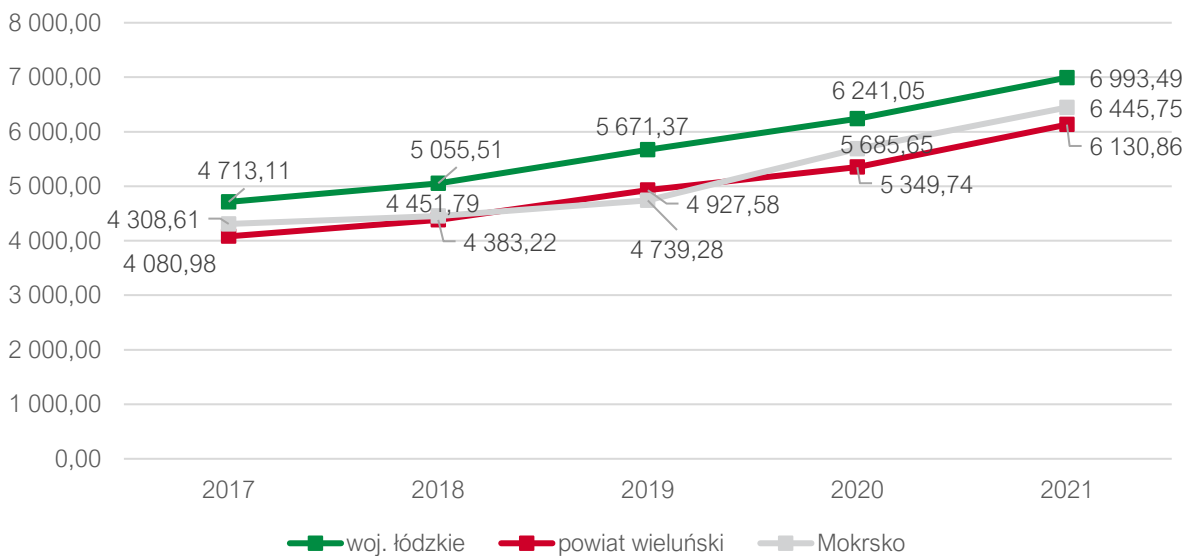
2.3. Stan finansów samorządowych

Wykonanie budżetu

W latach 2017-2021 dochody Gminy Mokrsko ulegały corocznemu wzrostowi – z poziomu 23,3 mln zł w 2017 roku do 33,4 mln zł w 2021 roku. Największy wzrost nastąpił w 2020 roku, kiedy dochody zwiększyły się o ponad 4,3 mln zł w porównaniu z rokiem poprzednim, co spowodowane było m.in. wzrostem dochodów majątkowych, z tytułu dotacji i środków przeznaczonych na inwestycje.

Poniższy wykres prezentuje kształtowanie się średniego dochodu na jednego mieszkańca Gminy Mokrsko na tle porównywanych jednostek. Analizując powyższe dane, zauważyć można, że dochód na 1 mieszkańca w Gminie Mokrsko stale rósł, osiągając w 2021 roku wielkość 6 445,75 zł. Dodatkowo, wskaźnik ten od 2017 roku wzrósł nominalnie o 2 137,14 zł.

Wskaźnik dochodów ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Mokrsko w 2021 roku był wyższy od średniej wyznaczonej dla powiatu wieluńskiego (6 130,86 zł) o 314,89 zł i niższy niż średnia wyznaczona dla województwa łódzkiego (6 993,49zł, różnica 547,74 zł).

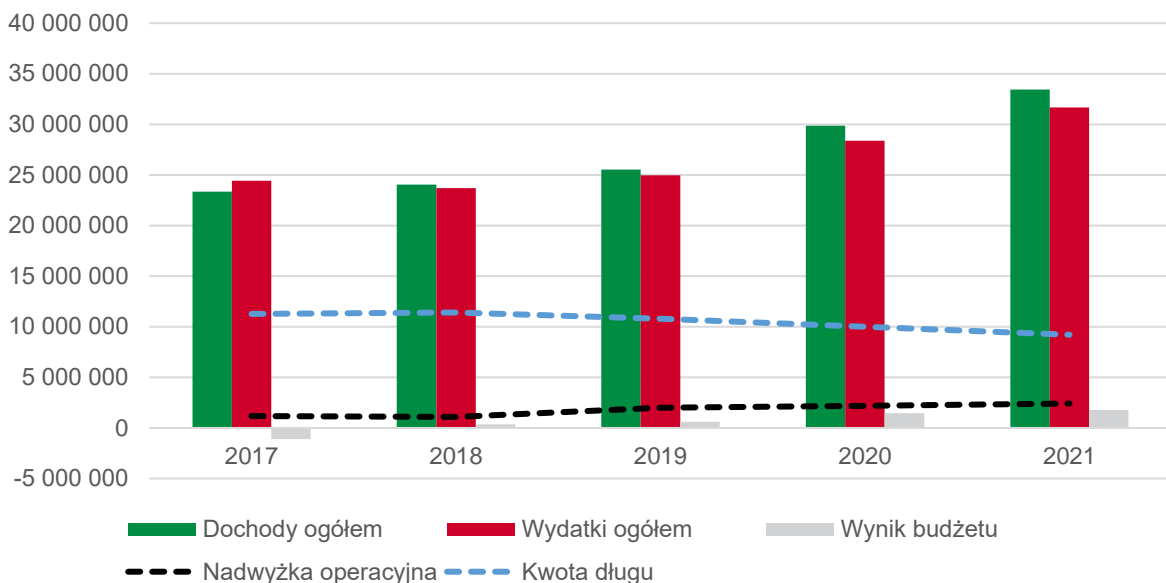
Ryc. 23. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w Gminie Mokrsko na tle powiatu i województwa w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wśród dochodów budżetowych najwyższy udział stanowią dochody bieżące (średnio 94,2%). Widoczny wpływ na ich kształtowanie ma coroczne i stabilne zwiększanie się udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych, subwencji oraz dochodów z tytułu dotacji na cele bieżące oraz pozostałych dochodów bieżących.

Corocznie wzrastają również wydatki bieżące Gminy. W 2017 roku wydatki bieżące kształtowały się na poziomie 24,4 mln zł i do 2021 roku wzrosły o ponad 7,2 mln zł. Tendencja ta jest zjawiskiem naturalnym, typowym dla gmin w Polsce. Ważne jest jednak, aby wzrost wydatków bieżących był współmierny do wzrostu uzyskiwanych dochodów bieżących. W Gminie Mokrsko w latach 2017-2021 dynamika wzrostu dochodów i wydatków bieżących

była na tyle stabilna, że poziom uzyskiwanej nadwyżki operacyjnej (różnicy między dochodami a wydatkami bieżącymi) corocznie wzrastał z poziomu 1,2 mln zł w 2017 roku do poziomu 2,4 mln zł w 2021 roku.

Ryc. 24. Wykonanie budżetu Gminy Mokrsko w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Ujemny wynik budżetu, biorąc pod uwagę lata 2017-2021, wystąpił w roku 2017 (ok. 1,1 mln zł) i był spowodowany wyższymi nakładami na inwestycje w tym okresie.

Należy jednak mieć na uwadze, iż niestabilna sytuacja na rynku usług, zmiana systemu podatkowego w Polsce oraz rosnąca inflacja może wpłynąć na obniżenie dochodów własnych Gminy, a w konsekwencji spadek jej zdolności inwestycyjnych.

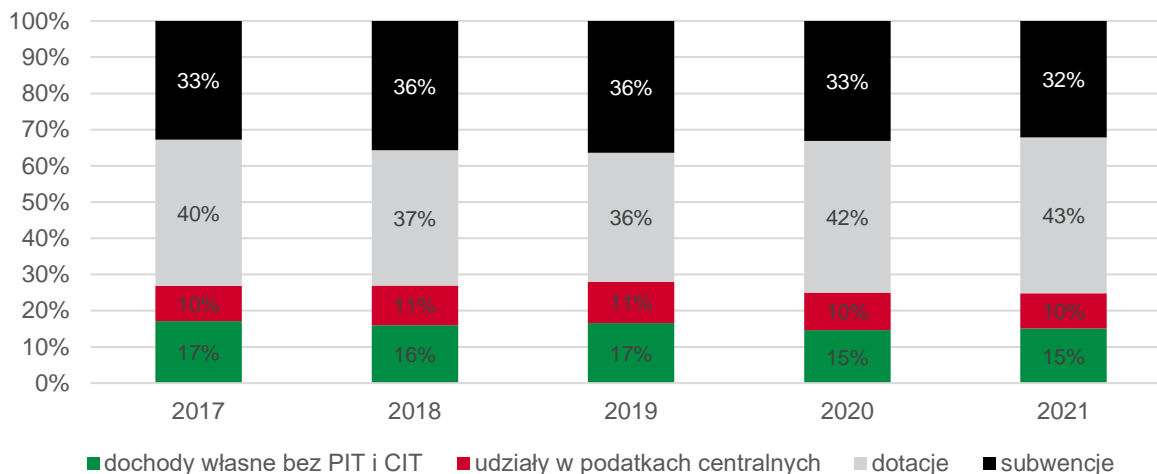
Struktura dochodów i wydatków

Na dochody budżetowe jednostek samorządu terytorialnego składają się: dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa. Najważniejszą składową budżetu Gminy są dochody własne, obejmujące przede wszystkim wpływy z podatków i opłat lokalnych. Dochody własne są kluczowe dla Gminy, bowiem Gmina może wpływać na ich wysokość, m.in. poprzez określanie stawek podatkowych, wprowadzanie ulg i zwolnień czy umarzanie należności. Dzięki temu jednostka samorządowa może oddziaływać na lokalne podmioty gospodarcze, a tym samym kreować warunki do rozwoju lokalnej gospodarki.

Poniższy wykres przedstawia strukturę dochodów budżetu Gminy Mokrsko w latach 2017-2021. W analizowanym okresie największy udział w strukturze dochodów nieprzerwanie od 2017 roku posiadają wpływy z dotacji (43% w 2021 roku). Drugą grupą co do wielkości udziałów w budżecie Gminy w tym okresie były wpływy z subwencji (32% w 2021 roku), a trzecią dochody własne bez PIT i CIT, w tym głównie dochody z tytułu podatku od nieruchomości i podatku rolnego oraz od środków transportu (15% w 2021 roku). Najmniejszy udział w strukturze dochodów Gminy w analizowanych latach posiadały udziały

w podatkach centralnych, oscylujące na poziomie 10-11%. Dodając udziały w podatku PIT i CIT, dochody własne Gminy Mokrsko w 2021 roku wynosiły 25%, co świadczy o bardzo niewielkiej możliwości samodzielnego oddziaływania Gminy na kształt i strukturę dochodów, a tym samym możliwość samodzielnego finansowania inwestycji.

Ryc. 25. Struktura dochodów Gminy Mokrsko w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Pogłębiając analizę dochodów budżetu Gminy Mokrsko, największy wpływ na wynik budżetu miał udział w podatku od osób fizycznych (PIT), który w okresie 2017-2021 dynamicznie wzrastał. W 2017 roku wynosił ok. 2,23 mln zł, natomiast w 2021 roku już 3,22 mln zł – oznacza to, że zanotował wzrost o 1 mln zł na przestrzeni zaledwie 5 lat.

Drugim znaczącym źródłem dochodów podatkowych Gminy był podatek od nieruchomości, z którego dochód również z roku na rok wzrastał (z wyjątkiem minimalnego spadku w 2018 roku) – z około 1,32 mln zł w 2016 roku do ponad 1,46 mln zł w 2021 roku.

Tab. 11. Dochody podatkowe Gminy Mokrsko w latach 2017-2021

	2017	2018	2019	2020	2021
PIT	2 232 507,00	2 603 245,00	2 899 370,00	3 067 603,00	3 222 793,00
CIT	32 530,72	38 949,30	35 074,34	16 316,89	13 888,85
podatek rolny	577 351,78	570 898,76	586 406,33	635 964,15	646 255,66
podatek od nieruchomości	1 320 779,62	1 250 140,28	1 302 531,13	1 459 605,16	1 426 103,18
podatek leśny	47 784,08	50 143,67	49 484,40	49 826,19	52 659,71
podatek od środków transportowych	83 836,13	91 625,90	91 088,00	70 632,40	96 500,60
karta podatkowa	1 898,00	4 766,40	1 892,60	2 676,00	2 309,00
podatek od czynności cywilnoprawnych	105 446,00	116 924,00	134 878,00	104 743,03	155 992,97
wpływy z opłaty skarbowej	16 653,00	16 989,00	15 139,00	11 997,00	15 085,00
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	2 964,00	21 569,00	13 253,73	13 451,00	16 587,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Warto mieć jednak na uwadze, że potencjał finansowy Gminy Mokrsko w zakresie podatku rolnego, podatku od nieruchomości oraz podatku od środków transportowych jest wyższy. Wynika to z faktu, iż Gmina stosuje niższe niż maksymalne stawki podatkowe, a także

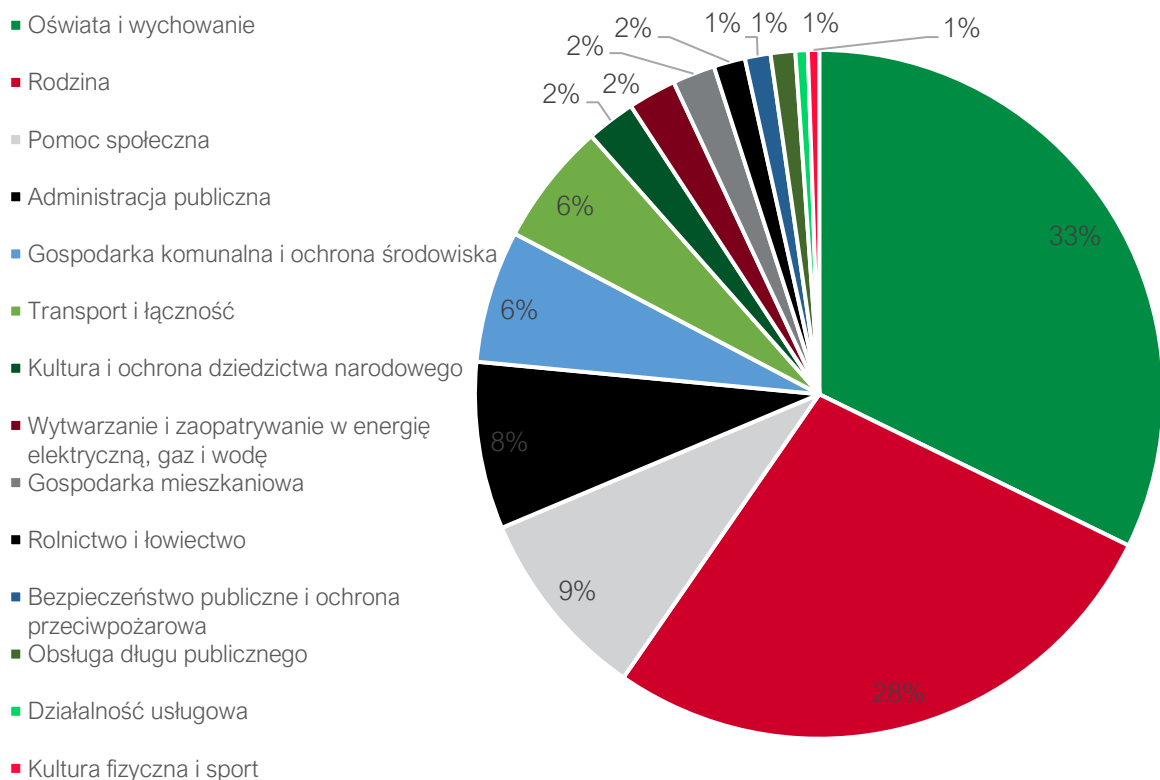
stosuje ulgi i zwolnienia podatkowe. W efekcie w latach 2017-2021 łączna wartość zmniejszenia wpływów z tytułu podatku rolnego wynosiła 94,5 tys. zł, z tytułu podatku od nieruchomości prawie 2,17 mln zł, a z tytułu podatku od środków transportowych 441,6 tys. zł.

Tab. 12. Kwoty stawek podatkowych oraz ulg i zwolnień podatkowych w Gminie Mokrsko w latach 2017-2021

Wyszczególnienie		2017	2018	2019	2020	2021
podatek rolny	skutki obniżenia górnych stawek podatków	4 907,00	5 526,00	26 681,00	28 138,00	29 002,98
	skutki udzielonych ulg i zwolnień	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
podatek od nieruchomości	skutki obniżenia górnych stawek podatków	714 927,72	344 423,50	378 932,59	308 117,62	367 804,33
	skutki udzielonych ulg i zwolnień	18 019,33	8 353,33	8 353,33	10 513,55	10 513,55
podatek od środków transportowych	skutki obniżenia górnych stawek podatków	80 665,00	86 768,00	88 741,00	83 054,00	102 430,00
	skutki udzielonych ulg i zwolnień	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

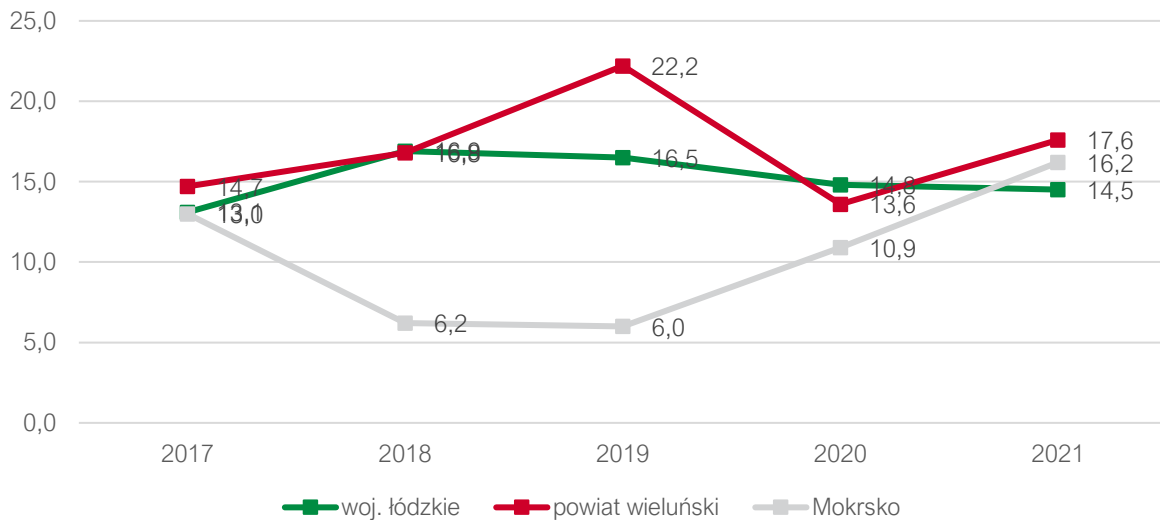
Biorąc pod uwagę wydatki w latach 2017-2021, największy udział przypadają w działach: oświata i wychowanie (33%), rodzina (28%), pomoc społeczna (9%), administracja publiczna (8%), gospodarka komunalna i ochrona środowiska (6%) oraz transport i łączność (6%). Szczegóły ukazuje rycina poniżej.

Ryc. 26. Struktura średnich wydatków Gminy Mokrsko w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań budżetowych.

Poniżej przedstawiono udział wydatków inwestycyjnych w ogólnych wydatkach Gminy Mokrsko na tle powiatu wieluńskiego i województwa łódzkiego latach 2017-2021. Z analizy wynika, że największy udział nakładów inwestycyjnych Gmina poniosła w 2021 roku – 16,2%. Warto zauważyć, że udział ten od roku 2018 corocznie wzrastał. Świadczy to o dużej aktywności inwestycyjnej Gminy w tychże latach.

Ryc. 27. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Gminie Mokrsko na tle powiatu i województwa
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Nowe inwestycje publiczne to element sprzyjający nie tylko podnoszeniu jakości życia mieszkańców, ale także poprawiający uwarunkowania dla rozwoju czy budujący przyjazny wizerunek obszaru dla każdego z jego użytkowników.

Od roku 2020 rozpoczęto realizację inwestycji takich jak:

- Budowa systemu oczyszczania ścieków w Gminie Mokrsko – Etap III;
- Rozbudowa oczyszczalni ścieków w gminie Mokrsko – etap I;
- Modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego w gminie Mokrsko;
- Rozbudowa dróg gminnych w m. Komorniki-Lipie oraz Orzechowiec-Poręby-Komorniki;
- Odnowa centrum wsi Chotów poprzez modernizację drogi gminnej, drogi wewnętrznej i budowę oddziału przedszkolnego wraz z zagospodarowaniem terenu.

Fundusze zewnętrzne

Gmina Mokrsko w latach 2019-2022 pozyskała dofinansowanie ze środków funduszy zewnętrznych na szereg projektów.

Pozyskane dofinansowania i zrealizowane projekty w 2019 r.

LP	NAZWA PRJEKTU	KWOTA CAŁKOWITA	DOFINANSOWANIE	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	UWAGI
1.	„Przebudowa budynku Domu Ludowo-Strażackiego w Ożarowie na potrzeby domu kultury”	1 107 587,33 zł	500 000,00 zł	Operacja typu „Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020	Dofinansowanie pozyskane w 2018 r., zadanie zrealizowane w 2019 r.
2.	„Przebudowa drogi gminnej nr 117054E w miejscowości Krzyworzeka”	2 141 834,00 zł	1 606 375,00 zł	Fundusz Dróg Samorządowych	Dofinansowanie pozyskane w 2019 r., zadanie realizowane w latach 2020-2021.
3.	„Przebudowa drogi gminnej nr 117063E w miejscowości Mokrsko”	1 555 794,00 zł	1 166 845,00 zł	Fundusz Dróg Samorządowych	Dofinansowanie pozyskane w 2019 r., zadanie realizowane w latach 2021-2022.
4.	„Budowa systemu oczyszczania ścieków w Gminie Mokrsko – Etap III”	5 859 598,85 zł	3 322 262,73 zł	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020	Dofinansowanie pozyskane w 2019 r., zadanie realizowane w latach 2020-2023.
5.	„Przebudowa drogi gminnej nr 117052E w miejscowości Chotów”	25 000,00 zł	10 000,00 zł	Pomoc finansowa jednostkom samorządu terytorialnego województwa łódzkiego w formie dotacji celowej, przeznaczonej na dofinansowanie zadań własnych gminy w zakresie realizacji małych projektów lokalnych realizowanych na terenach wiejskich (tzw. granty sołeckie)	Pozyskano dofinansowanie i zrealizowano w 2019 r.
6.	„Budowa chodnika w miejscowości Komorniki”	30 000,00 zł	10 000,00 zł	Pomoc finansowa jednostkom samorządu terytorialnego województwa łódzkiego w formie dotacji celowej, przeznaczonej na dofinansowanie zadań własnych gminy w zakresie realizacji małych projektów lokalnych realizowanych na terenach wiejskich (tzw. granty sołeckie)	Pozyskano dofinansowanie i zrealizowano w 2019 r.
7.	„Remont chodnika przy drodze gminnej nr 117106E w miejscowości Słupsko”	29 000,00 zł	10 000,00 zł	Pomoc finansowa jednostkom samorządu terytorialnego	Pozyskano dofinansowanie i zrealizowano w 2019 r.

				województwa łódzkiego w formie dotacji celowej, przeznaczonej na dofinansowanie zadań własnych gminy w zakresie realizacji małych projektów lokalnych realizowanych na terenach wiejskich (tzw. granty sołeckie).	
8.	„Budowa placu zabaw w Brzezinach”	17 392,20 zł	17 392,00 zł	Środki Unii Europejskiej w ramach działania: Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020; pozyskane za pośrednictwem LGD „Ziemia Wieluńsko-Sieradzka”	Dofinansowanie pozyskane w 2018 r., zrealizowano w 2019 r.
9.	„Życie zaczyna się po 50!”	14 775,27 zł	14 775,27 zł	Fundacja BGK, w ramach ogólnopolskiego konkursu „Generacja 5.0”	Dofinansowanie pozyskane i zadanie zrealizowane w 2019 r.
10.	„Gmina Mokrsko w trosce o zdrowie”	kwota nie może zostać podana do wiadomości publicznej	kwota nie może zostać podana do wiadomości publicznej	Fundacja PZU	Dofinansowanie pozyskane i zadanie zrealizowane w 2019 r.
11.	„Umiem pływać”	10 800,00 zł	10 800,00 zł	W ramach rządowego programu „Umiem pływać”, za pośrednictwem Łódzkiej Federacji Sportu	Dofinansowanie pozyskane i zadanie zrealizowane w 2019 r.
RAZEM:		10 800 911,65 zł	6 676 750,00 zł	-	-

Pozyskane dofinansowania i zrealizowane projekty w 2020 r.

LP	NAZWA PRJEKTU	KWOTA CAŁKOWITA	DOFINANSOWANIE	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	UWAGI
1.	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Komorniki (cmentarz)	199 588,52 zł	97 570,00 zł	Budżet Województwa Łódzkiego, środki pochodzące z tytułu wyłączenia z produkcji gruntów rolnych	
2.	Budowa chodnika po stronie wschodniej oraz pokrycie rowu w sołectwie Krzyworzeka II	20 020,00 zł	10 000,00 zł	Dotacja z budżetu Województwa Łódzkiego	
3.	Montaż hybrydowego oświetlenia drogowego OZE w miejscowości Komorniki, gmina Mokrsko	91 800,00 zł	73 440,00 zł	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi	

4.	Zdalna Szkoła+ w ramach Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej	53 860,80 zł	53 860,80 zł	Ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020	
5.	Zdalna Szkoła – wsparcie Ogólnopolskiej Sieci Edukacyjnej w systemie kształcenia zdalnego	59 910,00 zł	59 910,00 zł	Ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa na lata 2014-2020	
6.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Mokrsko Korea	1 643 162,51 zł	344 063,30 zł	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych	Planowy okres realizacji 03.2022-06.2023
7.	Przebudowa drogi gminnej nr 117063E w miejscowości Mokrsko	1 031 777,64 zł	257 944,64 zł	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych	Planowany okres realizacji 05.2021-03.2022
8.	Przebudowa drogi gminnej nr 117054E w miejscowości Krzyworzeka	1 420 834,67 zł	1 065 626,00 zł	Fundusz Dróg Samorządowych	
9.	Przebudowa drogi gminnej nr 117052E w miejscowości Mokrsko (Kośnik), gm. Mokrsko wraz z budową zjazdów	2 472 016,00 zł	1 730 411,00 zł	Fundusz Dróg Samorządowych	Termin realizacji 03.2020-12.2022
10.	Przebudowa drogi gminnej nr 117063E w miejscowości Mokrsko	1 015 301,64 zł	761 476,00 zł	Fundusz Dróg Samorządowych	Termin realizacji od 2019 r. do 2021 r.
RAZEM:		8 008 271,78	4 454 301,74	-	-

Pozyskane dofinansowania i zrealizowane projekty w 2021 r.

LP	NAZWA PROJEKTU	KWOTA CAŁKOWITA	DOFINANSOWANIE	ŹRÓDŁO DOFINANSOWANIA	UWAGI
1.	Doposażenie zaplecza kuchennego w Domu Kultury w Ożarowie	26 999,98 zł	10 000,00 zł	Środki z budżetu Województwa Łódzkiego „Sołectwo na plus”	
2.	Modernizacja oświetlenia w sołectwie Jasna Góra	32 343,98 zł	10 000,00 zł	Środki z budżetu Województwa Łódzkiego „Sołectwo na plus”	
3.	„Małe jest ważne” Brzeziny doposażenie placu zabaw w Street Workout	11 956,00 zł	10 000,00 zł	Środki z budżetu Województwa Łódzkiego „Sołectwo na plus”	
4.	„Umiem pływać”	16 200,00 zł	11 025,00 zł	Środki z Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, - operator Wojewódzkie Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Łodzi	
6.	Remont dwóch odcinków dróg gminnych w m. Ożarów (Nowy Folwark) wraz z	767 950,33 zł	400 000,00 zł	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych w ramach naboru na środki dla	

	budową, dobudową i wymianą istniejących opraw oświetlenia drogowego na oprawy LED			gmin z przeznaczeniem na inwestycje i zakupy inwestycyjne realizowane w miejscowościach w których funkcjonowały zlikwidowane państwowe przedsiębiorstwa gospodarki rolnej	
7.	Przebudowa oraz budowa drogi gminnej nr 117059E w miejscowości Słupsko i Mątewki, gm. Mokrsko	4 001 812,00 zł	2 799 546,00 zł	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg	Planowany termin realizacji 2021-2023
8.	Rozbudowa dróg Komorniki – Lipie, Orzechowiec-Poręby- Komorniki	10 051 791,98 zł	9 000 000,00 zł	Rządowy Fundusz Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych	Dofinansowanie uzyskane w 2021 r, planowany termin realizacji 2022-2023
9.	Termomodernizacja budynku ZSiP w Komornikach	542 179,47 zł	404 119,00 zł	Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych	
10.	Budowa siłowni zewnętrznej w miejscowości Słupsko	10 950,00 zł	10 000,00 zł	Środki z budżetu Województwa Łódzkiego „Sołectwo na plus”	
12.	Przebudowa drogi wewnętrznej dojazdowej w Komornikach	298 751,49 zł	137 800,00 zł	Środki z budżetu Województwa Łódzkiego z tytułu wyłączenia z produkcji gruntów rolnych w 2021 pod nazwą Modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych	
13.	Posiłek w szkole i w domu -ZSiP w Krzyworzece	99 270,65 zł	79 410,59 zł	Kuratorium Oświaty w Łodzi	Realizacja w 2021 r.
14.	Posiłek w szkole i w domu -ZSiP w Mokrsku	80 855,30 zł	64 684,24 zł	Kuratorium Oświaty w Łodzi	Realizacja w 2021 r.
15.	„Utworzenie punktu dydaktycznego Zespołu Szkoły i Przedszkola w Krzyworzece”	59 287,84 zł	49 980,00 zł	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi	Dofinansowanie uzyskane w 2021 r. Planowany termin realizacji 2022 r.
16.	„Utworzenie ekopracowni Zespół Szkoły i Przedszkola w Ożarowie”	45 395,00 zł	40 495,00 zł	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi	Dofinansowanie uzyskane w 2021 r. Planowany termin realizacji 2021-2022 r.
17.	„Utworzenie ekopracowni Zespół Szkoły i Przedszkola w Komornikach”	40 991,80 zł	36 367,00 zł	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi	Dofinansowanie uzyskane w 2021 r. Planowany termin realizacji 2021- 2022 r.

18.	Modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego w gminie Mokrsko	3 691 916,81 zł	895 507,00 zł	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi	Dofinansowanie uzyskane w 2021 r. Termin realizacji 2021-2023 r.
RAZEM:		19 778 652,63 zł	13 958 933,83 zł	-	-

Pozyskane dofinansowania i zrealizowane projekty w 2022 r.

Lp.	Nazwa projektu	Kwota całkowita	Dofinansowanie	Źródło dofinansowania	Uwagi
1.	Rozbudowa drogi gminnej w miejscowości Ożarów (Laszek) wraz z budową zjazdów	2 598 012,63 zł	1 807 829,00 zł	Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg	Termin realizacji 2022-2024
2.	Modernizacja centrum sportowo-rekreacyjnego w Krzywczynie	126 000,05 zł	100 000,00 zł	Budżet Województwa Łódzkiego w ramach programu „Infrastruktura sportowa Plus”	Termin realizacji 2022 r.
3.	Odnowa centrum wsi Chotów poprzez modernizację drogi gminnej, drogi wewnętrznej i budowę oddziału przedszkolnego wraz z zagospodarowaniem terenu	3 052 631,57 zł	2 900 000,00 zł	Rządowy Fundusz Polski Łódź Program Inwestycji Strategicznych	Termin realizacji 2022-2023
4.	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Mokrsko w gminie Mokrsko – etap I	7 473 684,21 zł	7 100 000,00 zł	Rządowy Fundusz Polski Łódź Program Inwestycji Strategicznych	Termin realizacji 2023-2024
5.	Przebudowa drogi wewnętrznej w m. Mokrsko (Wola)	364 434,07 zł	108 950,00 zł	Środki z budżetu województwa łódzkiego z tytułu wyłączenia z produkcji gruntów rolnych	Termin realizacji 2022-2023
6.	Doposażenie zaplecza kuchennego w budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Mokrsku	13 258,69 zł	12 000,00 zł	Środki z budżetu Województwa Łódzkiego Sołectwo na plus	Termin realizacji 2022 r.
7.	Wielofunkcyjna aliana łącząca pokolenia na Mątewkach	12 000,00 zł	12 000,00 zł	Środki z budżetu Województwa Łódzkiego Sołectwo na plus	Termin realizacji 2022 r.
8.	Modernizacja oświetlenia drogowego w miejscowości Chotów	24 000,01 zł	12 000,00 zł	Środki z budżetu Województwa Łódzkiego Sołectwo na plus	Termin realizacji 2022 r.
9.	Utworzenie ekopracowni w Zespole Szkoły i przedszkola w Mokrsku	62 994,00 zł	59 844,00 zł	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi	Termin realizacji 2022-2023

10.	Utworzenie ekopracowni „W Lipowym Siedlisku” w Zespole Szkoły i Przedszkola w Krzyworzece	59 993,57 zł	56 993,00 zł	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi	Termin realizacji 2022-2023
11.	Modernizacja systemu komunikacji w miejscowości Ożarów	2 346 938,77 zł	2 300 000,00 zł	Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	Termin realizacji 2022-2023
12.	Umiem pływać 2022	12 000,00 zł	7 200,00 zł	Dofinansowanie pozyskane w ramach rządowego programu powszechnej nauki pływania, za pośrednictwem Wojewódzkiego Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Łodzi. Program współfinansowany ze środków Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego w Łodzi	Termin realizacji 2022 r. (wrzesień – listopad)
RAZEM:		16 145 947,57 zł	14 476 816,00 zł		

Rządowy Fundusz Polski Ład

Rządowy Fundusz Polski Ład jest to Program Inwestycji Strategicznych, który ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych przez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez JST. Program realizowany jest poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez BGK. Gmina Mokrsko pozyskała dotacje na inwestycje na łączną kwotę 21,3 mln zł.

Wnioskodawca	Inwestycja	Kwota przyznanego dofinansowania
Gmina Mokrsko	Rozbudowa dróg gminnych w m. Komorniki-Lipie oraz Orzechowiec-Poręby-Komorniki	9 000 000,00 zł
Gmina Mokrsko	Odnowa centrum wsi Chotów poprzez modernizację drogi gminnej, drogi wewnętrznej i budowę oddziału przedszkolnego wraz z zagospodarowaniem terenu	2 900 000,00 zł
Gmina Mokrsko	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Mokrsko, gmina Mokrsko – etap I	7 100 000,00 zł
Gmina Mokrsko	Modernizacja systemu komunikacji w miejscowości Ożarów	2 300 000,00 zł

Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych

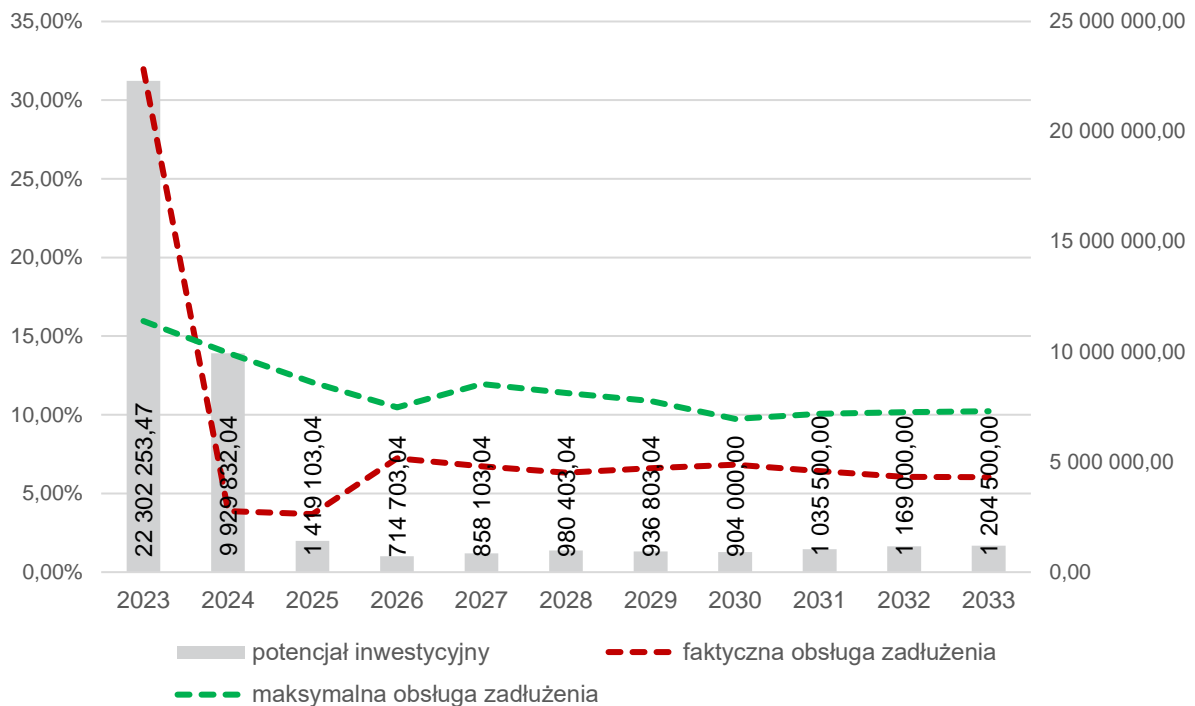
Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL) to program, w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce na inwestycje bliskie ludziom. Wsparcie jest bezzwrotne i pochodzi z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

Wnioskodawca	Inwestycja	Kwota przyznanego dofinansowania
Gmina Mokrsko	Remont dwóch odcinków dróg gminnych w miejscowości Ożarów (Nowy Folwark)	400 000,00 zł
Gmina Mokrsko	Termomodernizacja i wymiana dachu budynku Zespołu Szkoły i Przedszkola w Komornikach	400 000,00 zł
Gmina Mokrsko	Przebudowa drogi gminnej nr 117063E w miejscowości Mokrsko	253 825,64 zł
Gmina Mokrsko	Modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego w gminie Mokrsko	348 182,30 zł

Potencjał inwestycyjny

Wykres poniżej przedstawia kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Mokrsko na lata 2023-2033 zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową na lata 2023-2035 (uchwała Nr LVII/288/23 Rady Gminy Mokrsko z dnia 18 stycznia 2023 roku). Pozwala on na ocenę możliwości inwestycyjno-kredytowych Gminy w przyszłości.

Zgodnie z art. 243 ustawy o finansach publicznych, dopuszczalna wysokość spłaty zobowiązań JST w danym roku (faktyczna obsługa zadłużenia) nie może przekroczyć indywidualnie liczonego, maksymalnego wskaźnika obsługi zadłużenia. Jak wynika z wykresu, obecny kształt wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Mokrsko pozwala na obsługę dodatkowych zobowiązań.

Ryc. 28. Kształtowanie się wskaźnika obsługi zadłużenia Gminy Mokrsko na lata 2023-2033

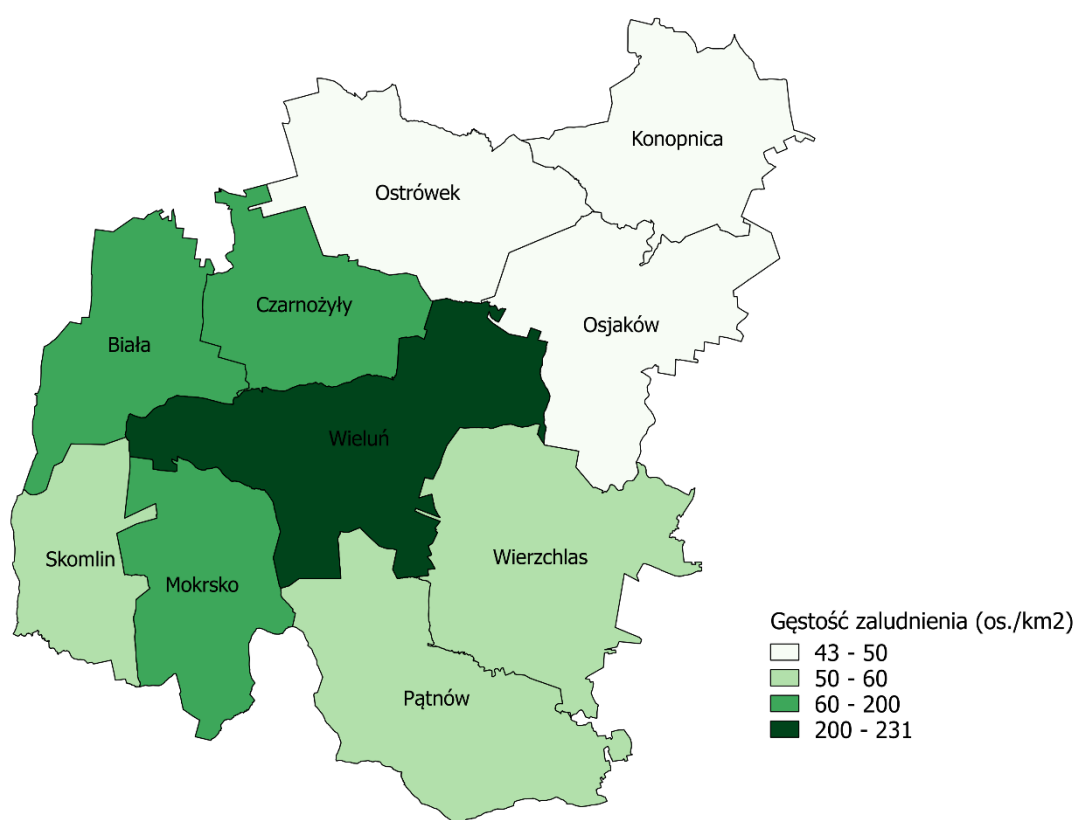
Źródło: opracowanie własne na podstawie uchwały Nr LVII/288/23 Rady Gminy Mokrsko z dnia 18 stycznia 2023 roku w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Mokrsko na lata 2023-2035

Dodatkowo na wykresie przedstawiono potencjał inwestycyjny Gminy rozumiany jako suma środków finansowych pozostałych do dyspozycji, po pokryciu wszystkich bieżących kosztów funkcjonowania (wydatków bieżących) oraz spłacie obecnie zaplanowanych rat kapitałowych (rozchodów) w latach 2023-2033. Wynika z niego, że potencjał inwestycyjny w okresie prognozy wyniesie około 41,45 mln zł, z czego ponad 22 mln będzie wydatkowane w 2023 roku (w tym środki pozyskane w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych).

CZĘŚĆ 3: DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ GMINY

3.1. Demografia

Według danych GUS Gmina Mokrsko w roku 2021 liczyła 5 144 mieszkańców, co w przeliczeniu na powierzchnię wynosiło 66 os./km². Z tego względu gęstość zaludnienia w Gminie była jedną z wyższych w powiecie wieluńskim, gdzie gęstość zaludnienia kształtowała się na poziomie 80 os./km². Najwyższą gęstość zaludnienia wynoszącą 231 os./km² posiadała Gmina Wieluń, natomiast najniższą wartość wskaźnika gęstości zaludnienia zanotowano w Gminie Konopnica, gdzie jego wartość oscylowała na poziomie 43 os./km².

Ryc. 29. Gęstość zaludnienia w powiecie wieluńskim w 2021 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

W poniższej tabeli umieszczone zostały dane dotyczące zmiany liczby ludności w powiecie wieluńskim w latach 2017-2021 wraz ze średnią dynamiką zmian oraz udziałem mieszkańców gmin w stosunku do całkowitej liczby osób zamieszkujących powiat. Na przestrzeni analizowanych lat liczba ludności w powiecie stopniowo malała (średnia dynamika na poziomie 98,9%) – od 2017 do 2021 zanotowano spadek o 3 358 mieszkańców. Tendencja obserwowana w powiecie była porównywalna z sytuacją w Gminie, gdzie liczba

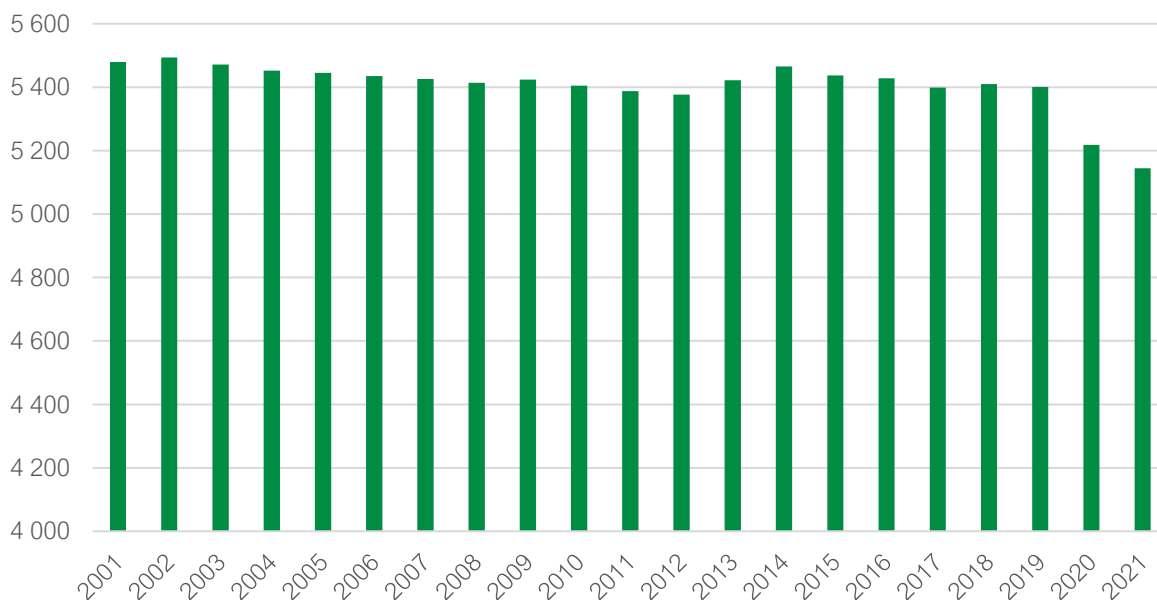
mieszkańców zmniejszyła się o 255 osoby. Ludność zamieszkująca Gminę Mokrsko, stanowiła w 2021 roku 7% wszystkich mieszkańców powiatu. Opisywana Gmina była w 2021 roku piątą najliczniej zamieszkiwaną jednostką terytorialną w swoim powiecie.

Tab. 13. Zmiany liczby ludności w powiecie wieluńskim 2017-2021

JST	2017	2018	2019	2020	2021	udział w 2021 r.	średnia dynamika
powiat wieluński	77 017	76 699	76 256	74 207	73 659	100%	98,9%
Biała	5 512	5 484	5 440	5 361	5 360	7%	99,3%
Czarnożyły	4 535	4 520	4 523	4 403	4 423	6%	99,4%
Konopnica	3 815	3 784	3 772	3 640	3 586	5%	98,5%
Mokrsko	5 399	5 410	5 401	5 218	5 144	7%	98,8%
Osjaków	4 768	4 798	4 738	4 648	4 652	6%	99,4%
Ostrówek	4 533	4 522	4 481	4 441	4 414	6%	99,3%
Pątnów	6 590	6 562	6 504	6 295	6 256	8%	98,7%
Skomlin	3 354	3 322	3 319	3 218	3 212	4%	98,9%
Wieluń	31 849	31 649	31 456	30 454	30 154	41%	98,6%
Wierzchlas	6 662	6 648	6 622	6 529	6 458	9%	99,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Również w szerszej, dwudziestoletniej perspektywie czasowej, w Gminie widoczny jest powolny, ale stopniowy spadek liczby ludności od 2001 roku. W 2001 roku liczba ludności wynosiła 5 479 mieszkańców, do 2021 roku spadła do 5 144 osób. Największy spadek liczby ludności zarejestrowano pomiędzy 2019 a 2020 rokiem, gdzie liczba ludności spadła o 183 osoby. Szczegółowe wartości przedstawione zostały na wykresie poniżej.

Ryc. 30. Liczba ludności w Gminie Mokrsko w latach 2001-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zachodzące w Gminie procesy demograficzne uzależnione są w dużej mierze od przyrostu naturalnego oraz salda migracji. Wskaźnik przyrostu naturalnego w województwie

łódzkim w 2021 roku kształtował się na poziomie ujemnym, taki sam proces zarejestrowano zarówno dla powiatu wieluńskiego, jak i wszystkich gmin powiatu. Przyrost naturalny w Gminach oscylował w przedziale od -11,33 do -2,98. Gmina Mokrsko, ze wskaźnikiem przyrostu naturalnego na poziomie -6,17, względem innych gmin w powiecie plasowała się w środku stawki pod względem wartości omawianego wskaźnika. Średnia zmiana wskaźnika przyrostu naturalnego od 2017 roku była ujemna w każdej z wymienionych w tabeli poniżej jednostek samorządu terytorialnego.

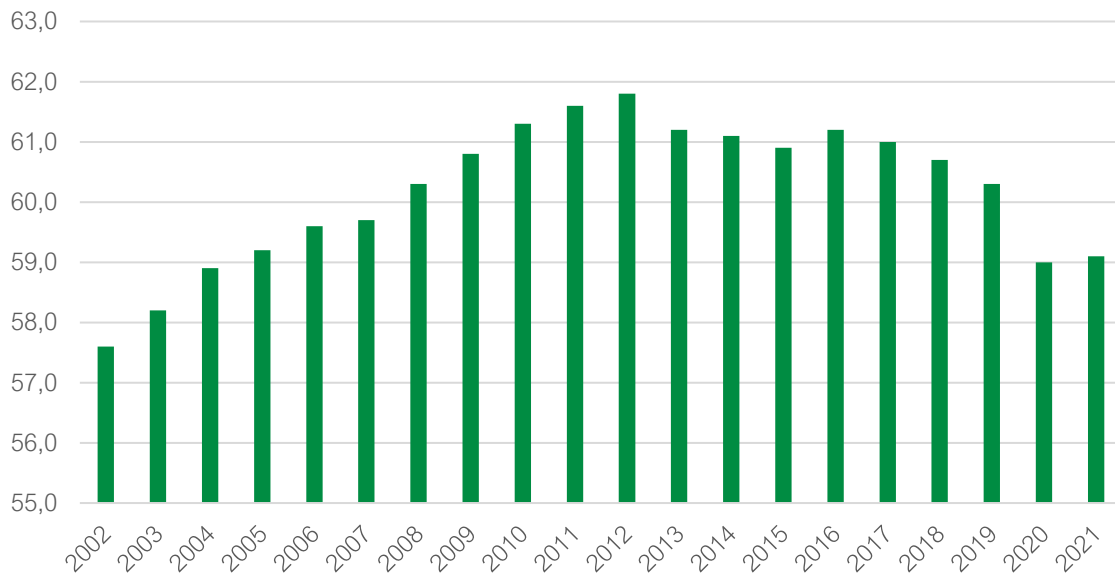
Kolejnym wskaźnikiem przedstawionym w poniższej tabeli był wskaźnik salda migracji. W powiecie wieluńskim w 2021 roku napływ ludności nastąpił w 4 z 10 gmin. Dla Gminy Mokrsko wskaźnik ten wyniósł -5,60, natomiast średnia zmiana tego wskaźnika od 2017 roku wyniosła -0,75. Negatywne wartości dla obu wartości osiągnęło województwo łódzkie, powiat wieluński oraz Gmina Mokrsko. Oznacza to, że przez ostatnie parę lat występuje negatywny trend zarówno dla gminy, powiatu, jak i województwa – z Gminy Mokrsko, z powiatu wieluńskiego i województwa łódzkiego wyprowadza się corocznie więcej mieszkańców, niż decyduje się zamieszkać w ich granicach administracyjnych.

Tab. 14. Przyrost naturalny i saldo migracji na 1 tys. mieszkańców w Gminie Mokrsko w latach 2017-2021 na tle powiatu i województwa

JST	przyrost naturalny na 1000 mieszkańców		saldo migracji na 1000 mieszkańców	
	2021 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2017 r.	2021 r.	średnia zmiana wskaźnika od 2017 r.
woj. łódzkie	-7,67	-1,17	-0,90	-0,05
powiat wieluński	-5,42	-0,79	-2,60	-0,45
Biała	-2,98	-0,38	0,70	0,50
Czarnożyły	-5,23	-0,21	1,60	0,68
Konopnica	-11,33	-1,01	-6,40	-1,15
Mokrsko	-6,17	-0,81	-5,60	-0,75
Osjaków	-5,60	-1,14	4,70	0,50
Ostrówek	-9,02	-0,17	5,00	0,33
Pątnów	-5,27	-1,78	-4,10	-1,08
Skomlin	-5,60	-0,28	-2,50	-0,03
Wieluń	-4,49	-0,70	-4,70	-0,58
Wierzchlas	-5,53	-1,35	-2,90	-1,55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując wskaźniki demograficzne dla Gminy Mokrsko, zaobserwować można stopniowe starzenie się społeczeństwa. Porównując zarówno udział mieszkańców w wieku od 25 do 34 lat (osoby młode często dopiero wchodzące na rynek pracy i zakładające rodziny) w stosunku do ludności ogółem w 2017 roku do roku 2021 (przedstawione w tabeli poniżej) oraz zmiany udziału ludności w wieku produkcyjnym w przedziale 2012-2021 (przedstawione na rycinie poniżej), zauważyć można stopniowe zmniejszanie się udziału osób zarówno w wieku od 25 do 34 lat, jak i w wieku produkcyjnym (mężczyźni w wieku 18-64, kobiety 18-59).

Ryc. 31. Udział ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Mokrsko w latach 2002- 2021 (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W Gminie Mokrsko nastąpił większy spadek udziału osób w wieku 25-34 lata, niż w powiecie i województwie, jednocześnie udział takich mieszkańców w 2021 roku był najniższy, wynosząc zaledwie 11,47% (dla porównania w powiecie wieluńskim udział ten osiągnął wartość 11,93%, a w województwie łódzkim 12,28%). Ponadto zauważyć można zwiększanie się senioralnego obciążenia demograficznego w Gminie, którego dynamika na przestrzeni przedstawionych w poniższym wykresie ram czasowych wynosiła 112%. Wskaźnik senioralnego obciążenia demograficznego przedstawia ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym. Porównując jedynie wartość analizowanego wskaźnika w 2021 roku w Gminie (27%) z wynikami z powiatu (30,5%) czy województwa (33%), jest to wynik minimalnie lepszy, a dynamika jego wzrostu była niższa niż w powiecie (121%) i w województwie (117%). Jednak wciąż jest to wynik niekorzystny. Wartości powyżej 100% świadczą o zwiększaniu się udziału seniorów w strukturze demograficznej Gminy, co prowadzić może do różnego rodzaju problemów i wyzwań m.in. związanych z obciążeniem systemu finansów publicznych poprzez wzrost kosztów opieki zdrowotnej w celu zapewnienia mieszkańcom dostępności do placówek zdrowotnych.

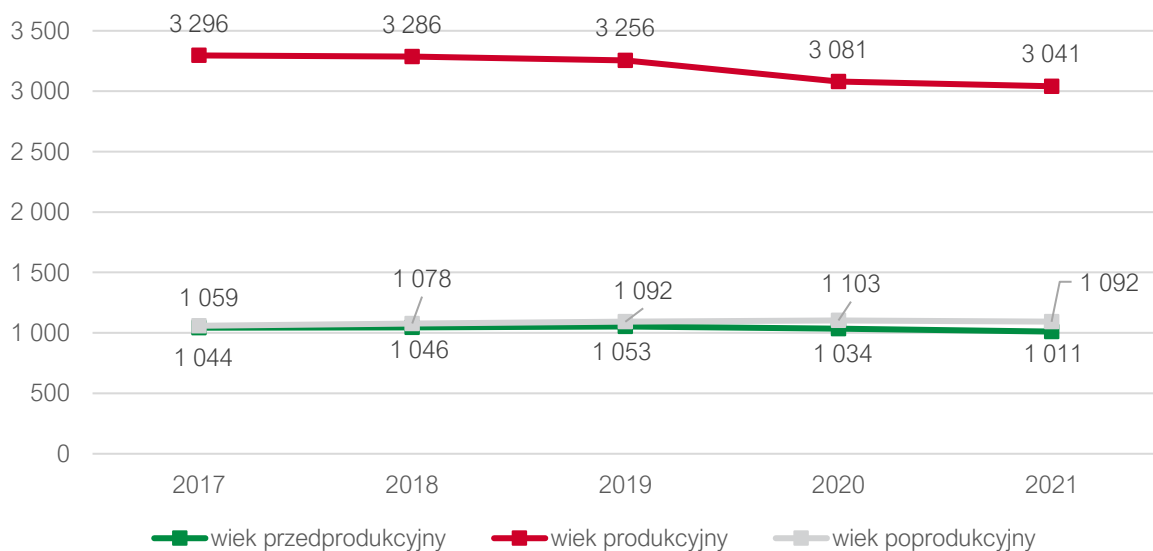
Tab. 15. Wskaźniki demograficzne dla Gminy Mokrsko w 2017 i 2021 roku na tle innych jednostek

JST	mieszkańcy w wieku 25-34 lat w stosunku do ludności ogółem (%)			senioralne obciążenie demograficzne ¹ (%)		
	2017	2021	dynamika	2017	2021	dynamika
woj. łódzkie	14,23	12,28	86%	28,20	33,00	117%
powiat wieluński	14,57	11,93	82%	25,30	30,50	121%
Mokrsko	14,13	11,47	81%	24,10	27,00	112%

¹ Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na poniższym wykresie przedstawiona została struktura ludności w Gminie Mokrsko w latach 2017-2021 w postaci danych bezwzględnych. Analogicznie do pokazanego wyżej stopniowego wzrostu udziału liczby osób w wieku poprodukcyjnym w całej strukturze demograficznej Gminy, wraz z jednoczesnym zmniejszaniem się udziału osób w wieku produkcyjnym, zauważyć można spadek liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Dodatkowo w całym analizowanym okresie liczba osób w wieku poprodukcyjnym była większa od liczby tych w wieku przedprodukcyjnym. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym na przestrzeni analizowanych lat zmieniła swój trend – do roku 2019 obserwowany był jej wzrost, natomiast w ciągu ostatnich trzech lat nastąpił jej spadek. Liczba osób w wieku produkcyjnym na przestrzeni badanych pięciu lat zmniejszyła się o 255 osób i w 2021 roku osiągnęła wartość 3 041 mieszkańców. Osób w wieku poprodukcyjnym przybyło o 33, natomiast osób w wieku przedprodukcyjnym ubyło o 33. Dodatkowo w całym analizowanym okresie liczba osób w wieku poprodukcyjnym przekraczała liczbę osób w wieku produkcyjnym.

Ryc. 32. Struktura ludności w Gminie Mokrsko w latach 2017-2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2. Kapitał społeczny

Przedszkola

Do form opieki nad dziećmi do lat 3 zalicza się żłobki oraz kluby dziecięce. Na terenie Gminy Mokrsko nie funkcjonują publiczne placówki tego typu.

Dzieci powyżej 3 roku życia mają możliwość uczęszczania do przedszkoli publicznych. Na terenie Gminy Mokrsko funkcjonuje 5 przedszkoli publicznych wchodzących w skład zespołów szkół i przedszkoli, dla których organem prowadzącym jest Gmina:

- Publiczne Przedszkole w Mokrsku,
- Publiczne Przedszkole w Komornikach,
- Publiczne Przedszkole w Ożarowie,

- Publiczne Przedszkole w Krzyworzece,
- Przedszkole w Chotowie.

Tab. 16. Przedszkola na terenie Gminy Mokrsko

Nazwa przedszkola/oddziału/punktu przedszkolnego	Liczba dzieci	Liczba grup	Średnia wielkość grupy	Godziny otwarcia
Publiczne Przedszkole w Mokrsku	59	3	19,6	7.00-16.00
Publiczne Przedszkole w Komornikach	32	2	16	7.00-16.00
Publiczne Przedszkole w Ożarowie	31	2	15,5	7.00-16.00
Publiczne Przedszkole w Krzyworzece	40	2	20	7.00-16.00
Przedszkole w Chotowie	21	1	21	7.00-16.00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Mokrsko

Tabela poniżej przedstawia informacje na temat upowszechniania opieki przedszkolnej na terenie Gminy Mokrsko. Z analizy danych wynika, że udział dzieci objętych opieką przedszkolną na przestrzeni badanych 5 lat się ulegał niewielkim wahaniom. Liczba dzieci z terenu Gminy korzystających z usług przedszkoli na terenie innych gmin utrzymywała się względnie na tym samym poziomie wynoszącym 3-10 dzieci. Podobną prawidłowość zaobserwowano dla liczby dzieci z terenu innych gmin uczęszczających do przedszkoli na terenie Gminy Mokrsko – w badanym okresie utrzymywała się w przedziale 8-13 dzieci. Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym stopniowo wzrastał na przestrzeni lat, a w ostatnim z badanych lat wynosił 851,76 zł miesięcznie.

Tab. 17. Funkcjonowanie placówek przedszkolnych w Gminie Mokrsko

	2017	2018	2019	2020	2021
Udział dzieci objętych opieką przedszkolną (%)	80%	82%	95%	89%	78%
Liczba dzieci z terenu gminy w przedszkolach na terenie innych gmin (os.)	7	10	7	3	7
Liczba dzieci z terenu innych gmin w przedszkolach na terenie gminy (os.)	11	13	10	8	11
Miesięczny koszt utrzymania 1 dziecka w przedszkolu gminnym (zł)	433,02	482,61	285,00	683,69	851,76

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Mokrsko

Szkoły

Gmina Mokrsko była organem prowadzącym dla:

- Zespołu Szkół i Przedszkola w Mokrsku,
- Zespołu Szkoły i Przedszkola w Krzyworzece,
- Zespołu Szkoły i Przedszkola w Ożarowie,
- Zespołu Szkoły i Przedszkola w Komornikach.

W szkołach podstawowych w roku 2021 uczyło się łącznie 446 dzieci, a średnia wielkość oddziału wynosiła 13,95. Największą szkołą podstawową na terenie Gminy jest Publiczna Szkoła Podstawowa w Mokrsku, do której uczęszczało 184 uczniów w 10 oddziałach. W szkole było zatrudnionych 25,64 etatów. Druga pod względem liczby uczniów w roku szkolnym 2020/2021 była Szkoła Podstawowa w Krzyworzece, do której uczęszczało 107 uczniów w podziale na 7 oddziałów o średniej wielkości 15 osób. Do szkół w Ożarowie i Komornikach uczęszczało odpowiednio 77 i 78 uczniów w podziale na 7 oddziałów o średniej wielkości 12 osób. Zmianowy system pracy nie dotyczy żadnej z ww. szkół.

Tab. 18. Szkoły podstawowe na terenie Gminy Mokrsko

Nazwa szkoły	Liczba uczniów	Liczba oddziałów	Średnia wielkość oddziału	Liczba etatów nauczycieli
Publiczna Szkoła Podstawowa w Mokrsku	184	10	18,4	25,64
Publiczna Szkoła Podstawowa w Komornikach	77	7	11	11,6
Publiczna Szkoła Podstawowa w Ożarowie	78	7	11,14	11,65
Publiczna Szkoła Podstawowa w Krzyworzece	107	7	15,28	12,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Mokrsko

Stan bazy dydaktycznej w szkołach na terenie Gminy Mokrsko poza szkołą w Mokrsku jest podobny. Szkoły mają podobną m.in. liczbę sal lekcyjnych, rodzaj i stan obiektów sportowych, liczbą projektorów multimedialnych, godziny otwarcia świetlic czy liczbę szafek dla uczniów. SP w Mokrsku posiada największą liczbę sal lekcyjnych (16). SP w Komornikach ma ich 7, a szkoły w Ożarowie i Krzyworzece mają po 7 klas. Wszystkie szkoły poza SP w Mokrsku posiadają obiekty sportowe w bardzo złym stanie. Wszystkie szkoły posiadają komputery do użytku uczniów w przedziale od 27 do 46 urządzeń (średnio od 1 do 4 uczniów na jedno urządzenie), projektory multimedialne w przedziale od 6 do 9 urządzeń (średnio od 12 do 20 uczniów na jedno urządzenie) oraz świetlice. SP w Mokrsku jako jedyna szkoła nie posiada parkingów dla kadry i rodziców.

Tab. 19. Stan bazy dydaktycznej w szkołach na terenie Gminy Mokrsko

Nazwa szkoły:	Publiczna Szkoła Podstawowa w Mokrsku	Publiczna Szkoła Podstawowa w Komornikach	Publiczna Szkoła Podstawowa w Ożarowie	Publiczna Szkoła Podstawowa w Krzyworzece
Liczba sal lekcyjnych (szt.)	16	6	7	7
Rodzaj i stan obiektów sportowych / sal gimnastycznych	sala gimnastyczna- stan dobry, do odmalowania, 1 sala widowiskowo-gimnastyczna - stan dobry	zastępcza, niewymiarowa sala gimnastyczna- do remontu	zastępcza sala gimnastyczna - konieczność budowy niewymiarowej sali gimnastycznej	sala gimnastyczna wymaga cyklinowania, konieczność budowy niewymiarowej sali gimnastycznej
Pracownie językowe	nie	nie	nie	nie
Klasy dwujęzyczne / sportowe / integracyjne	klasy sportowe - tak	nie	nie	nie
Komputery do użytku uczniów (szt.)	43	41	46	27
Projektory multimedialne (szt.)	9	6	6	7
Kamery - monitoring szkolny	tak	tak	tak	tak
Szafki dla każdego ucznia	tak	nie	tak	tak

Świetlice	tak-7.15-8.15, 12.00-15.00	tak 12.35-15.00	tak, 12.45-15.00	tak, 11.45-16.00
Parkingi dla kadry / rodziców	nie	tak	tak	tak
Gabinet pielęgniarki / stomatologiczny	nie	nie	nie	nie
Liczba stypendystów (os.)	39	8	12	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Mokrsko

W tabeli poniżej zestawiono całkowitą liczbę uczniów uczęszczających do szkół na terenie Gminy Mokrsko w zestawieniu z liczbą dzieci zamieszkującą teren Gminy, ale dojeżdżającą do szkół poza jej granicami. Zaobserwować można, iż liczby te na przestrzeni analizowanych lat 2017-2021 ulegały niewielkim zmianom. Do szkół na terenie Gminy w 2021 roku zapisanych było 639 dzieci. Liczba dzieci zamieszkujących Gminę Mokrsko, lecz uczęszczających do szkół na terenie innych gmin w 2021 roku wynosiła 28 dzieci.

Tab. 20. Liczba uczniów zamieszkujących Gminę Mokrsko uczęszczająca do szkół na terenie Gminy

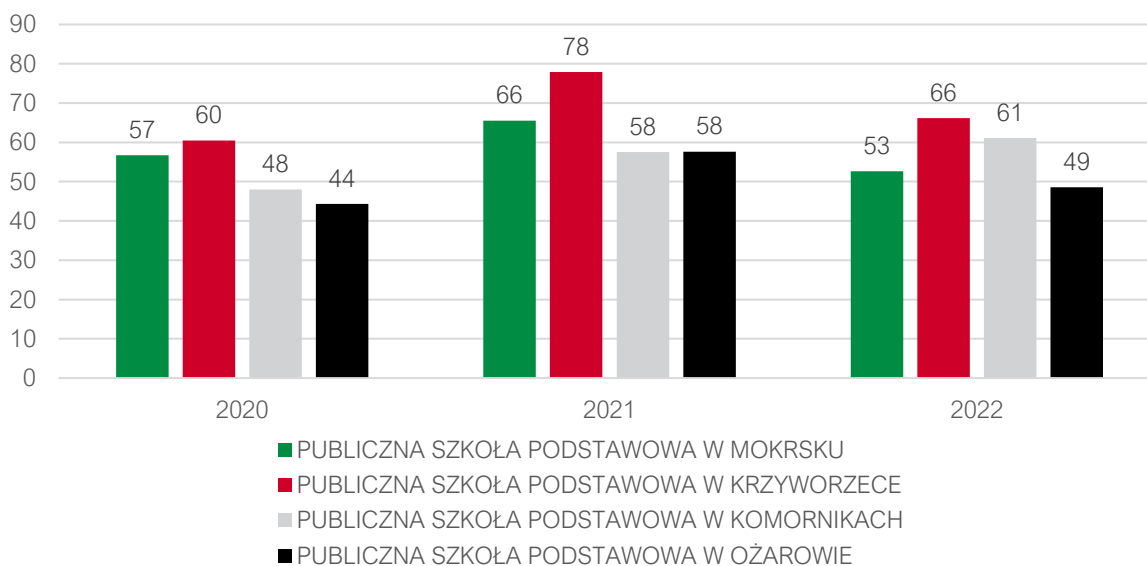
	2017	2018	2019	2020	2021
Łączna liczba uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy wraz z klasami "0" (os.)	559	545	522	502	639
Liczba uczniów z terenu gminy, uczęszczających do szkół na terenie innych gmin (os.)	15	18	16	16	28

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Mokrsko

Analiza postępów edukacyjnych i osiągnięć uczniów może przybierać różne formy. Najczęściej są to sprawdziany wewnętrzne i zewnętrzne oraz konkursy przedmiotowe. Na poniższych wykresach zobrazowano wyniki klas VIII szkół podstawowych z egzaminu na zakończenie szkoły podstawowej w latach 2020-2022 w podziale na placówki. Z analizy wyników wg przedmiotów można stwierdzić, że uczniowie szkół publicznych w latach 2020-2022 osiągnęli najwyższe wyniki z języka polskiego. Natomiast w odniesieniu do rocznika - najlepsze wyniki ogółem uczniowie osiągnęli w 2021 r.

Biorąc pod uwagę wyniki z języka polskiego w odniesieniu do konkretnego roku, szkoły publiczne na terenie Gminy Mokrsko osiągnęły najlepszy wynik w 2021 roku (średnia 64%). Z kolei analizując wyniki w odniesieniu do placówek edukacyjnych, najwyższe wyniki w analizowanym okresie osiągała Szkoła Podstawowa w Krzyworzece.

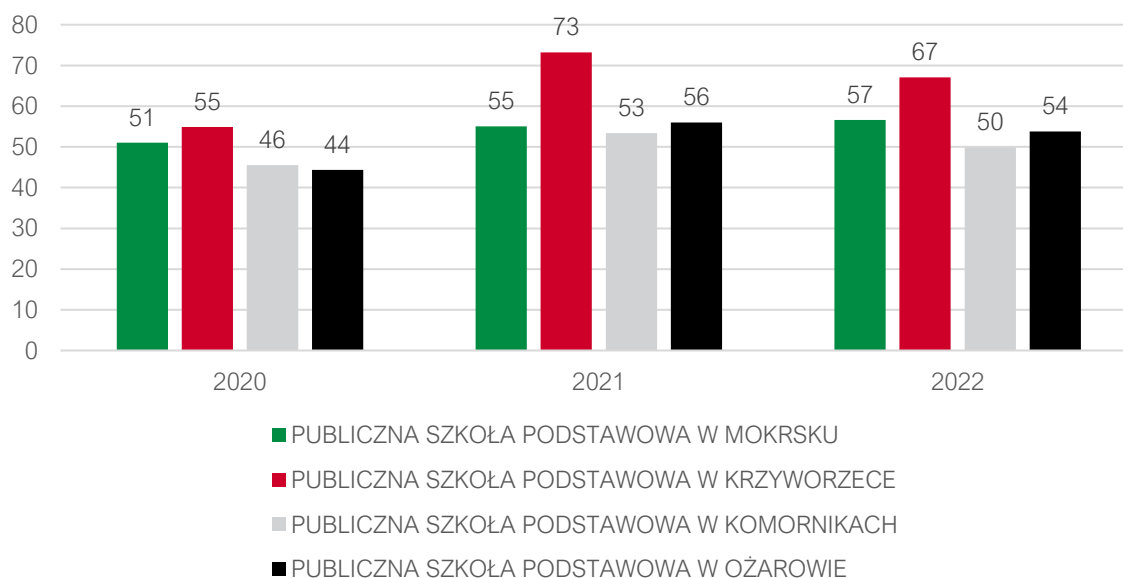
Analizując osiągnięcia uczniów z języka polskiego na przestrzeni 3 lat, można zaobserwować, że wyniki egzaminów podwyższyły się – w szczególności dotyczy to Szkoły Podstawowej w Komornikach, gdzie uczniowie osiągnęli w 2022 r. średni wynik o prawie 13% wyższy w porównaniu do 2020 r. Zestawienie wyników przedstawiono na poniższym wykresie.

Ryc. 33. Wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w szkołach publicznych w Gminie Mokrsko w latach 2020-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Łódź

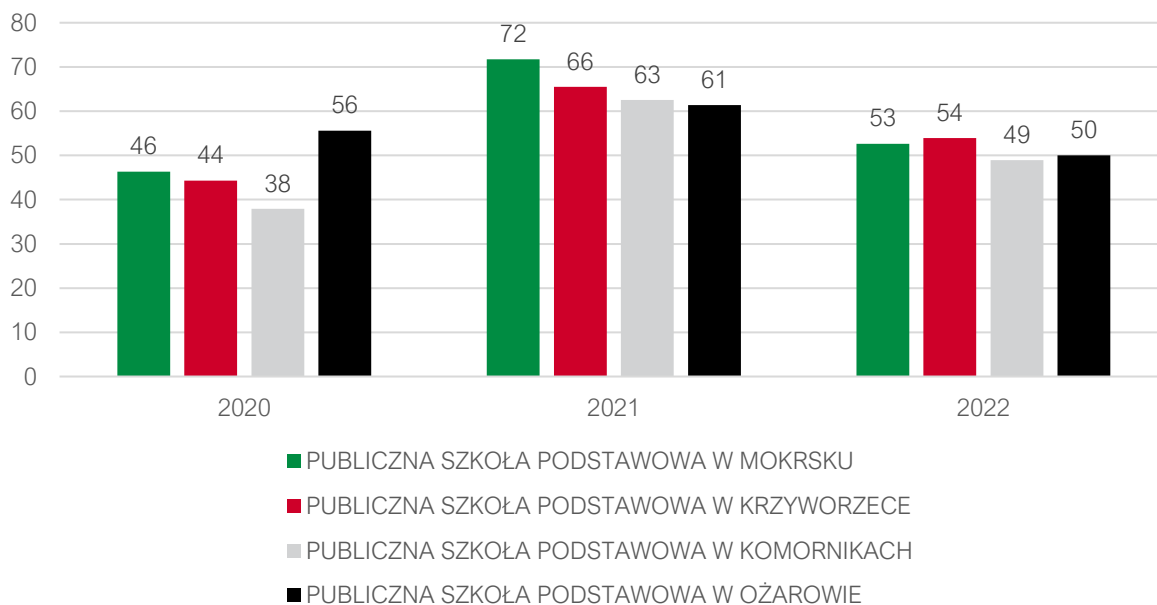
Z kolei analizując wyniki ósmoklasistów z matematyki, w latach 2020-2022 szkoły publiczne na terenie Gminy Mokrsko osiągały wynik na poziomie ok. 55% punktów – najwyższą średnią szkoły te osiągnęły w 2021 i 2022 roku (58%). Placówką z najwyższymi wynikami była szkoła w Krzyworcece, która w analizowanych latach osiągnęła średni wynik 65%. Najniższe wyniki natomiast osiągała Szkoła Podstawowa w Komornikach (średnia 50%). Zestawienie wyników przedstawiono na poniższym wykresie.

Ryc. 34. Wyniki egzaminu ósmoklasisty z matematyki w szkołach publicznych w Gminie Mokrsko w latach 2020-2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Łódź

W latach 2019-2021 wyniki z języka angielskiego w szkołach publicznych na terenie Gminy Mokrsko kształtowały się na poziomie 38-72% (najwyższe w 2021 r.). Najlepsze wyniki w omawianym okresie osiągała Szkoła Podstawowa w Mokrsku (średnia na poziomie 57%). Najniższe wyniki z kolei osiągnęli uczniowie Szkoły Podstawowej w Komornikach (średnia 50%). Wyniki obrazuje poniższy wykres.

Ryc. 35. Wyniki egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w szkołach publicznych w Gminie Mokrsko w latach 2020- 2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Łódź

Dla pogłębienia analizy wyliczono średnie wyniki egzaminów w Gminie i zestawiono je z wynikami dla powiatu wieluńskiego i województwa łódzkiego, co obrazuje poniższa tabela. Należy zauważyć, że obniżone wyniki z egzaminów w 2020 roku są charakterystyczne dla całego kraju, co mogło być związane z wybuchem pandemii COVID-19 na koniec 2019 roku i wdrożeniem systemu nauki zdalnej.

Analizując dane z tabeli, widoczne jest, że średnie wyniki osiągnięte przez uczniów ze szkół publicznych na terenie Gminy ze wszystkich przedmiotów w latach 2020-2022 były porównywalne do wyników powiatu i województwa.

Tab. 21. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w latach 2020-2022 w Gminie Mokrsko na tle powiatu i województwa

	2020			2021			2022		
	j. polski	matematyka	j. angielski	j. polski	matematyka	j. angielski	j. polski	matematyka	j. angielski
gmina	56	50	44	64	58	66	57	58	52
powiat	58	49	50	59	50	63	60	60	64
województwo	58	47	54	58	48	65	58	58	66

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE Łódź

Tabela poniżej przedstawia dane dotyczące wykonania wydatków w dziale 801 Oświata i wychowanie w latach 2017-2021. Można z niej wnioskować, że wydatki bieżące na

oświatę corocznie wzrastały. Najwyższy udział stanowiły wydatki na wynagrodzenia i pochodne (średnio 81,4% wydatków bieżących). Pozostałe wydatki bieżące mieściły się w przedziale 1,43-1,93 mln zł rocznie. Najwyższe wydatki majątkowe wystąpiły w 2017 roku (wynosiły 697 tys. zł).

Tab. 22. Wydatki w dziale oświata i wychowanie w Gminie Mokrsko w latach 2017-2021

	2017	2018	2019	2020	2021
WYDATKI OGÓŁEM	8 056 811,12	7 956 239,58	8 221 914,63	8 683 284,00	10 518 872,15
Wydatki bieżące, w tym:	7 359 264,11	7 812 594,79	8 221 914,63	8 672 682,00	9 902 319,83
<i>Wynagrodzenia i pochodne</i>	5 863 292,61	6 380 709,77	6 763 063,37	7 210 979,05	7 967 351,88
<i>Pozostałe wydatki bieżące</i>	1 495 971,50	1 431 885,02	1 458 851,26	1 461 702,95	1 934 967,95
Wydatki majątkowe	697 547,01	143 644,79	0,00	10 602,00	616 552,32
SUBWENCJA OŚWIATOWA	4 818 241,00	4 757 225,00	5 462 372,00	5 311 092,00	5 363 979,00
Różnica między subwencją oświatową a wydatkami w dziale 801	3 238 570,12	3 199 014,58	2 759 542,63	3 372 192,00	5 154 893,15
Stopień pokrycia	60%	60%	66%	61%	51%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Mokrsko

W tabeli można również zwrócić uwagę na poziom przyznanej subwencji oświatowej oraz stopień, w jakim pokrywa ona wydatki na oświatę w Gminie. Wynika z niej, że subwencja oświatowa w żadnym z analizowanych lat nie pokrywała w całości wydatków na oświatę. Dodatkowo zauważalny jest również malejący stopień pokrycia wydatków subwencją, co oznacza, że coraz więcej wydatków oświatowych Gmina musi pokrywać z dochodów własnych. W 2017 roku wskaźnik ten wynosił 60%, a w roku 2021 zmniejszył się do 51%.

Kultura i sport

Instytucjami odpowiedzialnymi za rozwój sfery kulturalnej na terenie Gminy Mokrsko są Gminna Biblioteka Publiczna w Mokrsku, w strukturach której znajdują się filie biblioteczne w Komornikach, Krzyworzece i w Ożarowie, świetlica wiejska w Komornikach, sekcja szachowa, oraz Dom Kultury w Ożarowie, w skład którego wchodzi świetlice wiejskie w Chotowie i w Słupsku, zespoły ludowe i orkiestry dęte. Działania kulturalne organizują i współorganizują także urząd gminy, placówki oświatowe, środowiskowy dom samopomocy oraz grupy nieformalne.

Dom Kultury w Ożarowie to samorządowa instytucja kultury utworzona w grudniu 2019 r. przez Gminę Mokrsko. Siedziba instytucji mieści się w Ożarowie, w dawnym Domu Ludowo-Strażackim.

Instytucja prowadzi działalność podstawową w zakresie upowszechniania kultury, sztuki i nauki oraz zachowania dziedzictwa kulturowego. Jej zadaniem jest:

- tworzenie warunków do rozwoju i upowszechniania kultury,
- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę,
- prezentacja dorobku i sylwetek regionalnych, ogólnopolskich i zagranicznych twórców,

- inspirowanie i opieka nad działalnością zespołów kulturalnych, folklorystycznych, sekcji i klubów tematycznych,
- promocja gminnej kultury i sztuki,
- kształtowanie wzorów i nawyków aktywnego uczestnictwa w kulturze,
- adresowanie propozycji kulturalnych do różnych grup odbiorców,
- współpraca z placówkami oświatowo-wychowawczymi oraz instytucjami organizacjami społecznymi działającymi na rzecz kultury i sztuki,
- prowadzenie współpracy kulturalnej z zagranicą,
- pozyskiwanie jak największej liczby odbiorców oferowanych propozycji.

W strukturach Domu Kultury w Ożarowie od kwietnia 2022 roku funkcjonują:

- Zespół Śpiewaczo – Obrzędowy z Ożarowa,
- Zespół Ludowo – Śpiewaczy „Dworzanki” z Mokrska,
- Zespół Śpiewaczy „Włóścianie” z Chotowa,
- Dziecięcy Zespół Obrzędowy z Ożarowa,
- Orkiestra Dęta z Ożarowa,
- Orkiestra Dęta OSP Słupsko,
- Grupa wokalna.

Gminna Biblioteka Publiczna w Mokrsku to samorządowa instytucja z bogatą historią. W 2013 r. połączona została z Gminnym Ośrodkiem Kultury i Sportu w Mokrsku. Instytucja dba o rozwój oferty kulturalnej dla mieszkańców w różnym wieku. Do jej najważniejszych zadań należy popularyzacja czytelnictwa. Na koniec roku biblioteki publiczne na terenie Gminy Mokrsko (Gminna Biblioteka Publiczna w Mokrsku i jej 3 filie – w Komornikach, Krzyworzece i Ożarowie) dysponowały księgozbiorem liczącym 38 356 jednostek inwentarzowych. Księgozbiór biblioteki jest stale aktualizowany. Biblioteka udostępnia swoje zbiory czytelnikom na miejscu oraz poprzez wypożyczanie książek na zewnątrz. W roku 2021 z Biblioteki korzystało 1 254 zarejestrowanych czytelników.

Wśród najważniejszych wydarzeń kulturalnych organizowanych na terenie Gminy Mokrsko wyróżnia się m.in.:

- Gminny Przegląd Kolęd w Ożarowie,
- Sejmik Wiejskich Zespołów Teatralnych w Ożarowie - wydarzenie, podczas którego amatorskie grupy teatralne z terenu 4 województw prezentują premierowe widowiska teatralne, a komisja konkursowa wybiera grupy, którego zaprezentują się podczas centralnego sejmiku w Tarnogrodzie,
- Rajd Rekreatywny Szlakiem Kolejki Wąskotorowej - rajd organizowany przez 3 gminy (Mokrsko, Praszka i Wieluń), podczas którego uczestnicy docierają w umówione miejsce trasą dawnej kolejki wąskotorowej, łączącej te gminy, na mecie czeka na nich spotkanie integracyjne,

- Bieg Rolnika - Mistrzostwa Polski w biegu na dystansie 10 km, któremu towarzyszą mniejsze biegi dla dzieci i dorosłych.

Poniżej przedstawiono obiekty, którymi dysponuje Gmina Mokrsko w zakresie kultury i sportu, ich charakterystykę oraz zajęcia organizowane w danych obiektach. Większość obiektów została już poddana remontowi lub są nowe i nie będą w najbliższym czasie wymagać prac w tym zakresie. Potrzebę częściowego lub całościowego remontu zdefiniowano dla kilku boisk sportowych.

Tab. 23. Stan infrastruktury kulturalnej i sportowej na terenie Gminy Mokrsko

Nazwa obiektu i lokalizacja	Charakterystyka obiektu	Zajęcia organizowane dla mieszkańców
Dom Kultury w Ożarowie	Obiekt po przebudowie przeprowadzonej w 2019 r., powstały z Domu Ludowo-Strażackiego, sąsiaduje z OSP, dwie sale (mała i widowiskowa ze sceną, zaplecze kuchenne i sanitariaty)	Zajęcia kreatywne, taneczne i ruchowe, wokalne, muzyczne, nauki gry na instrumentach dętych, wydarzenia większe (przeeglądy, koncerty), spotkania członków organizacji i mieszkańców
Świetlica Wiejska w Chotowie	Pomieszczenie w Domu Ludowo-Strażackim, wyremontowane w 2011 r., jedna sala wyposażona w sprzęt komputerowy i audiowizualny, stoły do gry (tenis stołowy, bilard, piłkarzyki).	Zajęcia kreatywne, muzyczne, gry i zabawy, spotkania członków organizacji i mieszkańców, wydarzenia
Świetlica Wiejska w Słupsku	Pomieszczenia w Domu Ludowo-Strażackim, wyremontowane w 2011 r., dwie sale wyposażona w sprzęt komputerowy i audiowizualny, stoły do gry (tenis stołowy, bilard, piłkarzyki).	Zajęcia kreatywne, nauki gry na instrumentach dętych, gry i zabawy, spotkania członków organizacji i mieszkańców, wydarzenia
Kompleks sportowy Orlik w Mokrsku	Obiekt (zaplecze sanitarne i dwa boiska do gry w koszykówkę, siatkówkę, piłkę nożną, tenis ziemny) powstały w 2011 r. Stan dobry.	Zajęcia sportowe dla różnych grup wiekowych prowadzone przez animatorów (od marca do października), treningi i rozgrywki klubów sportowych.
Boisko wielofunkcyjne w Krzyworzece	Boisko do tenisa ziemnego, do siatkówki i do koszykówki, powstałe w 2011 r. Stan dobry. Zarządca: Zespół Szkoły i Przedszkola w Krzyworzece.	Zajęcia własne mieszkańców.
Boisko sportowe w Krzyworzece	Boisko piłkarskie. Stan dostateczny. W fazie doposażania. W tym roku zamontowano trybuny dla kibiców.	Treningi i rozgrywki miejscowego klubu sportowego.
Boisko sportowe w Komornikach	Boisko piłkarskie. Stan dostateczny.	Treningi i rozgrywki miejscowego klubu sportowego.
Boisko sportowe w Mokrsku	Boisko piłkarskie. Stan dostateczny.	Treningi i rozgrywki miejscowego klubu sportowego.

Boisko sportowe w Ożarowie	Stan zły	Rozgrywki i treningi miejscowego klubu sportowego.
Boiska sportowe w Chotowie	Dwa boiska sportowe: jedno w złym stanie, drugie w fazie budowy, która trwa już kilka lat (wykonano drenaż boiska i roboty rozbiórkowe).	Brak
Mątewki - plac zabaw i siłownia zewnętrzna	Rok budowy 2017-22, stan bardzo dobry	Zajęcia własne mieszkańców.
Słupsko -plac zabaw i siłownia zewnętrzna	Rok budowy 2016-20, stan bardzo dobry	Zajęcia własne mieszkańców.
Mokrsko - plac zabaw i siłownia zewnętrzna	Rok budowy 2014-2018, stan dobry	Zajęcia własne mieszkańców.
Komorniki - siłownia zewnętrzna	Rok budowy 2017, stan dobry	Zajęcia własne mieszkańców.
Brzeziny - plac zabaw i streetworkoutu	Rok budowy 2008-22, stan bardzo dobry	Zajęcia własne mieszkańców.
Ożarów - siłownia zewnętrzna	Rok budowy 2018, stan dobry	Zajęcia własne mieszkańców.
Gminna Biblioteka Publiczna w Mokrsku	Obiekt współdzielony z innymi instytucjami (ośrodek zdrowia, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mokrsku, Urząd Gminy Mokrsko), 4 pomieszczenia, stan bardzo dobry. Sukcesywnie odnawiany i wyposażony.	Udostępnianie księgozbioru, organizacja zajęć kreatywnych i ruchowych, spotkań dla mieszkańców.
Filia Biblioteczna w Ożarowie	Pomieszczenie w Domu Kultury w Ożarowie. Pomieszczenie w stanie bardzo dobrym, po przebudowie w 2019 r., niewystarczające na potrzeby filii.	Udostępnianie księgozbioru.
Filia Biblioteczna w Krzyworzece	Pomieszczenie w Domu Ludowo-Strażackim w Krzyworzece. Pomieszczenie w stanie bardzo dobrym, po remoncie w 2020 r., niewystarczające na potrzeby filii.	Udostępnianie księgozbioru, lekcje biblioteczne dla dzieci.
Filia Biblioteczna w Komornikach	Pomieszczenie w budynku współdzielonym ze świetlicą wiejską, niewystarczające na potrzeby filii, stan dobry.	Udostępnianie księgozbioru, lekcje biblioteczne.
Świetlica Wiejska w Komornikach	Pomieszczenie w budynku współdzielonym z filią biblioteczną, stan dobry.	Zajęcia kreatywne, plastyczne, spotkania dla mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Mokrsko

Bezpieczeństwo publiczne

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 Ustawy o samorządzie gminnym, utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrona przeciwpożarowa i przeciwpowodziowa należy do zadań własnych Gminy.

Na terenie Gminy zlokalizowano 6 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. OSP w Mokrsko i w Ożarowie ujęte zostały w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym.

Jednostki OSP oprócz współpracy z Urzędem Gminy oraz gminnymi jednostkami organizacyjnymi podejmują również wiele indywidualnych inicjatyw, uczestniczą w projektach zewnętrznych i pozyskują dodatkowe środki finansowe na swoją działalność, m.in. z WFOŚiGW w Łodzi, Funduszu Składowego Ubezpieczenia Społecznego Rolników, Urzędu Marszałkowskiego czy od osób i przedsiębiorców prywatnych, wspierają również Urząd w upamiętnianiu ważnych dat w dziejach Polski jak odzyskanie przez Polskę niepodległości. Jednostki starają się również angażować we wszelkie zbiórki dla chorych dzieci m.in. poprzez zbiórki złomu, nakrętek, wpłatę darowizn.

Gmina Mokrsko nie posiada na swoim terenie komisariatu policji. Zapewnieniem bezpieczeństwa i porządku publicznego zajmuje się Komenda Powiatowa Policji w Wieluniu. Obszar Gminy należy do rejonu nr 9, który obsługuje 1 dzielnicowy.

Na terenie Gminy Mokrsko nie stosuje się monitoringu wizyjnego w przestrzeni publicznej, natomiast jest on wdrożony we wszystkich Zespołach Szkół i Przedszkoli pod adresami: Mokrsko 254; Krzyworzeka 166; Komorniki 126, Ożarów 142; na terenie obiektu sportowego „Orlik”, adres Mokrsko 270; Domu Kultury w Ożarowie, Ożarów 2 i Gminnej Biblioteki Publicznej, Mokrsko 233. Monitoring wizyjny został zainstalowany w celu ochrony osób i mienia. Teren objęty monitoringiem - obszar należący do ww. podmiotów.

Otoczenie zewnętrzne i wewnętrzne Gminy

Na terenie Gminy Mokrsko działalność prowadzą organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i fundacje. Działają one w wielu różnych obszarach, m.in. zaspakajając potrzeby mieszkańców w zakresie rozwoju hobby jak również pomocy potrzebującym.

Na terenie Gminy Mokrsko funkcjonują następujące stowarzyszenia, fundacje i organizacje społeczne:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Mokrsku,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ożarowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Komornikach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Chotowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Słupsku,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Słupsku,
- Koło Gospodyń Wiejskich Z Nami Raźniej w Komornikach,
- Stowarzyszenie Sympatyków Orkiestry Dętej OSP Słupsko,

- Ochotnicza Straż Pożarna w Krzyworzece,
- Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne Gminy Mokrsko,
- Stowarzyszenie KOK - Książka oraz Kawa,
- Klub Pasjonatów Historii Wsi Mokrsko,
- Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich w Mokrsku,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Ożarowie,
- Ludowy Zespół Sportowy w Krzyworzece,
- Klub Sportowy SPARTA w Mokrsku,
- Chotowski Klub Sportowy w Chotowie,
- Klub Sportowy w Ożarowie,
- Międzyszkolne Gminne Towarzystwo Sportowe w Mokrsku,
- Klub Sportowy FENIKS Komorniki,
- Jeździecki Klub Sportowy SAGITTARIUS w Ożarowie.

Działają ponadto grupy niezarejestrowane a zrzeszające mieszkańców: Klub Seniora w Komornikach, Klub Seniora w Słupsku, Zespół Śpiewaczo-Obrzędowy z Ożarowa, Zespół Śpiewaczy „Włościanie” z Chotowa, Zespół Śpiewaczy „Dworzanki” z Mokrska, Dziecięcy Zespół Obrzędowy w Ożarowa, Orkiestra Dęta z Ożarowa i Orkiestra Dęta OSP Słupsko.

Gmina Mokrsko jest członkiem Lokalnej Grupy Działania „Ziemia Wieluńsko-Sieradzka”, dzięki czemu możliwe jest podejmowanie wspólnych inicjatyw z innymi społecznościami samorządowymi, mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców, a także pozyskiwanie środków zewnętrznych w ramach inicjatywy LEADER w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. W 2020 r. na terenie Gminy zrealizowano zadania „Budowa siłowni zewnętrznej w miejscowości Mątewki” oraz „Budowa placu zabaw w miejscowości Mątewki”, których wnioskodawcą była Ochotnicza Straż Pożarna w Słupsku oraz zadanie „Modernizacja budynku dworku w Mokrsku”, którego wnioskodawcą jest Klub Pasjonatów Historii Wsi Mokrsko.

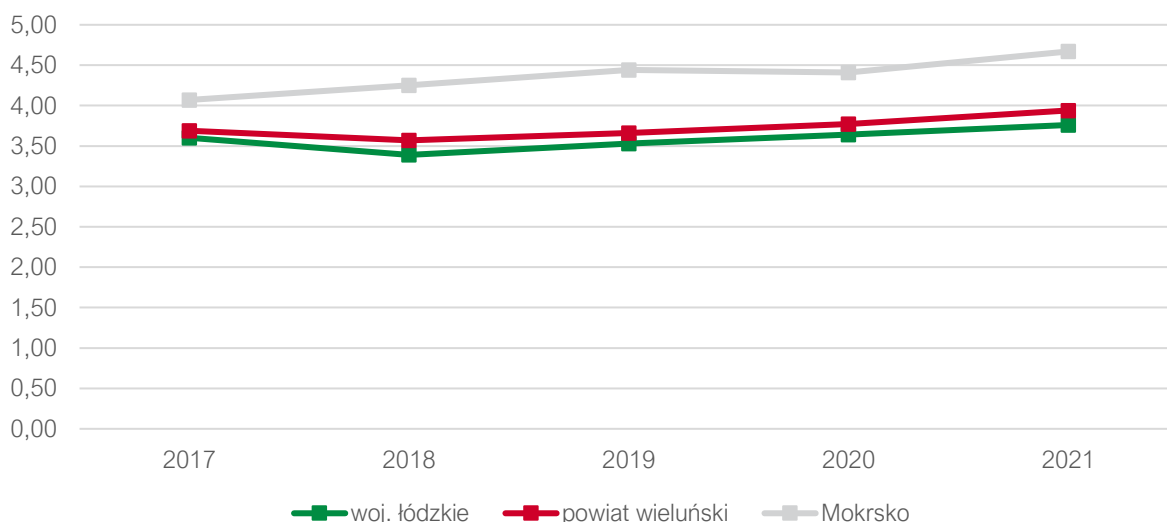
Gmina Mokrsko współpracuje z organizacjami i grupami, realizując szereg zadań inwestycyjnych czy społeczno-kulturalnych. Współpracę tę reguluje Program współpracy Gminy Mokrsko z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dn. 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Na realizację zadań Gminy we współpracy z organizacjami pozarządowymi w 2021 r. przeznaczono kwotę 50 000,00 zł. Ogłoszony został konkurs z zakresu wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, w ramach którego dotację otrzymało 6 organizacji:

- Klub Sportowy FENIKS w Komornikach - „Komorniki na sportowo”,
- Ludowy Zespół Sportowy w Krzyworzece - „Sportowa KRZYWORZEKA”,
- Międzyszkolne Gminne Towarzystwo Sportowe „MOGRE” - „Ze szkoły na stadion 2021- Etap dziewiąty”,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Chotowie - „Strażacka brać na sportowo”,
- Klub Sportowy „Sparta” Mokrsko - „W zdrowym ciele zdrowy duch”,

- Klub Sportowy „Sparta” Mokrsko - „Czym skorupka za młodu nasiąknie...”.

O aktywności mieszkańców danej gminy oraz ich zaangażowaniu w życie społeczne świadczy m.in. liczba działających na jej terenie organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. Zestawiając ten wskaźnik dla Gminy Mokrsko, powiatu wieluńskiego i województwa łódzkiego, zauważyć można, iż charakteryzuje się on tendencją wzrostową na przestrzeni analizowanych lat. Dodatkowo warto zwrócić uwagę, iż wskaźnik ten w analizowanych latach był najwyższy dla Gminy, wśród porównywanych jednostek.

Ryc. 36. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 tys. mieszkańców w Gminie Mokrsko na tle porównywanych jednostek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.3. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Placówki świadczące opiekę zdrowotną na terenie Gminy Mokrsko to:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „KAMED”,
- Przychodnia Lekarzy Specjalistów „SANMED”.

Na terenie Gminy funkcjonują również apteki:

- Punkt Apteczny „Panaceum”, Mokrsko 246, 98-345 Mokrsko,
- Caban Cezary „Apteka Nova” Punkt Apteczny w Mokrsku, Mokrsko 233, 98-345 Mokrsko.

Za realizację zadań dotyczących pomocy społecznej oraz podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem w Gminie Mokrsko odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

GOPS realizuje zadania, które zostały określone w art. 15 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Do zadań tych należy:

- przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń;
- praca socjalna;
- prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
- rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mokrsku, realizując zadania ustawy o pomocy społecznej w 2021 r., udzielił pomocy bez względu na rodzaj, źródło finansowania i formę dla 81 rodzin, o liczbie 275 osób w rodzinach. Najczęściej była przyznawana pomoc z powodu bezrobocia. Drugim ważnym powodem przyznawania pomocy była niepełnosprawność.

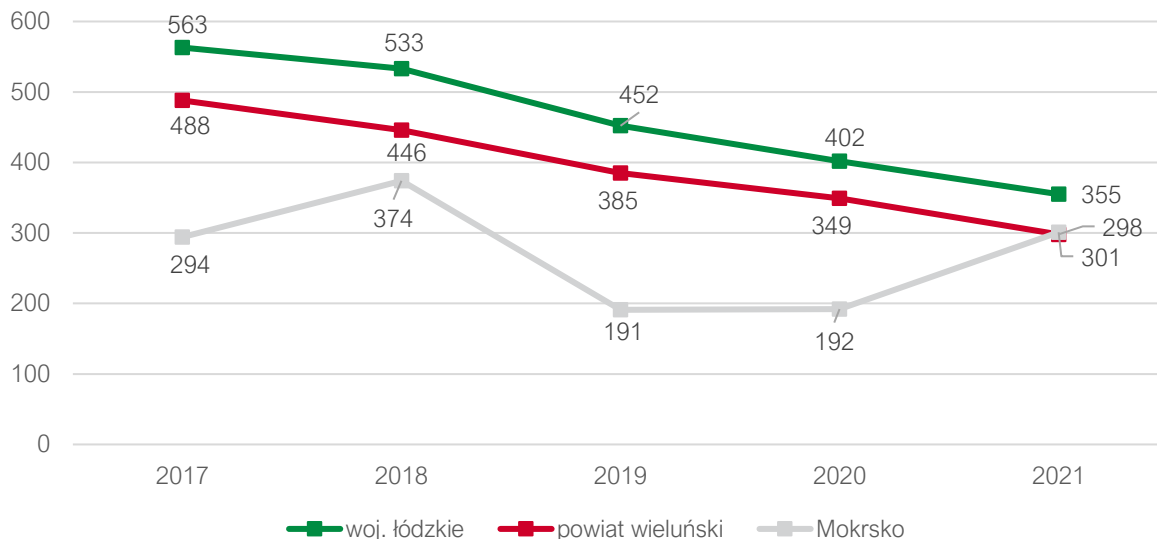
Tab. 24. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS-u w Gminie Mokrsko w 2021 roku

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
bezrobocie	26	87
długotrwała lub ciężka choroba	13	43
niepełnosprawność	17	54
bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	10	48
potrzeba ochrony macierzyństwa	5	21
alkoholizm	6	16
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	3	3
przemoc w rodzinie	1	3

Źródło: Raport o stanie Gminy za rok 2021

Na terenie Gminy funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy w kompleksie budynków przy ZSiP w Mokrsku. Siedzibą ŚDS jest zaadoptowana część budynku Szkoły Podstawowej w Mokrsku. Środowiskowy Dom Samopomocy obejmuje zasięgiem 2 gminy: Mokrsko i Skomlin. Obecnie w ŚDS przebywają 34 osoby, od 2021 roku dokonano zmiany dotyczącej typu ŚDS i obok dotychczasowych typów ABC dodano typ D. W podziale na typy w placówce w roku 2021 przebywało: A dla osób przewlekle psychicznie chorych 5 osób, B dla osób z niepełnosprawnością intelektualną 17 osób, C dla osób wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych 1 osoba, D dla osób ze spektrum autyzmu oraz niepełnosprawnością sprzężoną 11 osób.

W poniższej tabeli przedstawiono kształtowanie się liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Mokrsko w latach 2017-2021 na tle powiatu i województwa. Liczba beneficjentów przeliczona została na 10 tys. mieszkańców. Zauważyć należy, iż liczba beneficjentów corocznie ulega wahaniom. Dla Gminy Mokrsko wskaźnik ten w latach 2017-2020 był niższy niż w powiecie i w województwie, w roku 2021 był porównywalny do powiatu i niższy niż w województwie.

Ryc. 37. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w Gminie Mokrsko na tle powiatu i województwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jednym z zadań Gminy jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o niskich dochodach poprzez zapewnienie im lokalu. W poniższej tabeli zaprezentowana została liczba mieszkań komunalnych w zasobie Gminy Mokrsko w latach 2017-2021. Liczba mieszkań komunalnych od 2017 roku utrzymuje się na stałym poziomie. W 2021 roku w zasobie Gminy znajdowało się 16 mieszkań komunalnych. Czas oczekiwania na mieszkanie komunalne średnio wynosi 12 miesięcy. Gmina nie posiada na chwilę obecną mieszkań socjalnych, wspomaganych i chronionych.

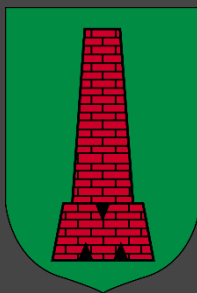
Tab. 25. Liczba mieszkań socjalnych i komunalnych w zasobie Gminy Mokrsko w latach 2017-2021

	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba mieszkań komunalnych	15	15	15	15	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Mokrsko

WZÓR ANKIETY

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Mokrsko na lata 2023-2033

Szanowni Państwo,

W związku z przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Mokrsko na lata 2023-2033, zwracamy się z prośbą o wypełnienie ankiety. Ankieta jest anonimowa.

Dziękujemy Państwu za udział w zbieraniu danych, Państwa opinia i uwagi pomogą zaplanować działania, niezbędne do rozwoju naszej Gminy!

Część I

Proszę o wpisanie znaku X w odpowiednie pola poniższej tabeli. W przyjętej skali 1 oznacza najniższą, natomiast 5 najwyższą ocenę.

Społeczeństwo						
<i>Jak oceniasz:</i>	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Aktywność mieszkańców na rzecz gminy?						
Skuteczność działania pomocy społecznej?						
Dostęp do podstawowej opieki medycznej?						
Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej?						
Dostęp do żłobków / klubów malucha?						
Wsparcie osób starszych oferowane przez gminę? (DPS, Klub Seniora)						
Wsparcie osób niesamodzielnich?						
Zadowolenie z usług świadczonych przez Urząd Gminy?						
Bezpieczeństwo publiczne na terenie gminy?						
Funkcjonalność budynków administracji publicznej?						
Gospodarka						
<i>Jak oceniasz:</i>	Nie dotyczy / nie mam zdania	1	2	3	4	5
Atrakcyjność inwestycyjną obszaru gminy?						
Możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy?						
Warunki prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczej na terenie gminy?						
Funkcjonowanie transportu zbiorowego na terenie gminy?						
Połączenia komunikacyjne z innymi gminami i miastami?						
Dostępność usług na terenie Gminy?						
Perspektywy rozwojowe działalności rolniczej w Gminie?						
Konkurencyjność gminy jako miejsca zamieszkania i lokalizacji inwestycji?						

Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku lokalnym?						
Środowisko i przestrzeń						
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Estetykę swojej gminy?						
Jakość powietrza w gminie?						
Ofertę gminy w działaniach wspierających ochronę środowiska?						
Czystość wód powierzchniowych i terenów przylegających?						
Infrastrukturę melioracji szczegółowej (rowy, sieć drenarska, przepusty itp.)?						
Czystość terenów zieleni (lasów, parków)?						
Świadomość ekologiczną mieszkańców?						
System odbioru odpadów na terenie gminy?						
Efektywność zagospodarowania przestrzeni w gminie (czy tereny są wykorzystywane optymalnie)?						
Walory środowiska przyrodniczego w gminie?						
Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie gminy?						
Infrastruktura techniczna						
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Stan dróg w gminie?						
Małą infrastrukturę drogową (chodniki, oświetlenie, przystanki, itp.)?						
Bezpieczeństwo przy głównych drogach w związku z ruchem aut osobowych i ciężarowych?						
Jakość sieci wodociągowej?						
Jakość sieci kanalizacyjnej?						
Jakość sieci gazowej?						
Dostęp do Internetu w gminie?						
Turystyka i rekreacja						
Jak oceniasz:	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Atrakcyjność turystyczną gminy?						
Poziom bazy sportowo-rekreacyjnej w gminie?						
Poziom bazy turystyczno-wypoczynkowej?						
Poziom bazy gastronomicznej?						
Wyposażenie placów zabaw i siłowni zewnętrznych						
System ścieżek rowerowych?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dzieci?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla młodzieży?						
Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla dorosłych?						

Ofertę spędzania wolnego czasu na terenie gminy dla seniorów?						
Działania promocyjne gminy, mające na celu pozyskanie potencjalnych turystów?						
Edukacja i kultura						
<i>Jak oceniasz:</i>	<i>Nie dotyczy / nie mam zdania</i>	1	2	3	4	5
Dostęp do edukacji przedszkolnej?						
Jakość edukacji przedszkolnej w gminie?						
Jakość infrastruktury przedszkolnej na terenie gminy?						
Dostęp do edukacji w szkołach podstawowych?						
Jakość edukacji w szkołach podstawowych w gminie?						
Jakość infrastruktury w szkołach podstawowych (sale lekcyjne, sale sportowe, wyposażenie pracowni szkolnych, szatnie, inne)?						
Dostęp do edukacji w szkołach ponadpodstawowych (w tym dojazd)?						
Wsparcie dla uczniów zdolnych w szkołach na terenie gminy?						
Wsparcie dla uczniów z trudnościami w nauce w szkołach na terenie gminy?						
Dodatkową ofertę (kółka zainteresowań, klasy sportowe, dodatkowe zajęcia itp.) w szkołach na terenie gminy?						
Organizację dowozu dzieci do szkół?						
Jakość i różnorodność wydarzeń kulturalno-rozrywkowych w gminie?						
Dostęp do obiektów kulturalnych w gminie? (godziny i dni otwarcia, itp.)						
Działalność domu kultury i biblioteki?						
Działalność świetlic wiejskich?						

Część II:

1. Proszę o zaznaczenie 5 aspektów, które są najistotniejsze do poprawy w gminie w ciągu najbliższych lat:

- poprawa infrastruktury drogowej (chodników, dróg)
  - poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego / zapewnienie transportu zbiorowego
  - rozbudowa ścieżek pieszo-rowerowych
  - rozbudowa oświetlenia ulicznego
  - rozwój infrastruktury sportowej
  - budowa i modernizacja sieci wodociągowej
  - budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
  - rozwój sieci gazowej
  - budowa i modernizacja świetlic wiejskich
  - rozwój przedsiębiorczości/ ułatwienie zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej
  - poprawa poziomu czystości wód powierzchniowych i podziemnych
  - poprawa funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie gminy
  - zwiększenie dostępu do Internetu
  - wsparcie dla budowy instalacji pozyskujących energię odnawialną ze słońca, wiatru, biomasy
  - stworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3
  - stworzenie miejsc opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi
  - poprawa dostępu do usług medycznych
  - zmniejszenie bezrobocia
  - promocja gminy
  - inwestycje w rozwój turystyki
  - podniesienie poziomu nauczania w szkołach podstawowych
  - zwiększenie dostępności przedszkoli
  - zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży
  - poprawa bezpieczeństwa publicznego
  - rozwój kultury
  - aktywizacja osób starszych
  - inne (*jakie?*)
-

Część III:

1. Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką gminy?

Metryczka

Płeć:

- kobieta
- mężczyzna

Wiek:

- poniżej 18 lat
- 18-25 lat
- 26-35 lat
- 36-45 lat
- 46-55 lat
- 56-65 lat
- powyżej 65 lat

Zatrudnienie:

- uczeń/student
- rolnik
- przedsiębiorca
- osoba pracująca
- osoba bezrobotna
- emeryt / rencista
- inne (jakie?) .....

Zamieszkanie:

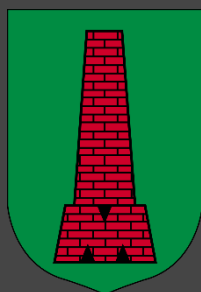
- jestem mieszkańcem gminy
- nie jestem mieszkańcem gminy

Zamieszkanie:

- jestem mieszkańcem miasta
- jestem mieszkańcem wsi
- nie jestem mieszkańcem gminy

TABELA EWALUACYJNA

CEL STRATEGICZNY I: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW BAZUJĄCA NA ROZWIŃTEJ INFRASTRUKTURZE, CZYSTYM ŚRODOWISKU I PRZYJAZNEJ PRZESTRZENI

CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
1.1 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i sieciowej	Budowa, rozbudowa i przebudowa oraz remonty gminnej infrastruktury drogowej wraz z infrastrukturą towarzyszącą				
	Budowa, rozbudowa i przebudowa ścieżek rowerowych				
	Współpraca z zarządcami dróg, które zlokalizowane są na terenie Gminy				
	Budowa, rozbudowa i przebudowa oraz remonty oświetlenia ulicznego, budowa przejść dla pieszych, sygnalizacji świetlnej i poprawa stanu oznakowania drogowego				
	Budowa, rozbudowa i przebudowa oraz remonty sieci wodociągowej wraz ze stacjami uzdatniania wody				
	Wsparcie mieszkańców w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków oraz promowanie tego rozwiązania w miejscach gdzie nie ma możliwości doprowadzenia sieci kanalizacyjnej				
	Budowa, rozbudowa i przebudowa oraz remonty sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przepompowniami				
	Budowa, rozbudowa i przebudowa oraz remonty sieci kanalizacji deszczowej wraz z przepompowniami				
	Rozbudowa i modernizacja gminnej oczyszczalni ścieków				
	Budowa, rozbudowa i przebudowa oraz remonty sieci rowów melioracyjnych i innych urządzeń wodnych				
	Remont i przebudowa akwenów wodnych, rekultywacja istniejących zbiorników wodnych				
	Wsparcie mieszkańców w zagospodarowaniu wód opadowych i ich magazynowania				
	Budowa, rozbudowa sieci gazowej				
	Współpraca z operatorami i wypracowanie rozwiązań ułatwiających rozwój wysokiej jakości Internetu bezprzewodowego na terenie Gminy				
1.2 Poprawa jakości stanu środowiska naturalnego	Podniesienie poziomu ochrony powietrza poprzez termomodernizację budynków użyteczności publicznej				
	Budowa infrastruktury OZE na terenie Gminy (m.in. panele fotowoltaiczne, solarne), zastosowanie rozwiązań energetyki				

	odnawialnej na gminnych budynkach użyteczności publicznej				
	Wsparcie (finansowe, doradcze) dla mieszkańców i przedsiębiorców w zakresie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła na terenie Gminy				
	Wsparcie wymiany azbestowych pokryć dachowych oraz innych elementów konstrukcyjnych zawierających azbest				
	Edukacja ekologiczna mieszkańców Gminy skierowana i dostosowana do różnych grup społecznych (dorosłych, seniorów, młodzieży, rolników)				
	Regulacja systemu gospodarki odpadami oraz likwidacja dzikich wysypisk odpadów				
1.3. Świadoma i aktywna polityka przestrzenna	Aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania terenu i dostosowanie ich do potrzeb rozwijającej się Gminy				
	Zagospodarowanie terenów i obiektów użyteczności publicznej na cele społeczne (parki, place, nieużytki)				

CEL STRATEGICZNY II: ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY GMINY					
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
2.1 Rozwój sfery gospodarczej Gminy	Pozyskiwanie nowych inwestorów skłonnych lokalizować przedsięwzięcia na terenie Gminy				
	Rozbudowa infrastruktury technicznej w obszarach proinwestycyjnych				
	Stworzenie spójnego systemu ulg podatkowych i zachęt inwestycyjnych dla istniejących i nowych firm				
	Wspieranie mieszkańców w zakładaniu nowych działalności gospodarczych na terenie Gminy				
	Wsparcie idei przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy, w szczególności z wykorzystaniem istniejącego potencjału rolniczego (rodzinne przetwórnictwo, rolniczy handel detaliczny)				
2.2 Rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej	Rozwój bazy turystyczno-rekreacyjnej przy zachowaniu naturalnych walorów przyrodniczych				
	Stworzenie i propagowanie oferty turystyczno-rekreacyjnej wykorzystującej potencjał Gminy i jej mieszkańców				
	Adaptacja trasy dawnej kolejki wąskotorowej na szlak turystyczno-rowerowy				
	Remont dworku w Mokrsku				
	Tworzenie warunków do rozwoju bazy gastronomicznej				
	Dbłość o zabytki poprzez ich ochronę, remonty i podejmowanie prac konserwatorskich				
2.3 Promocja Gminy	Promocja lokalnej twórczości kulturalnej, tradycji rzemieślniczych a także dążenie do wykreowania produktu lokalnego				
	Promocja i rozwój gminnej izby tradycji i pamięci w Mokrsku				
	Działanie na rzecz wykreowania kierunku Gminy atrakcyjnej, organizacja inicjatyw promujących Gminę				
	Współpraca z NGO, gminami partnerskimi w celu zwiększenia możliwości promocyjnych oraz poszerzenia oferty kulturalnej				

CEL STRATEGICZNY III: WYSOKA JAKOŚĆ ŻYCIA DZIĘKI KOMPLEKSOWEJ OFERCIE SPOŁECZNEJ					
CEL OPERACYJNY	KIERUNKI DZIAŁAŃ	Jednostka odpowiedzialna	Planowany termin wykonania	Faktyczny termin wykonania	Realizacja (TAK / NIE)
3.1 Wysoka jakość systemu oświaty i opieki nad dziećmi	Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury żłobkowej, w tym zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3				
	Modernizacja i wyposażenie obiektów przedszkolnych i szkolnych, w tym bazy dydaktycznej i sportowej dedykowanej dzieciom i młodzieży wspomagającej rozwój fizyczny i psychiczny od najmłodszych lat życia				
	Wsparcie rozwoju kompetencji kadry pedagogicznej				
	Poszerzenie oferty nauczania o klasy specjalistyczne, m.in. sportowe, językowe czy integracyjne				
	Zapewnienie szerokiej oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży				
	Kontynuacja wsparcia dla uczniów zarówno uzdolnionych, jak i mierzącymi się z trudnościami w nauce				
3.2 Usprawnienie działania systemu opieki zdrowotnej i pomocy społecznej	Rozwój działalności instytucji pomocy społecznej na rzecz osób i rodzin wymagających pomocy bądź wsparcia				
	Rozwój gminnej polityki senioralnej				
	Rozwój systemu świadczenia usług prewencji i rozwiązywania problemów społecznych				
	Dążenie do integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym				
	Wdrażanie programów polityki zdrowotnej lub profilaktyki zdrowotnej i społecznej				
	Wsparcie działań zmierzających do rozwoju i poprawy dostępności do usług medycznych o charakterze ogólnym i specjalistycznym				
	Zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie walki z uzależnieniami i promocja zdrowia, w tym aktywnego trybu życia				
	Zwiększenie dostępności mieszkań komunalnych i socjalnych				
	Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług opiekuńczych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym doszkalanie kadry opiekunów i asystentów rodzin				
Zapewnienie dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjnej placówek publicznych m.in. poprzez dostosowanie stron internetowych, mediów społecznościowych, aplikacji, odtwarzaczy multimedialnych do osób ze szczególnymi potrzebami					
3.3 Działania na rzecz	Rozwój oferty kulturalnej i sportowej dostosowanej do potrzeb wszystkich				

rozwoju kultury i integracji mieszkańców Gminy	grup wiekowych, w tym organizacja zajęć, wydarzeń, imprez				
	Remont, rozbudowa i budowa infrastruktury kulturalnej i sportowej				
	Doposażenie lokalnych orkiestr dętych, zespołów ludowych, grup wokalnych i instrumentalnych,				
	Wsparcie działalności miejscowych klubów sportowych				
	Zachęcanie do uczestnictwa w gminnych wydarzeniach oraz działalności w ramach organizacji pozarządowych				
	Wsparcie organizacji pozarządowych w aplikowaniu o środki zewnętrzne oraz zapewnienie im zaplecza lokalowego, a także powierzanie szerszego spektrum zadań własnych Gminy organizacjom pozarządowym				
	Wsparcie i współfinansowanie działalności ochotniczych straży pożarnych				